ประทีปทอง

ประทีปทอง

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

ธรรมทานอยู่เหนือการให้ทั้งปวง

ธรรมะบรรณาการ

แด่

....

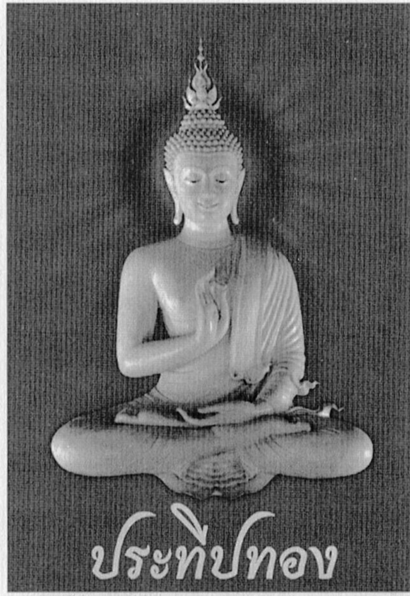
จาก

....

ประทีปทอง

พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

ประทีปทอง

เรียบเรียง : พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

ภาพปก : เอื้อเฟื้อโดย อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ชื่อภาพ : พระพุทธประทานความสุข

อาร์ตเวิร์ค : ประยูรสาส์นไทย

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : มีนาคม ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ : ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : หจก. ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
๔๔/๑๓๒ หมู่ ๖ ซ.กำนันแม้น ๓๖ ถ.กำนันแม้น
แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ
โทร.๐๒-๘๐๒-๐๓๔๔ โทรสาร.๐๒-๘๐๒-๐๓๔๔
e-mail:doramon1914@yahoo.com

คำนำ

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือประทีปทองเล่มที่ท่านอ่านอยู่ขณะนี้ ซึ่งเป็นหนังสือที่ถือว่ายอดเยี่ยม สำหรับผู้ที่สนใจในการศึกษาหาความรู้ในทางธรรม ปฏิบัติภาวนา เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระทางธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คณะผู้จัดทำหนังสือประทีปทองขึ้นในครั้งนี้ บุญกุศลที่ข้าพระพุทธเจ้าได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์พิมพ์หนังสือให้เป็นธรรมทานแก่บุคคลโดยทั่วไป ผู้ที่สนใจอ่านศึกษาหาความรู้ ขอถวายเป็นพระราชกุศล ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมายุครบ ๘๒ พรรษา และด้วยอำนาจที่ข้าพระพุทธเจ้าได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์เพื่อให้ธรรมเป็นทานนั้น ขอองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จงทรงพระเกษมสำราญ มีพลานามัยที่แข็งแรงทรงหายจากพระอาการประชวรโดยเร็ว เพื่อพระองค์ท่านจะได้เป็นที่พึ่งแก่พสกนิกรชาวไทยโดยทั่วไปเทอญ

[illegible]

(พระครูภาวนาวิหารธรรม วิ.)

๑๓๐-ก-๕๒

อนุโมทนากถา

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่มีสติปัฏฐานสี่ มีคำสอนเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติภาวนาขั้น **“วิปัสสนากัมมัฏฐาน”** จึงจัดเข้าในหนังสือประเภทที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นหนังสือประเภทปรมัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง กล่าวคือ มรรค ผล นิพพาน พูดถึงประโยชน์นั้นมี ๓ ประการ คือ ๑.ประโชน์ในปัจจุบัน ๒.ประโยชน์ในภพหน้า ๓.ปรมัตถประโยชน์ ในหนังสือเล่มนี้จะมีเนื้อหาพร้อมมูล บริบูรณ์ด้วยประโยชน์ทั้ง ๓ ดังกล่าวแล้ว จึงเหมาะแก่นักเทศน์ นักธรรม นิสิตนักศึกษา นักปฏิบัติภาวนากัมมัฏฐาน ให้สติปัญญาแก่นักค้นคว้าทั้งทางสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา ให้ปัญญาแก่ผู้ที่สนใจทุกเพศทุกวัย ผู้ที่มีความตั้งใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงขออนุโมทนากับคณะผู้จัดพิมพ์ทั้งคณะ ดังมีรายนามผู้บริจาคทรัพย์ร่วมจัดพิมพ์หนังสือประทีปทองขึ้นได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คือ

๑. อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ที่ได้เอื้อเฟื้อมอบภาพพระพุทธประทานความสุข เพื่อพิมพ์เป็นปกหนังสือประทีปทองนี้

๒. คุณธนะเมศฐ์ และคุณฉัตรปวีณ์ ตันติฤทธิ์ดำรงค์

๓. คุณชัยยะ ทรัพย์สมบูรณ์ และคณะ

๔. คุณพรชัย เลิศสินวณิช และคุณอัมพร ฉ.สกุลปัญโญ และคณะ

การจัดพิมพ์หนังสือประทีปทองในครั้งนี้ ถือว่าเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนา เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนแก่กุลบุตรและกุลธิดาของเราชาวพุทธ ฯ

(พระครูภาวนาภิหารธรรม วิ.)

๑๓ ธ.ค. ๕๒

สำนักวิปัสสนากรรมฐาน
วัดมหาธาตุ พระนคร

๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑

เจริญพร พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

ด้วยคณะกรรมการวิปัสสนาสารได้อ่านหนังสือ **"ประทีปทอง"** ที่ท่านเจ้าพระคุณแต่งขึ้นใหม่อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นเล่มที่ ๔ เพื่อแจกเป็นธรรมทานเนื่องในการทำบุญวันเกิดนั้นมีเนื้อหาแล้วอย่างละเอียดลออ เห็นว่าหนังสือเล่มนี้ จักเป็นประโยชน์แก่สาธุชนพุทธบริษัทเป็นอย่างดียิ่ง เพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อธรรมเหมาะแก่บุคคล ทุกเพศ ทุกชั้น ทุกวัย มีทั้งหลักฐาน เหตุผล บุคคลตัวอย่างข้อธรรมอย่างสมบูรณ์ถูกต้อง สะดวกแก่การค้นคว้าของนักศึกษานักปฏิบัติธรรม นักเทศน์ นักพูด นักปาฐก นับว่าเป็นหนังสือที่แต่งได้ดีมากเพราะชักจูงให้บุคคลผู้อ่านได้เกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสยิ่งๆ ขึ้นไปเป็นทวีคูณ ซ้ำยังเพิ่มพูนให้ได้รู้ได้เห็น ได้เข้าใจในพระธรรมคำสอนอย่างซาบซึ้งตรึงใจ ทำให้ผู้อ่านได้เจริญปัญญาเพิ่มขึ้นทุกๆ เรื่อง ในวงการพระศาสนา หาหนังสือเหล่านี้อ่านได้ยากหากได้พิมพ์ได้แพร่หลายยิ่งๆ ขึ้นไปกว่านี้จะเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา และแก่พุทธศาสนิกชนเป็นอย่างล้ำค่า

คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลอย่างนี้ จึงได้ขออนุญาตต่อท่านเจ้าคุณมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้ เพื่อจัดพิมพ์หนังสือนี้เผยแผ่พระธรรมอันล้ำเลิศให้เกิดประโยชน์โสตถิผลแก่ปวงชนดังกล่าวมานั้น คณะกรรมการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านเจ้าคุณคงไม่ขัดข้องและคงอนุญาตให้พิมพ์เผยแผ่ได้ตามความประสงค์ จึงขอขอบคุณและขออนุโมทนามา ณ ที่นี้

ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ขอให้ท่านเจ้าคุณพร้อมทั้งครอบครัว จงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนาตลอดการเป็นนิตย์ สถิตมั่นในสัจธรรม นำตนให้พ้นทุกข์ ถึงสุขอันไพบูลย์ กล่าวคือ มรรค ผล นิพพาน ด้วยเทอญ.

เจริญพร

คณะกรรมการวิปัสสนาสาร

บ้านเลขที่ ๔๘๘ ถนนพระราม ๕
พระนคร

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๑

เรียน ท่านคณะกรรมการวิปัสสนาสาร

หนังสือของท่าน ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ ได้รับแล้ว ตามที่ท่านเห็นว่า หนังสือ **"ประทีปทอง"** ที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมขึ้นมาใหม่ จะเป็นประโยชน์แก่สาธุชนพุทธบริษัทอยู่บ้าง และใคร่จะขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแผ่พระธรรมแก่ปวงชน โดยไปจำหน่ายเก็บผลบำรุงการออกวิปัสสนาสาร นั้น

หนังสือ **"ประทีปทอง"** นี้ข้าพเจ้าได้รวบรวมเอาเฉพาะเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นที่ถูกใจของข้าพเจ้านำมาลงตามแจ้งในคำนำแล้ว เพื่อแจกแจงเป็นธรรมทาน แต่ถึงแม้จะได้พิมพ์ตามกำลังจำนวนที่สามารถจะแจกได้ก็คงไม่ทั่วถึงกันตามที่ต้องการ เมื่อคณะกรรมการฯ มีความประสงค์ขอพิมพ์อีกเช่นนี้ ข้าพเจ้ายินดีอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามเจตจำนง เพราะเป็นการทำมหากุศลสองชั้น

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาสาธุการ ต่อมหากุศลเจตนาของคณะกรรมการวิปัสสนาสารไว้ ณ ที่นี้ด้วย

โดยความนับถือ

พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

(พลตรี พระยาสรกิจพิศาล)

คำปรารภ

นายพลตรี พระยาสรกิจพิศาล เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในทางโลกมานานแล้ว มีศิษยานุศิษย์เป็นจำนวนมาก ท่านเคยเป็นนายทหารอยู่ต่างประเทศ มีประเทศเยอรมนี เป็นต้น เป็นเวลา ๑๐ กว่าปีแล้ว นับว่าท่านเป็นผู้ที่ช่ำชองชำนิชำนาญทั้งภายในประเทศและต่างประเทศมามากต่อมากแล้ว แสดงว่าในทางแสนยานุภาพแห่งกองทัพทางโลก ท่านก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้ร่วมสร้างความวิวัฒนาการในทางนั้นมามากอยู่ ครั้นบัดนี้ ท่านได้เปลี่ยนวิถีทางแห่งชีวิตก้าวใหม่มาสู่แสนยานุภาพแห่งกองทัพทางธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมีความเฉลียวฉลาดรอบรู้ในวิชาทหารและความรู้ทั่วๆ ไป ในทางโลกอย่างเจนจัดมาแล้ว ฉันใด ขณะนี้ท่านก็ได้มีความเฉลียวฉลาด รอบรู้วิชาในทางธรรมฉันนั้นเหมือนกันจะพึงเห็นได้จากหนังสืออันแสดงถึงแสนยานุภาพแห่งกองทัพธรรมที่ท่านได้แต่งขึ้นด้วยสติปัญญาของท่านเป็นจำนวนหลายเล่มแล้วซึ่งเป็นอมตมรดกตกทอดไปถึงอนุชนรุ่นหลังอย่างไม่มีวันจะเลือนหายไปจากบรรณโลกได้ คือท่านได้เรียบเรียงหนังสือขึ้นแจกเป็นธรรมทานถึง ๔ เล่ม

เล่มที่ ๑ ชื่อว่า ทางสู่ความสุข
เล่มที่ ๒ " ขยายทางสู่ความสุข
เล่มที่ ๓ " หลีกอบายภูมิ
เล่มที่ ๔ " ประทีปทอง

หนังสือทั้ง ๓ เล่มนั้น ได้มีนักศึกษา นักปฏิบัติ สนใจกันมากเป็นพิเศษ เพราะท่านเขียนได้ดี มีเหตุผลทั้งภาคปริยัติ ภาคปฏิบัติ ภาคปฏิเวธ เป็นเหตุให้หายความข้องใจสงสัยแก่ผู้ที่ได้อ่านเป็นอย่างดียิ่ง ผู้ที่ได้อ่านแล้วต่างได้เขียนจดหมายมาชมเชยและแสดงความพอใจ ขอบใจ แสดงความชื่นชมยินดี ที่ตนได้พบแสงสว่างแห่งพระธรรมจากหนังสือเล่มนั้น ส่วนเล่มที่ ๔ คือ ประทีปทอง ซึ่งท่านได้เรียบเรียงขึ้นใหม่ ยังไม่เคยได้พิมพ์มาเลย เพิ่งจะพิมพ์เป็นครั้งแรก เพื่อแจกเป็นธรรมทานในศุภดิถีเนื่องในวันคล้ายวันเกิดของท่าน หนังสือเล่มนี้มีรสแปลกจากเล่มอื่นๆ มาก เพราะท่านได้เลือกคัดสรรเอาเฉพาะเรื่องที่ถูกใจท่าน และเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา นักปฏิบัติ นักธรรม นักเทศน์ นักปาฐก แบ่งเป็นตอน ๆ เป็นเรื่อง ๆ สะดวกแก่การดู สะดวกแก่การอ่าน สะดวกแก่การค้นคว้าหัวข้อธรรม

คณะกรรมการวิปัสสนาสารจึงเห็นว่า สมควรจัดการพิมพ์ขึ้นให้แพร่หลายยิ่งกว่านี้ เพื่อประโยชน์แก่พุทธบริษัทและแก่บริการแห่งวิปัสสนาสารสืบไป จึงได้ติดต่อขออนุญาตจากท่านผู้เป็นเจ้าของ ท่านได้อนุญาตให้พิมพ์ได้ตามประสงค์ พร้อมทั้งขอ

อนุโมทนาสาธุการด้วย ดังจดหมายของท่านที่ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่แล้วนั้น

คณะกรรมการวิปัสสนาสารขอขอบคุณ และขออนุโมทนาสาธุการต่อมหากุศลเจตนาอันยิ่งใหญ่ไพศาล ของท่านเจ้าคุณสรกิจพิศาลไว้ ณ ที่นี้ด้วย ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและธรรมทานมัยกุศลของท่านนี้ ขอจงเป็นปัจจัยอันมีกำลังแก่กล้า ดลบันดาลให้ท่านพร้อมด้วยคุณหญิง และลูกหลาน บริวาร จงเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ คุณสารสมบัติตลอดกาลเป็นนิตย์ สถิตมั่นในสัจธรรม นำตนให้พ้นทุกข์ ประสบสุขอันไพบูลย์ กล่าวคือ มรรค ผล นิพพาน ด้วยกันทุกคน เทอญ.

คณะกรรมการวิปัสสนาสาร

วัดมหาธาตุ คณะ ๕ พระนคร

๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๑

บ้านเลขที่ ๔๘๘ ถนนพระราม ๕
พระนคร

๖ สิงหาคม ๒๕๐๑

เรียน พระคุณเจ้า เจ้าคุณพระอุดมวิชาญาณเถร

ด้วยผมได้เก็บเล็กผสมน้อย จากบรรดาเรื่องพระธรรมต่างๆ ที่ได้อ่านมา เรื่องใดเป็นที่ถูกใจของผม ก็ได้รวบรวมขึ้นไว้ให้เป็นเล่ม ขนามนามว่า **"ประทีปทอง"** ตั้งใจว่าจะให้เขาตีพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการ ในคราวที่ผมจะทำบุญวันเกิดอายุครบ ๖ รอบ คือ ๗๒ ปี ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๒ นี้

ส่วนข้อความบางตอน ที่เห็นว่าจะเข้าใจยาก ผมก็ได้ขยายตกแต่งให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่เกรงว่าอาจจะผิดพลาดจากหลักและเนื้อหาพระไตรปิฎกไปบ้าง

ฉะนั้น ขอพระคุณเจ้า จงกรุณาสละเวลาตรวจด้วยว่าตรงไหนยังไม่ตรงกับพุทธโอวาท ผมก็จะได้แก้ไขได้ถูกต้องต่อไป ผมได้ส่งเรื่องประทีปทองมาด้วยแล้ว.

ขอนมัสการด้วยความเคารพและนับถืออย่างยิ่ง

พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

(พลตรี พระยาสรกิจพิศาล)

วัดมหาธาตุ คณะ ๕
พระนคร

๒๓ สิงหาคม ๒๕๐๑

เจริญพร พลตรี พระยาสรกิจพิศาล

ด้วยหนังสือ **"ประทีปทอง"** ที่ท่านเจ้าคุณได้รวบรวมและเรียบเรียงขึ้น เพื่อพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน เนื่องในงานทำบุญอายุครบ ๖ รอบ คือ ๗๒ ปี ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๒ นั้น อาตมาได้อ่านดูข้อความต่างๆ และได้ตรวจดูหลักฐานจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา แล้ว จึงขอวิจารณ์ไว้ดังนี้

๑. พระธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นดวงประทีปอันบริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากมลทินโทษ น้อยใหญ่ ทั้งมวลสามารถส่องไปได้ทุกๆ มุมโลก ตลอด ๓๑ ภูมิ และยังส่องเลยขึ้นไปอีกจนถึงโลกุตตรภูมิ ดังนั้น หนังสือเล่มนี้ท่านเจ้าคุณตั้งชื่อว่า **"ประทีปทอง"** นั้น เป็นชื่อที่ไพเราะเหมาะเจาะดี ทั้งเป็นนิมิตนามอันงามยิ่ง ในศุภมิ่งมงคลวารดิถีแห่ง วัน เดือน ปี คล้ายวันเกิดของท่านเจ้าคุณด้วย

๒. หนังสือเล่มนี้ เต็มไปด้วยสารประโยชน์ทุก ๆ ข้อ ทุก ๆ บท ทุก ๆ เรื่อง แสดงว่าผู้เขียนได้ใช้ วิริยะ อุตสาหะ อ่านหนังสือดูหนังสือ ค้นหนังสือมาก และได้รวบรวมกลั่นกรองมาดีแล้ว

๓. หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนสามารถเขียนได้ดี และเขียนได้ถูกต้องกับสภาวะในทางปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

๔. หนังสือนี้ อ่านไม่เบื่อ ยิ่งอ่านยิ่งอยากดู อยากรู้ อยากเห็นต่อ ๆ ไป เพราะมีเนื้อธรรมอันเป็นคติ เป็นประโยชน์ เป็นเครื่องเตือนใจ เป็นเหตุให้ผู้อ่านได้ฝักใฝ่สนใจแต่ความดี หลีกหนีจากความชั่ว สรุปย่อ ๆ ว่า **"ชวนอ่านมาก"**

๕. หนังสือนี้ เป็นหนังสือเก็บเล็กผสมน้อย มีหัวข้อธรรม บทความดี ๆ ทั้งนั้น ง่ายแก่การค้นคว้า ง่ายแก่การตรวจดู ข้อธรรมตัวอย่าง เหตุ ผล เป็นพิเศษ

๖. หนังสือนี้ บริบูรณ์ไปด้วยธรรมอันงามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด

๗. หนังสือนี้ เป็นเครื่องชี้บอกแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต ดำเนินการปฏิบัติตามหลักธรรมของชาวพุทธอย่างถูกต้อง ไม่ผิดทาง

๘. หนังสือนี้ เป็นหนังสือที่แก้ความข้องใจสงสัยในเรื่องการทำบุญทำทาน การเกิด การตาย การผิด การถูกได้ดีมาก

๙. หนังสือนี้ เป็นกุญแจอันสำคัญมากสำหรับนักธรรม นักปฏิบัติ นักศึกษา นักค้นคว้า และนักเหตุผล

๑๐. หนังสือนี้ มีทั้งเหตุ ผล ตัวอย่าง หลักฐานประกอบการอธิบายเป็นอย่างดี และถูกต้องตามหลักธรรมในพระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา

๑๑. หนังสือนี้ มีถ้อยคำสำนวน อุดมคติ หลักธรรม สภาว-ธรรม น่าอ่าน น่ารู้ น่าดู น่าชม น่าปฏิบัติ น่าศึกษา และ น่าสนใจเป็นพิเศษ

๑๒.หนังสือนี้ เหมาะแก่บุคคลทุกเพศ ทุกชั้น ทุกวัย เพราะเด็กอ่านได้ ผู้ใหญ่อ่านดี มีแต่จะนำมาซึ่งประโยชน์โสตถิผลแก่ผู้อ่าน ผู้ศึกษา และผู้ปฏิบัติตามฝ่ายเดียว

๑๓.หนังสือนี้ เหมาะแก่การที่จะนำไปเป็นของชำร่วยในงานกุศลต่าง ๆ เช่น บวชนาค กฐิน ผ้าป่า เป็นต้น ตลอดจนเหมาะแก่การที่จะนำไปเป็นของขวัญในวันเกิดหมู่เพื่อน ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้ที่ควรเคารพบูชา

๑๔.หนังสือนี้ เหมาะแก่นักเทศน์ นักปาฐกถา นักเรียน นักศึกษา นักปฏิบัติ เพราะมีหัวข้อธรรมมาก จำแนกไว้เป็นหมวด ๆ สะดวกแก่การเลือกใช้ในคราวจำเป็นและไม่จำเป็น

เพราะเหตุดังกล่าวมานี้ อาตมภาพครั้นได้อ่านดู ได้ตรวจดูโดยตระหนักแล้ว ก็อดที่จะวิจารณ์มิได้ จึงได้วิจารณ์ไว้ดังข้างต้นนั้น พร้อมกันนี้ อาตมภาพขออนุโมทนาสาธุการต่อความขยัน ความอดทน ความพยายามค้นคว้า และความบากบั่น รวบรวมเรียบเรียง ของท่านเจ้าคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย ตลอดจนความเป็นผู้มีใจบุญ ความเป็นผู้มีใจกว้าง ความเป็นนักเสียสละ คือยอมเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังความรู้ที่ตนได้ศึกษาเล่าเรียนได้อ่าน ได้ดู ได้รู้ ได้เห็น และได้ปฏิบัติมา เพื่อเป็นอมตมรดก

ตกทอดไปจนถึงลูก ๆ หลาน ๆ ทั้งเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญวัฒนาสถาพรต่อ ๆ ไป และเป็นการให้พระธรรมเป็นทานอีกโสดหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ทรงรับรองยืนยันไว้เป็นหลักฐานว่า

"สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ"

"การให้พระธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทุกอย่าง"

รตนตฺตยานุภาเวน *ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย ขอให้ท่านเจ้าคุณพร้อมทั้งครอบครัว จงบริบูรณ์ด้วยอริยทรัพย์ ๗ ประการ และขอจงถึงแต่ความเจริญงอกงามไพบูลย์ ในพระพุทธศาสนา ตลอดกาลเป็นนิตย์ ผลสุดท้าย ขอจงได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามมโนปณิธานทุกประการ เทอญ.*

เจริญพรและขออนุโมทนา

(พระอุดมวิชาญาณเถร)
พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
ฝ่ายโลกุตรธรรม

คำนำ

เมื่อคราวข้าพเจ้าทำบุญวันเกิด อายุย่าง ๗๐ พ.ศ. ๒๔๙๙ ข้าพเจ้าได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่า **ขยายทางสู่ความสุข** ให้เขาพิมพ์และได้แจกเป็นธรรมทานไปแล้ว ในหนังสือเล่มนั้น มีเรื่องการแสวงหาบุญ หากุศลใส่ตน คือหาสิ่งที่ดีที่ชอบ เพื่อให้เป็นเสบียงติดตัวสำหรับภพนี้และภพต่อ ๆ ไป เช่น แนะวิธีทำทานให้ได้บุญได้กุศลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ตามแนวทางที่สมเด็จพระบรมศาสดาได้แนะนำโดยไม่เดาสุ่ม และแสดงผลตอบแทนในการทำบุญทำกุศลนี้ โดยชักตัวอย่างของผลการทำกุศลมาแสดงประกอบหลายเรื่อง ตามพระพุทธโอวาททั้งสิ้น และในขยายทางสู่ความสุขเล่มนั้น ยังได้กล่าวถึงศีลกุศล และภาวนากุศล พร้อมด้วยวิธีเจริญภาวนา และผลของการเจริญภาวนา รู้สึกว่ามีผู้สนใจหนังสือเล่มนั้นกันมาก

ต่อมา เมื่อข้าพเจ้าทำบุญวันเกิด ครบ ๗๐ ปีบริบูรณ์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐ ข้าพเจ้าก็ได้เขียนหนังสือแจกอีกเล่มหนึ่งให้ชื่อว่า **"หลีกอบายภูมิ"** เป็นหนังสือแสดงการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงยกย่องว่า การเจริญภาวนานี้เป็นยอด พระองค์ถึงกับได้ทรงพยายามให้พุทธบริษัททั้งปวงสนใจเป็นพิเศษ โดยรับสั่งเตือนเกือบเป็นนิตย์ว่า **อย่าประมาท** เป็นเวลา

ตลอด ๔๕ ปี ทรงหมายคำประมาทว่า คนเราไม่ว่าจะอยู่ในปูนใด แต่อายุน้อยจนถึงอายุมาก ถ้ามีโอกาสให้รีบปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือเจริญวิปัสสนาเสีย เพราะการไม่เที่ยงของชีวิตนี้เอง อาจตายเสียก่อนเมื่อใดก็ได้

หนังสือหลีกอบายภูมินั้น ได้แสดงถึงสภาวธรรมของการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ค่อนข้างกระจ่าง เช่น ชักตัวอย่างแสดงอริยสัจ ๔ และพระไตรลักษณ์ เกิดทางตา และเกิดตามความเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่นมีเรื่องมรรค ๘ ที่นำเข้ามาถึงทางดับทุกข์ เป็นต้น ตลอดจนท่านจะเห็น นิโรธ สัจจะ ถึงความดับอย่างชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อท่านได้ปฏิบัติ จะทราบอะไรแปลก ๆ และจะพิจารณารู้แจ้งด้วยตนเองว่า ตนได้ผ่าน มรรค ผล หรือไม่ ตลอดจนผลของการได้ผ่าน และความรู้สึกของผู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติในโอกาสต่อไปอย่างเต็มที่ พระพุทธองค์ได้ตรัสว่าการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนี้เป็นมหากุศลที่สูงสุด ถ้าจะเทียบเปรียบกับทานอื่นๆ ทั้งหมด อย่าว่าแต่จะต้องทำเป็นเวลานานเลย แม้แต่มีเวลาทำเพียง ๑ ชั่วโมง ก็จะได้กุศลอันล้ำค่า

หนังสือหลีกอบายภูมินี้ มีผู้สนใจมากเช่นกัน พระสงฆ์ที่ผ่านการปฏิบัติ ยิ่งสนใจมากทีเดียว ถึงกับมีหนังสือมาขอบิณฑบาตต่อข้าพเจ้าเป็นจำนวนไม่น้อย และท่านอาจารย์วิปัสสนายังมาขอไปแจกแก่ผู้ที่ต้องการอ่านเป็นจำนวนไม่น้อย เพราะในหนังสือเล่มนั้น

ทำให้ท่านรู้สภาวธรรมมากขึ้น ทั้งเป็นหนังสือที่ชักจูงทั้งสงฆ์และฆราวาสให้มาเข้าปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนไม่น้อย ทำให้ข้าพเจ้าปลื้มปีติเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อได้ผ่านการปฏิบัติแล้ว ผู้นั้นจะไม่ไปอบายภูมิ แต่จะไปในภพที่มีแต่ความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สรุปแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่า หนังสือ **ขยายทางสู่ความสุข** เป็นหนังสือที่ชักจูงให้เพื่อนสาธุชนรู้การทำบุญ ทำกุศลตามแนวตามวิธีพระอภิธรรม โดยให้ผลเต็มที่ และหลีกอบายภูมิ สู่ทางแห่งความสุข ทำให้อยากเข้าปฏิบัติธรรมและรู้สภาวะธรรม และเมื่อปฏิบัติแล้ว ทำให้เข้าใจในการที่ตนได้ปฏิบัติละเอียดยิ่งขึ้นอีกจนเข้าใจทางดำเนินการ

สำหรับการที่ข้าพเจ้าจะทำบุญวันเกิด ซึ่งมีอายุครบ ๖ รอบ คือ ๗๒ ปี ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๒ นี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่มีอะไรดีเท่าที่จะเขียนหนังสืออีก (ดูจะแก่เขียนไปสักหน่อย) แต่ก็เนื่องจากการศรัทธานั้นเอง โดยนึกถึงพระบาลีที่ว่า **สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทุกอย่าง**

นอกจากที่เราจะได้เรียนรู้วิธีทำบุญ ให้ทาน ตลอดจนการรักษาศีล และเจริญภาวนาเพื่อให้เกิดกุศลและมหากุศลตามที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมชี้แจงในหนังสือทั้ง ๒ เล่ม คือขยายทางสู่ความสุขและหลีกอบายภูมิแล้ว ยังมีเรื่องที่พระพุทธองค์ได้ทรงพระกรุณาเทศนาสั่งสอน น่าเรียนรู้จริง ๆ อีกมากมาย ดังแจ้งในหนังสือพระธรรมต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้สนใจแสวงหานำมาอ่านบ้างแล้ว

นอกจากนั้น ข้าพเจ้ายังได้รับความกรุณาจากท่านเจ้าคุณพระอุดมวิชาญาณเถร ที่ท่านได้คัดแปลมาจากพระไตรปิฎก โดยท่านได้โน๊ตไว้เพื่อสำหรับใช้ในการเทศนามาอ่านเพิ่มอีก ทำให้ข้าพเจ้ารอบรู้มากขึ้นอีกเป็นกอง จากหนังสือที่ข้าพเจ้าได้อ่านเหล่านี้ เรื่องใดเป็นที่ถูกใจของข้าพเจ้า ๆ ก็เก็บเล็กผสมน้อยรวบรวมขึ้นนำลงในหนังสือเล่มนี้ เพราะนึกว่า เรื่องที่เก็บเล็กผสมน้อยมานี้บางเรื่องคงจะถูกใจท่านผู้อ่านบ้างไม่มากก็น้อย และที่ข้าพเจ้าได้เก็บเล็กผสมน้อยมานี้ มารวมขึ้นเป็นเล่ม ให้ชื่อว่า **ประทีปทอง** เพื่อเป็นเครื่องส่องให้เกิดปัญญา ตามความประสงค์ต่อไป

เคล็ดลับอีกนิดหน่อย ก่อนๆ นี้ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะได้เข้าวัดฟังเทศน์ อ่านหนังสือธรรมะต่าง ๆ ก็ไม่ใคร่จะรู้รสพระธรรมอันจับใจเท่าใดนัก ต่อมาเมื่อได้เข้าปฏิบัติและรู้จักสภาวธรรมแล้วนั่นแหละจึงได้เลื่อมใสศรัทธาในคุณพระศรีรัตนตรัยโดยไม่หวั่นไหว อันเป็นเหตุให้เริ่มรู้จักรสพระธรรมอันแท้จริง จนรู้สึกมีความสุขใจสบายกายแต่นั้นมา

อนึ่ง ข้อความตอนใด จะไม่สละสลวยไพเราะ หรือการแสดงอ่อนต่อธรรม บางตอนทำให้ผู้อ่านเข้าใจยากไปบ้าง ขอผู้อ่านจงให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

หนังสือ **ประทีปทอง** ที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมขึ้นนี้ ขอจงเป็นพลวปัจจัย นำท่านผู้อ่านเข้าหาพระธรรม และได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ด้วยกันทุกท่านเถิด

อนึ่ง ด้วยเจตนาอันดีของข้าพเจ้านี้ แม้จะเกิดกุศลกรรมขึ้นจะโดยสถานใด ๆ ก็ตาม ข้าพเจ้าขอน้อมอุทิศส่วนกุศลแห่งเจตนากรรมอันดีนี้ แก่ท่านผู้มีพระคุณทั้งหลาย มี มารดา บิดา ครู อาจารย์ และท่านผู้มีอุปการคุณแก่ข้าพเจ้า เป็นต้น ทั้งในภพอดีตและภพปัจจุบัน จงได้รับส่วนกุศลแห่งกุศลผลบุญตามสมควรแก่คติวิสัย และขอให้ข้าพเจ้าสมบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง พร้อมด้วยสติปัญญา เห็นธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกชาติ จนกว่าจะได้รับรสอมตมหานิพพาน สมดังความปรารถนาเทอญ ฯ

พลตรี พระนิพิฐ...

(ดำริห์ อมาตยกุล)

๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๒

ความงาม

คนจะงาม	งามที่ใจ	ใช่ใบหน้า
คนจะสวย	สวยจรรยา	ใช่ตาหวาน
คนจะแก่	แก่ความรู้	ใช่อยู่นาน
คนจะรวย	รวยศีลทาน	ใช่บ้านโต

สารบัญ

หน้า

หน้า

หน้า

หน้า

เรื่องที่ ๑

คนดีได้เพราะอะไร

น ชฏาหิ น โคตฺเตน น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ
ยมฺหิ สจฺจญฺจ ธมฺโม จ โส สุจิ โส พฺราหฺมโณ

ชฎา โคตร ชาติ **ไม่ทำให้คนได้ดี ให้ประเสริฐ ให้บริสุทธิ์ สัจจะ และธรรม มีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นจึงจะสะอาด จึงจะประเสริฐ จึงจะเลิศ จึงจะบริสุทธิ์ได้**

๑. การใส่ชฎาไว้บนศีรษะสวย ๆ งาม ๆ ปานประหนึ่งว่านางเทพธิดา เช่น นางงามที่เข้าประกวดกัน อันเรียกว่านางสาวไทย หรือดอกไม้ของชาติ ซึ่งได้รับให้สวมมงกุฎไว้เป็นอย่างดีแล้วก็ดี

๒. โคตร หรือ แซ่ เชื้อสายของ ปู่ ย่า ตา ยาย ก็ดี

๓. ชาติ คือ การเกิดในตระกูลสูงก็ดี ทั้ง ๓ อย่างนี้ ไม่สามารถทำคนให้บริสุทธิ์ สะอาดปราศจากมลทิน คือ โลภ โกรธ หลง ได้

สิ่งที่ทำให้คนสะอาด ให้เลิศได้นั้น คือ

๑. สัจจะ คือ ความจริง

๒. ธรรมะ คือ ความเที่ยงตรงถูกต้อง

๑. สัจจะ ได้แก่ความจริง ความจริงนี้แบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ

ก. จริงกาย คือทำอะไรทำจริง เช่น เรียนจริง ๆ ทำงานก็ทำจริง ๆ หาเงินก็ตั้งใจหาจริง ๆ เรียกง่าย ๆ ก็คือ หมั่น ขยัน ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ คนเช่นนี้ย่อมพ้นทุกข์ได้ ดังบาลีซึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า **"วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ"** *(คนพ้นทุกข์ได้เพราะความเพียร)* แม้เรียนกรรมฐาน สมาทานศีล เจริญภาวนา ก็ทำจริงๆ ย่อมพ้นทุกข์จริง ๆ ได้บุญกุศล ได้มรรค ผล นิพพานจริง ๆ

ข. จริงวาจา คือ พูดจริง พูดดี เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดคำหยาบ เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ หมอดูทุกชนิด ถ้าดูเขาถูกโดยมาก อย่าว่าแต่ทั้งหมดเลย ไม่ใช่ดูพอได้เงินไปครั้งหนึ่ง ๆ ก็สามารถเป็นคนร่ำรวยได้ นอกจากนี้ เช่น ปฏิญาณตนว่าจะเจริญภาวนา จะรักษาศีลอุโบสถ ก็ทำจริง ๆ จนได้รับความสุขใจสุขกายจริง ๆ จึงจะชื่อว่า จริงวาจา

ค. จริงใจ ได้แก่ ใจมีสมาธิในการเจริญวิปัสสนา จนได้พบของจริง ตั้งใจจริง ไม่ยอมถอยหลัง มีแต่ก้าวหน้า เรียกว่าคนใจจริง แต่สัจจะในที่นี้ ท่านหมายเอาอริยสัจทั้ง ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานผ่านญาณ ๑๖ เป็นต้นไป จึงจะชื่อว่ามี **สัจจะ** ในที่นี้

๒. ธรรมะ นั้น ได้แก่โลกุตตรธรรมทั้ง ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มรรค ๔ คือ โสดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค

อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรค ผล ๔ ได้แก่ โสดาปัตติผล สกิทาคามิผล อนาคามิผล อรหัตตผล และนิพพาน ได้แก่ นิโรธ คือการดับทุกข์ โดยองค์ธรรมได้แก่ อมตมหานิพพาน คือความสุขอันไพบูลย์แท้ ไม่มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันพ้นจากกิเลส ตัณหาทั้งปวงไม่มีเหลือ ผู้ใดรู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจธรรมทั้ง ๔ โดยอาการ ๑๖ คือ

ทุกขสัจ มีลักษณะ ๔ คือ

๑. สงฺขตฏฺโฐ ถูกปรุงแต่ง
๒. สนฺตาปฏฺโฐ ให้เร่าร้อน
๓. ปีฬนฏฺโฐ เบียดเบียน
๔. วิปริณามฏฺโฐ แปรปรวน

สมุทัยสัจ มีลักษณะ ๔ คือ

๑. อายูหนฏฺโฐ ประมวลมาซึ่งทุกข์
๒. นิทานฏฺโฐ เป็นบ่อเกิดของทุกข์
๓. สงฺโยคฏฺโฐ ประกอบสัตว์ไว้กับกองทุกข์
๔. ปลิโพธฏฺโฐ กันไว้ไม่ให้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ให้หลงติดอยู่ใน กามภพ รูปภพ อรูปภพ

นิโรธสัจ มีลักษณะ ๔ คือ

๑. นิสฺสรณตฺโถ	ออกจากกิเสและกองทุกข์
๒. วิเวกตฺโถ	สงัดจากกิเลส
๓. อสงฺขตตฺโถ	ไม่ถูกปรุงแต่ง
๔. อมตตฺโถ	ไม่ตาย

มัคคสัจ มีลักษณะ ๔ คือ

๑. นิยฺยานตฺโถ	นำสัตว์ออกจากสังสารวัฏ
๒. เหตฺวตฺโถ	เป็นเหตุให้ถึงพระนิพพาน
๓. ทสฺสนตฺโถ	เป็นเหตุให้เห็นพระนิพพาน
๔. อธิปเตยฺยตฺโถ	เป็นใหญ่ในการยังสัตว์ให้ได้รับความสงบสุข การรู้อริยสัจครบทั้ง ๑๖ อย่างนี้ เรียกว่าผู้รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ โดยอาการ ๑๖

ผู้ที่รู้อย่างนี้เรียกว่า เป็นผู้สะอาดกาย สะอาดวาจา สะอาดใจ เป็นผู้ประเสริฐ เป็นผู้ลอยบาป เป็นผู้สิ้นอาสวกิเลส ถึงพระอมตมหานิพพาน อันเป็นเอกันตบรมสุขอย่างแท้จริง ชื่อว่าเป็นลูกผู้เสด็จตามสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแท้จริง เป็นลูกผู้เพียบพร้อมไปด้วยกตัญญูกตเวทิตาธรรม ต่อพระองค์.

เรื่องที่ ๒

สังขารเป็นของไม่เที่ยง ยังประกอบด้วยทุกข์ต่างๆ

คำว่า **"สังขารา"** ได้แก่ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ย่อสั้นๆ ได้แก่ รูป นาม รูปกับนามนี้ก็มีอยู่ที่ตัวตนของคนทุกคนนั่นเอง และเป็นของไม่เที่ยงเป็นอนิจจัง ทำไมจึงไม่เที่ยง เพราะรูปนามนี้หมดไปเสื่อมไป แตกสลายไป หวั่นไหวผุพังไม่ยั่งยืน มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ไม่มีแก่นสารอะไรเลย เป็นของฉิบหายไป เพราะเย็นร้อนถูกปรุงแต่ง ผลที่สุดก็มีความตายเป็นธรรมดา ไปรวมลงจุดเดียวคือตายเท่านั้น ดังนั้น สังขารจึงถือว่าเป็นอนิจจัง แปลว่าไม่เที่ยง สมดังคำโบราณว่า

"ห้าคลอง หกคลอง ก็ไปลงคลองเดียว รูปูรูเปี้ยวก็มาเลี้ยวเข้ากัน"

มิใช่เพียงเท่านั้น สังขาร คือ รูป-นาม นี้ยังประกอบด้วยทุกข์นานัปการ เช่น

๑. **ทุกข์เนืองนิตย์** คือ หนาว ร้อน หิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ

๒. ทุกขเวทนา เช่น เจ็บตา เจ็บหู เจ็บจมูก ปวดท้อง ปวดเจ็บตามแข้งขา ทุก ๆ อิริยาบถ ตลอดจนเจ็บทวาร

๓. ทุกข์ประจำ เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย

๔. ทุกข์จร เช่น โศก เศร้า เสียใจ ร้องไห้ ทรมาน คับแค้นใจ น้อยใจ

๕. สันตาปทุกข์ ได้แก่ ความร้อนรุ่ม กระวนกระวายใจ เพราะถูกไฟ คือ กิเลสเผา ได้แก่ ถูกราคะ โทสะ โมหะ แผดเผาอยู่มิรู้สร่าง

๖. วิบากทุกข์ (กรรมเก่า) ทุกข์เพราะผลกรรม คือความเดือดร้อนใจ ถูกลงอาชญา ถึงความฉิบหาย ตกยาก ตกระกำลำบาก

๗. สหคตทุกข์ ทุกข์ไปด้วยกัน ทุกข์กำกับกัน เช่น มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุข ทุกข์

๘. อาหารปริเยฏฐิทุกข์ ทุกข์ในการหาอยู่หากิน ต้องแย่งกัน แข่งกัน อาฆาตมาดร้ายกัน จองเวรกัน จองล้างจองผลาญกัน ทะเลาะวิวาทกัน บาดหมางกัน ขัดขวางกัน ริษยากัน หึงหวงกัน ใส่ร้ายป้ายสีกัน ยุแหย่กัน ใส่ไฟกัน

๙. วิวาทมูลกทุกข์ ทุกข์เนื่องจากวิวาทกันเป็นมูลกลัวแพ้ หวั่นหวาด สู้คดีกันถึงโรงถึงศาล รบราฆ่าฟันกัน

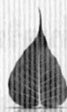
๑๐. ทุกขขันธ์ คือทุกข์รวบยอด ได้แก่ การยึดถือว่าเป็นตัวตน เรา-เขา อันนี้แหละเป็นก้อนทุกข์ เพราะทนได้ยากเป็นเครื่องเสียดแทง เป็นดุจฝีดุจลูกศร คับแคบ เบียดเบียน จัญไรอุบาทว์ น่ากลัว ขัดข้อง ต้านทานไม่ไหว ไม่มีที่ซ่อนเร้น ไม่มีที่พึ่ง

เต็มไปด้วยโทษ เป็นรากเหง้าแห่งความคับแคบใจ เป็นดุจนายเพ็ชฌฆาต เต็มไปด้วยเครื่องหมักดองคือกิเลส เป็นเหยื่อของมาร มีความเกิด แก่ เป็นธรรมดา มีความโศกเป็นธรรมดา มีความบ่นเพ้อเป็นธรรมดา มีความอึดอัดเป็นธรรมดา มีความเศร้าหมองเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้น จึงเป็นก้อนทุกข์ เป็นกองทุกข์หมดทั้งสรีระ ร่างนี้เต็มไปด้วยของปฏิกูลน่าเกลียดแท้

มิใช่เพียงเท่านี้ รูป-นาม นี้ ยังเป็นของบังคับบัญชาไม่ได้ คือ เป็นอนัตตา เพราะเป็นอื่น เล็กน้อย เปล่า ว่าง มิใช่ตัวตน ไม่อยู่ในอำนาจ ฝืนความปรารถนา แย้งต่ออัตตา เป็นสภาพหาเจ้าของมิได้ เป็นสภาพสูญ คือว่างหายไป เป็นสภาวะธรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ดังนั้น จึงชื่อว่าเป็นอนัตตา

ถ้ารูป-นามเหล่านี้ เข้าไปสงบระงับคือถึงพระนิพพานเสียได้เมื่อใด เมื่อนั้นแหละ จึงจะเป็นสุข สุขในที่นี้หมายเอานิพพาน เพราะ ๓๑ ภูมิ เป็นทุกข์ทั้งหมด นิพพานเท่านั้นเป็นสุข ดังนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงแสดงธรรมประมวลลงแล้วมีเพียง ๒ เท่านั้น คือ

๑. ทุกข์
๒. ดับทุกข์

เรื่องที่ ๓

ผู้ที่เทวดาและมนุษย์รัก

ในสมัยเมื่อสมเด็จพระจอมไตร ประทับอยู่ ณ สวนไม้ไผ่ ในเมืองสาวัตถี ปรารภเด็กน้อย ๕๐๐ คน ผู้มีความเคารพรักในพระมหากัสสปเถระ พากันถวายขนมแก่พระสงฆ์ มีพระพุทธองค์เป็นประมุข มีจำนวน ๕๘๐ รูป พระองค์จึงได้แสดงพระธรรมให้พระสงฆ์ฟังว่า

สีลทสฺสนสมฺปนฺนํ ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทินํ
อตฺตโน กมฺมกุพฺพานํ ตํ ชโน กุรุเต ปิยํ

บุคคลผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ ย่อมเป็นที่รักใคร่ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คุณสมบัติ ๕ ประการนั้น คือ

๑. สมบูรณ์ด้วยศีล

๒. สมบูรณ์ด้วยทัสสนะ

๓. ตั้งอยู่ในธรรม

๔. เห็นอริยสัจจะ

๕. ทำกรรมของตน

๑. สีลสมฺปนฺนํ สมบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ประกอบด้วยปาริสุทธิศีล ๔ คือ

ก. ปาฏิโมกฺขสํวรํ สำรวมในพระปาฏิโมกข์ ได้แก่สำรวมกาย วาจา ให้เรียบร้อยด้วยศีล ๕ - ๘ - ๑๐ - ๒๒๗

ข. อินฺทฺริยสํวรํ สำรวมอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้แก่ เจริญสมถะ และวิปัสสนา

ค. อาชีวปาริสุทฺธิ มีกายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ อันบริสุทธิ์ เว้นจากการค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ ประการ คือ ๑) ค้าขายมนุษย์, ๒) ค้าขายสัตว์เป็น, ๓) ค้าขายอาวุธ, ๔) ค้าขายน้ำเมา, ๕) ค้าขายยาพิษ

ง. ปจฺจยสนฺนิสิตํ มีปัญญาพิจารณาอาหารแล้ว จึงบริโภค ได้แก่ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน แม้เวลารับประทานอาหารก็มีสติกำหนดอยู่เสมอ มิให้เผลอ มิให้รั่วไหลได้

๒. ทสฺสนสมฺปนฺนํ สมบูรณ์ด้วยทัสสนะ หมายความว่าสมบูรณ์ด้วยมรรคผล ซึ่งเรียกว่า **ทัสสนะ** ทัสสนะ นั้น จำแนกออกเป็น ๖ อย่าง

ก. กมฺมสฺสกตาสมฺมาทสฺสนํ ได้แก่การเห็นชอบคือเห็นว่า สัตว์มีกรรมเป็นของ ๆ ตน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

ข. ฌานสมฺมาทสฺสนํ เห็นชอบ คือ ลงมือเจริญสมถะจนได้ฌาณ

ค. วิปสฺสนาสมฺมาทสฺสนํ เห็นชอบด้วยการเจริญวิปัสสนา

ง. มคฺคสมฺมาทสฺสนํ เห็นชอบด้วยได้บรรลุมรรค ๔

จ. ผลสมฺมาทสฺสนํ เห็นชอบด้วยได้บรรลุ ผล ๔

ฉ. ปจฺจเวกฺขณสมฺมาทสฺสนํ เห็นชอบด้วยการพิจารณา มรรค ผล นิพพาน กิเลสที่ละและที่เหลืออยู่

๓. ธมฺมฏฺฐํ ตั้งอยู่ในธรรม ได้แก่ ผู้ที่ได้สมาทานศีล ๕ - ๘ - ๑๐ - ๒๒๗ และได้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน จนได้บรรลุ โลกุตตรธรรมทั้ง ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

๔. สจฺจวาทินํ รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจธรรม ทั้ง ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ด้วยอำนาจการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

๕. อตฺตโน กมฺมกุพฺพานํ กระทำกรรมของตน กรรมของตนนั้นได้แก่ สิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ผู้ที่รักษา ศีล ๕ - ๘ - ๑๐ - ๒๒๗ แล้วเจริญธรรม ปฏิบัติธรรม คือ วิปัสสนากรรมฐาน ชื่อว่า ผู้ทำกรรมของตน คือบำเพ็ญประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาล แก่ตนทั้งโลกนี้ และโลกหน้า อย่างนี้เรียกว่า ผู้ทำกรรมของตน คือทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง

สรุปความว่า ผู้ใดประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ นี้ คือ

๑. สมบูรณ์ด้วยศีล

๒. สมบูรณ์ด้วยทัสสนะ

๓. ตั้งอยู่ในธรรม

๔. รู้แจ้งเห็นจริงอริยสัจ ๔

๕. ทำกรรมของตน คือ บำเพ็ญประโยชน์ตน ได้แก่ การเจริญวิปัสสนา ผู้นั้นย่อมจะได้รับผลดังนี้ คือ

๑. โลกิยมหาชนย่อมเคารพรักใคร่

๒. เทวดาทั้งหลายก็เคารพรักใคร่

๓. ทฏฺฐุกาโม ทั้งเทวดา ทั้งมนุษย์อยากดูอยากชม

๔. วนฺทิตุกาโม ทั้งเทวดา ทั้งมนุษย์ อยากกราบไหว้

๕. ปจฺจยปูชาย จ ปูเชตุกาโม ทั้งเทวดา ทั้งมนุษย์ อยากสักการะบูชาด้วยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต ที่อยู่ที่อาศัย และยารักษาโรค

เรื่องที่ ๔

ไฟ ๑๑ กอง

เอกาทสหิ อคฺคีหีติ ราค โทส โมห ชาติ ชรา มรณ โสก ปริเทว ทุกฺข โทมนสฺสุปายาสสงฺขาเตหิ เอกาทสหิ อคฺคีหิ

สรรพสัตว์ทั้งหลาย ทั้งมนุษย์ เทวดา ต่างก็พากันถูกไฟ ๑๑ กองนี้ เผาอยู่เสมอ ไฟนี้เผามากจนเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า

ไฟ ๑๑ กองนั้น คือ

๑. ราโค ไฟ คือ ราคะ ได้แก่ความกำหนัดชอบใจอยากได้กามคุณ ๕ มีรูป เป็นต้น

๒. โทโส ไฟ คือ ความโกรธ มีความไม่พอใจเป็นลักษณะ

๓. โมโห ไฟ คือ โมหะได้แก่ความลุ่มหลงในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ลังเลใจและฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์เหล่านั้น

๔. ชาติ ไฟ คือ ความเกิด

๕. ชรา ไฟ คือ ความแก่

๖. มรณํ ไฟ คือ ความตาย

๗. โสโก ไฟ คือ ความโศกเศร้า

๘. **ปริเทโว** ไฟ คือ ความบ่นเพ้อรำไรรำพัน

๙. **ทุกฺขํ** ไฟ คือ ความทุกข์ยากลำบากกาย

๑๐. **โทมนสฺสํ** ไฟ คือ ความเสียใจ

๑๑. **อุปายาโส** ไฟ คือ ความคับแค้นใจ

ไฟทั้ง ๑๑ กองนี้ เผาสรรพสัตว์ให้เดือดร้อนอยู่ทั่วโลก เป็นเหตุให้ได้รับทุกข์นานาประการ ทั้งนี้ ก็เพราะพากันติดสมมติ ติดบัญญัติ ดังบาลีว่า

อกฺเขยฺยสญฺญิโน สตฺตา อกฺเขยฺยสฺมึ ปติฏฺฐิตา
อกฺเขยฺยํ อปริญฺญาย โยคมายนฺติ มจฺจุโน

สัตว์ทั้งหลายพากันติดสมมติ ติดบัญญัติ ยึดมั่นอยู่ในบัญญัติ เพราะเหตุที่ไม่พากันกำหนดรู้บัญญัตินั้นเองจึงต้องพากันเวียนว่ายตายเกิดได้รับทุกข์ต่าง ๆ ในโลกนี้

"จตุนฺนํ อริยสจฺจานํ ยถาภูตํ อทสฺสนา"
สํสริตํ ทีฆมทฺธานํ ตาสุ ตารสฺสว ชาตีสุ

สัตว์ทั้งหลาย พากันท่องเที่ยวไปในภพน้อยภพใหญ่ เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิดอยู่ตลอดกาลนาน ทั้งนี้ก็เพราะไม่ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน จนรู้แจ้งเห็นจริงอริยสัจ ๔ นั่นเอง.

เรื่องที่ ๕

ปฏิบัติไม่ผิด

จตูหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขู อปณฺณกปฏิปทํ ปฏิปนฺโน โหติ

แปลว่า *ดูกรท่านผู้เห็นภัยในสงสารทั้งหลาย ผู้ที่ประกอบด้วยองค์ธรรม ๔ ข้อ ชื่อว่า ผู้ปฏิบัติไม่ผิด องค์ธรรม ๔ ข้อนั้นเป็นไฉนเล่า ? องค์ธรรม ๔ ข้อนั้นคือ*

๑. สีลวา เป็นผู้มีศีล เช่น รักษาศีล ๕ - ๘ - ๑๐ - ๒๒๗ ให้ดี มิให้ขาดตกบกพร่อง ได้มีโอกาสไหว้พระ สวดมนต์ เจริญสมถะและวิปัสสนาตามสมควร

๒. พหุสฺสุโต ได้ยินได้ฟังพระธรรมมาก เช่น ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก ได้ฟังเทศน์ ฟังการบรรยายธรรม ฟังการสนทนาธรรมมาก ได้อ่านหนังสือธรรมมาก ได้ปฏิบัติธรรมมามาก

๓. อารทฺธวิริโย ได้ปรารภความเพียรมามาก คือได้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ระวังบาปมิให้เกิดขึ้นในขันธสันดานของตน ละบาปที่เกิดแล้วให้เสื่อมไป บำเพ็ญกุศลให้เกิดมีขึ้นในตน รักษา

กุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อมไป ได้แก่ หมั่นเจริญวิปัสสนากรรมฐานทุก ๆ วัน อย่าให้ขาดได้

๔. ปญฺญวา มีปัญญา คือ **สุตมยปัญญา** ความรู้อันสำเร็จมาแต่การสดับตรับฟังพระสัทธรรมเทศนาบ่อย ๆ เช่น ฟังทุกวันพระเป็นต้น **จินตามยปัญญา** ความรู้เกิดจากการคิดนึกตรึกตรองมองหาเหตุผล เชื่ออย่างมีเหตุผลแล้วปฏิบัติตนให้เหมาะแก่สังคมโลก และเหมาะแก่พระพุทธศาสนา ภาวนามยปัญญา ความรู้ในการปฏิบัติธรรม คือความรู้ของผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานผ่านญาณ ๑๖ ไปแล้ว ตลอดจนได้เป็นพระอรหันต์ จัดเป็น**โลกุตตรปัญญา** เป็นปัญญาชั้นสูง เหนือโลกอันเวียนวนอยู่ในวัฏสงสาร เป็นปัญญาเห็นมรรค ผล นิพพาน

ดูก่อนท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย ผู้ที่ประกอบด้วยองค์ธรรม ๔ ประการนี้ เรียกว่า เป็นผู้ปฏิบัติไม่ผิด คือเป็นผู้ปฏิบัติถูก ปฏิบัติตรง ในทางพระพุทธศาสนา

สาธโว ดูก่อนสาธุชนพุทธบริษัท เมื่อท่านทั้งหลายทราบชัดเช่นนี้แล้ว จงรีบพากันกระทำความเพียรเสียในวันนี้ เพราะวันพรุ่งนี้เราหาทราบได้ไม่ว่า ความตายจะมาถึงเรา องค์สมเด็จพ่อจึงทรงตรัสสอนไว้ว่า **อชฺเชวกิจฺจมาตปฺปํ** ควรรีบทำความเพียรเสียในวันนี้ **โก ชญฺญา มรณํ สุเว** พรุ่งนี้ใครเล่ารู้ว่าความตายจะมาถึง

เรื่องที่ ๖

ม้าอาชาไนย กับ บุรุษอาชาไนย ๔ จำพวก

จตฺตาโร เม ภิกฺขเว ภทฺรา อสฺสาชานิยา สนฺโต สํวิชฺช-มานา โลกสฺมึ

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในสงสารทั้งหลาย ม้าอาชาไนยในโลกนี้มีอยู่ ๔ จำพวก คือ

จำพวกที่ ๑ พอเห็นเงาปะฏักก็เกิดความสำเหนียกรู้เหตุการณ์ตามคำสั่งของนายสารถีได้ถูกต้องโดยฉับพลัน

จำพวกที่ ๒ เห็นเงาปะฏักก็ยังไม่กลัว ต้องเอาปะฏักแทงจนถึงขนจึงกลัว และทำตามคำสั่งของนายสารถี

จำพวกที่ ๓ เห็นเงาปะฏักก็ยังไม่กลัว ถูกแทงด้วยปะฏักถึงขนก็ยังไม่กลัว ต้องถูกแทงจนถึงหนังถึงเนื้อจึงจะกลัว แล้วทำตามคำสั่งของนายสารถีได้

จำพวกที่ ๔ เห็นเงาปะฏักก็ยังไม่กลัว ถูกแทงด้วยปะฏักถึงขนก็ยังไม่กลัว ถูกแทงถึงหนังถึงเนื้อก็ไม่กลัว ต้องถูกแทงจนลึกถึงกระดูกจึงกลัว และสำเหนียกรู้ แล้วทำตามคำสั่งของนายสารถีได้

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในสงสารทั้งหลาย บุคคลในโลกนี้มีอยู่ ๔ จำพวก ฉันนั้นเหมือนกัน คือ

บุคคลจำพวกที่ ๑ พอได้ยินข่าวว่า หญิง ชาย ชื่อนั้นอยู่บ้านนั้นถึงทุกข์หรือตายเท่านั้น เกิดความสังเวชสลดใจแล้วเริ่มตั้งความเพียรเรียนพระกรรมฐาน มี กาย วาจา ใจ อันส่งไปแล้วในกรรมฐานลงมือปฏิบัติจริง ๆ ย่อมรู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาอันยิ่ง

บุคคลจำพวกที่ ๒ พอได้ยินข่าวการเจ็บการตายของผู้อื่นก็ยังไม่กลัว ต่อเมื่อตนเองได้เห็นหญิงชายนั้นตายหรือเจ็บไข้ได้รับทุกข์ด้วยตาตนเองจริง ๆ จึงเกิดความกลัวแล้วออกปฏิบัติธรรมจนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

บุคคลจำพวกที่ ๓ แม้ได้ยินข่าวก็ตาม ได้เห็นด้วยตาตนเองก็ตาม ไม่เกิดความสะดุ้ง ไม่กลัว ไม่ออกปฏิบัติธรรม ต้องได้เห็นบิดามารดา ญาติมิตรสายโลหิตผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกับตนได้รับทุกข์หรือตายไป จึงจะกลัวและเกิดความสังเวชสลดใจแล้วออกปฏิบัติธรรมจนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

บุคคลจำพวกที่ ๔ ได้ยินข่าวก็ตาม ได้เห็นด้วยตาตนเองก็ตาม ได้เห็นบิดามารดา ญาติมิตรสายโลหิตถึงทุกข์หรือตายก็ตาม ไม่เกิดความหวาดกลัว ไม่เกิดความสังเวชสลดใจ ต่อเมื่อตัวเองถูกความทุกข์เบียดเบียนล้มเจ็บลงไป หรือเป็นไข้ได้ป่วยเกือบตาย เช่น เป็นไข้หวัดใหญ่ เป็นโรคอหิวาต์ตาย หรือเป็นโรคต่างๆ จะเป็นโรคใดๆ ก็ตาม ซึ่งจะต้องถูกการผ่าตัดจึงจะเกิดความกลัว อยากจะเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อให้พ้นทุกข์ บางท่านถึงกับ

ตั้งจิตอธิษฐานว่าถ้าหายจะเข้าปฏิบัติเป็นแน่ แล้วก็หาย ได้เข้าปฏิบัติจนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ก็มี

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในสงสารทั้งหลาย บุคคลในโลกนี้มีอยู่ ๔ จำพวก ดุจม้าอาชาไนย์ ฉะนั้น เพราะฉะนั้นสาธุชนทั้งหลายจงรีบทำความเพียรเสียในวันนี้ เพราะวันพรุ่งนี้เราไม่ทราบว่าความตายจะมาถึงหรือไม่

อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ *ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด*

บุคคลจำพวกที่ ๕ ที่ ๖ คือ นอกจากจำพวกที่ ๔ ที่ทั้งได้เห็นภัยต่าง ๆ อีกมากมาย ทั้งถูกชักชวนด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ถูกนำไปดูการปฏิบัติ เห็นด้วยตาตนเองก็ตามว่าการปฏิบัติไม่ใช่ลำบากยากเย็นเลยและใช้เวลาไม่นาน ไม่ต้องไปทนทุกข์ทรมานประการใดเลย ก็ยังไม่ปลงใจเข้าปฏิบัติ ข้อนี้ก็น่าจะเนื่องจากบุคคลพวกนี้ ถึงแม้จะได้เกิดเป็นมนุษย์ทั้งที ซึ่งเป็นโอกาสที่หายากได้อยู่แล้ว ทั้งได้มาเกิดในประเทศที่มีพระพุทธศาสนาด้วย คงเนื่องมาจากชาติก่อนจะได้ทำมหากุศลอะไรไว้ บางคนก็มากบางคนก็น้อย จึงดลใจให้มาเกิดชั่วขณะ พอหมดบุญหมดกุศลก็ต้องกลับบ้านเดิม และจะต้องใช้หนี้กรรมเก่าที่ตนได้กระทำไว้เดิมอีกก็ได้ จึงไม่มีบารมีพอที่จะมีโอกาสเข้าไปปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้

ส่วนบางคนพอทราบว่า เขามีการปฏิบัติธรรมกันแล้วและทราบว่า ถ้าได้ปฏิบัติแล้วจะมีกุศลมากมาย ก็พากันมาสมัครเข้าปฏิบัติในชั่วเวลา ๒ ปีกว่า ๆ ทางการได้เปิดสำนักวิปัสสนากรรมฐานเกือบทั่วพระราชอาณาจักร และมีผู้ที่ผ่านการปฏิบัติไปแล้วหลายหมื่นคน.

เรื่องที่ ๗

สิ่งที่ประเสริฐที่สุด ได้แก่ อนุตตริยะ ๖

อนุตตริยะ แปลว่า **สิ่งที่ประเสริฐที่สุด** ไม่มีอะไรเสมอเหมือน เป็นพระพุทธพจน์จากพระโอษฐ์ ตรัสเทศนาโปรดภิกษุสงฆ์ คราวพระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ เมืองสาวัตถี อนุตตริยะนั้นมี ๖ ประการคือ

๑. **ทัสสนานุตตริยะ** การดูการเห็นที่ประเสริฐที่สุด
๒. **สวนานุตตริยะ** การฟังที่ประเสริฐที่สุด
๓. **ลาภานุตตริยะ** ลาภอันประเสริฐที่สุด
๔. **สิกขานุตตริยะ** การศึกษาที่ประเสริฐที่สุด
๕. **ปาริจริยานุตตริยะ** การปฏิบัติบำรุงที่ประเสริฐที่สุด
๖. **อนุสสตานุตตริยะ** การระลึกถึงที่ประเสริฐที่สุด

อธิบาย

ข้อที่ ๑ ทัสสนานุตตริยะ การดูการเห็นที่ประเสริฐที่สุด ได้แก่ การดูการเห็นพระพุทธเจ้าและสาวกของพระพุทธเจ้าเป็นเหตุให้มีศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสหนักแน่นมั่นคง มีความเคารพ

ตั้งมั่นไม่แปรผัน มีความเลื่อมใสเป็นกำลัง เป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์หมดจด เพื่อล่วงพ้นจากความโศกเศร้า ความร้องไห้ปริเทวนาการ ดับเสียได้ซึ่งทุกข์โทมนัส เพื่อบรรลุ มรรค ผล นิพพาน พ้นจากชาติกันดาร ชรากันดาร มรณกันดาร เป็นต้น

ข้อที่ ๒ สวนานุตตริยะ การฟังที่ประเสริฐที่สุด ไม่มีการฟังชนิดไหนจะเสมอได้ คือการไปเพื่อฟังธรรมของพระพุทธเจ้าและฟังธรรมของสาวกพระพุทธเจ้า ของบุคคลผู้มีศรัทธามีความรักความเคารพเลื่อมใสมาก ย่อมจะมีแต่บุญ ไม่มีกิเลสตัณหามาเจือปนเป็นปริโยสาน

ข้อที่ ๓ ลาภานุตตริยะ ลาภอันประเสริฐที่สุด คือบุคคลผู้มีศรัทธา มีความรัก มีความเคารพ มีความเลื่อมใสยิ่งในพระ-พุทธเจ้าและสาวกของพระพุทธเจ้า ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่บุคคลนั้นโดยส่วนเดียว คือทำให้ผู้นั้นได้รับความบริสุทธิ์ผ่องใส มีจิตใจเบิกบาน ไม่มีความทุข์กายทุกข์ใจ จัดว่าเป็นลาภอันประเสริฐ เพราะเป็นอาการสู่บ่อเกิดแห่งมรรค ผล นิพพาน

ข้อที่ ๔ สิกขานุตตริยะ การศึกษาที่ประเสริฐที่สุด คือการศึกษาในธรรมวินัยที่สมเด็จพ่อทรงแสดงไว้ศึกษาใน อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เจริญวิปัสสนากรรมฐาน มีความเชื่อ มีความรักมีความเคารพหนักแน่น มีความเลื่อมใสมุ่งตรงไปโดยส่วนเดียวย่อมจะนำผู้ศึกษาให้บริสุทธิ์หมดจด จากสรรพกิเลส เป็นเหตุให้ได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน อย่างนี้เรียกว่า การศึกษาที่สูงที่สุด คือ เหนือการศึกษาทุก ๆ อย่าง

ข้อ ๕ ปาริจาริยานุตตริยะ การปฏิบัติบำรุงที่ประเสริฐ ได้แก่ การที่กุลบุตรกุลธิดา มีศรัทธาตั้งมั่น มีความรัก มีความเคารพตั้งมั่น มีความเลื่อมใสยิ่งโดยส่วนเดียว ได้บำรุงปรนนิบัติอุปฐากพระพุทธเจ้าและสาวกพระพุทธเจ้า อย่างนี้เรียกว่าการบำรุงรักษา การปรนนิบัติ การถวายอุปการะ การอุปัฏฐากอย่างสูงสุด

ข้อที่ ๖ อนุสสตานุตตริยะ การระลึกที่ประเสริฐที่สุด ไม่มีการระลึกอย่างอื่นจะเทียบถึง ได้แก่กุลบุตร กุลธิดา ผู้เพียบพร้อมไปด้วยความเชื่อ ความรัก ความเคารพ ความเลื่อมใสอย่างยิ่งต่อพระตถาคตและสาวกของพระตถาคตบ่อย ๆ ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์หมดจด เพื่อล่วงพ้นจากความโศกเศร้าปริเวทนาการ เพื่อดับความทุกข์ ดับความคับแค้นใจ เพื่อได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน อย่างนี้เรียกว่า การระลึกที่ประเสริฐที่สุด ไม่มีการระลึกอย่างอื่นจะเทียมถึง

ส่วนของที่ไม่ประเสริฐนั้น มีอยู่ ๖ อย่าง คือ

๑. การดูสมณพราหมณ์ผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ ปฏิบัติผิด การดูอย่างนี้เป็นของเลว ไม่ดี ไม่มีประโยชน์ ไม่ใช่ของพระอริยะไม่สงบ ไม่บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

๒. การฟัง กลอง พิณ เพลง หรือเครื่องดนตรีอื่น ๆ หรือฟังธรรมของผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ เป็นของไม่ดี ไม่มีประโยชน์ ไม่ดับทุกข์ ไม่ดับโทมนัสได้

๓. การได้บุตร การได้สามี ภรรยา ได้ทรัพย์ ได้ศรัทธาในสมณพราหมณ์ ผู้ทุศีล ปฏิบัติผิด เป็นของเลว เป็นของต่ำ ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน

๔. การศึกษาจากผู้ปฏิบัติผิดศีลธรรมเป็นของไม่ดี เป็นของเลว เป็นของต่ำ ไม่เป็นประโยชน์ ไม่บรรลุมรรค ผล นิพพาน

๕. การบำรุงกษัตริย์ พราหมณ์ คฤหบดี ซึ่งปฏิบัติผิดศีลธรรมก็เป็นของไม่ดี

๖. การระลึกถึงบุตร สามี ภรรยา ทรัพย์ ผู้ประพฤติทุจริตผิดศีลธรรม และเป็นมิจฉาทิฏฐิ เป็นของเลว เป็นของไม่ดี ไม่มีประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน

ทั้ง ๖ ข้อนี้ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า ไม่ประเสริฐ เพราะไม่เป็นบ่อเกิดแห่งความเบื่อหน่าย ไม่เป็นบ่อเกิดแห่งความสงบสุข ไม่เป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ และไม่เป็นทางไปสู่พระนิพพาน ล้วนแต่จะนำและพาเราไปสู่ห้วงแห่งกิเลส เป็นเหตุให้ไปอบายภูมิทั้ง ๔ ดังนั้น ทั้ง ๖ นี้จึงเป็นของไม่ดีและไม่ประเสริฐ ส่วนอนุตตริยะทั้ง ๖ ข้างต้นนั้น มีแต่จะนำผู้ได้พบเห็นให้ไหลไปสู่มรรค ผล นิพพาน โดยส่วนเดียว.

เรื่องที่ ๘

ธรรมคุ้มครองโลก

โลกจะอยู่เย็นเป็นสุข เพราะอาศัยธรรมเป็นเครื่องป้องกันคุ้มครองไว้ ธรรมสำหรับคุ้มครองโลกนั้น มีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. หิริ ความละอายแก่ใจ

๒. โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป

หิริ ความละอายแก่ใจ นั้น คือ ละอายบาป ไม่กล้าทำความชั่วทางไตรทวาร เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น อันจะเป็นผลให้ตนได้รับความเดือดร้อน ทั้งโลกนี้และโลกหน้า ควรจะมีแต่การกระทำประกอบไปด้วยความเมตตากรุณาสงสารเอ็นดูกันและกัน

โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวบาป คือ ความเกรงกลัวต่อบาป กลัวต่อทุจริตผิดศีลธรรม ไม่กล้าทำความชั่วทุกสิ่งสรรพ มุ่งมั่นแต่จะดำรงตนอยู่ในกัลยาณธรรม คือ ซื่อสัตย์ รู้จักข่มจิตของตน อดทน สละให้ปันสิ่งของ ๆ ตนแก่คนที่ควรจะให้ปัน

หิริ และโอตตัปปะ ทั้ง ๒ นี้ เกิดมาจากเหตุภายใน ๘ ประการ คือ

๑. ละอาย ในสิ่งที่ไม่ควรทำ โดยนึกถึง ตระกูล (กุละ)

๒. ละอาย ” ” วัย (วยะ)

๓. ละอาย ” ” ความกล้าหาญ (สุรภาวะ)

๔. ละอาย ” ” ความเป็นพหูสูตของตน (พาหุสัจจะ)

๕. ละอาย ” ” ชั้นวรรณะนึกถึงชาติอันใหญ่ (ชาติมหัตตะ)

๖. ละอาย ” ” สิ่งที่ควรคารวะ (สัตถุมหัตตะ)

๗. ละอาย ” ” การเป็นทายาท (ทายัชชมหัตตะ)

๘. ละอาย ” ” เพื่อนพรหมจรรย์ที่ร่วมกัน (สพรหมจารีมหัตตะ)

และเกิดจากเหตุภายนอก อีก ๔ อย่าง คือ

๑. อัตตานุวาทภยะ	กลัวต่อการติเตียนตัวเอง
๒. ปรานุวาทภยะ	กลัวต่อการติเตียนของผู้อื่น
๓. ทสราชทัณฑภยะ	กลัวต่อราชทัณฑ์ ๑๐ ประการ
๔. ทุคคติภยะ	กลัวต่อทุคคติ

เรื่องที่ ๙

ธรรมอันทำบุคคลให้งาม

ธรรมอันทำบุคคลให้งาม ๒ อย่าง คือ

๑. ขันติ ความอดทน

๒. โสรัจจะ ความเสงี่ยม

ขันติ ได้แก่ ความอดทน แบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ

ก. ทนลำบาก

ข. ทนตรากตรำ

ค. ทนเจ็บใจ

ขันติ นี้ มีประโยชน์มาก สมเด็จพระบรมศาสดาทรงตรัสว่า เป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์ เพราะว่าการงานทุกสิ่งทุกอย่างทั้งทางโลกและทางธรรม ถ้าปราศจากความอดทนเสียแล้วจะสำเร็จได้ยาก อาจไม่สำเร็จเลยก็เป็นได้ แม้ผู้ที่จะศึกษาเล่าเรียนประพฤติปฏิบัติไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ก็ดี ถ้าขาดคุณธรรม คือ ขันติ เสียแล้ว ย่อมไม่มีหวังจะได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน เป็นแน่ คุณธรรมข้อนี้ เป็นธรรมะที่ทำบุคคลให้งามทุกเพศ ทุกชั้น และทุกวัย

โสรัจจะ ได้แก่ ความเสงี่ยม คือ ความเป็นคนสวย คนรวย คนดี เรียกได้ว่างามด้วยคุณธรรม คือ กายงาม เพราะมีกายอ่อนน้อมสัมมาคารวะเป็นอันดี จัดการงานดี ขยันขันแข็ง มีวาจางาม คือ พูดจาปราศรัย ไพเราะเพราะพริ้งนิ่มนวล ชวนรักใคร่ ชอบใจ สะดวกหู ฟังแล้วดูดดื่มยิ่งกว่าน้ำผึ้ง น้ำตาล ดังโบราณท่านว่า

"อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย"

มีใจงาม คือ มีใจไม่โลภ ไม่พยาบาท ไม่เห็นผิด จะนึกคิดอะไรก็ล้วนแต่เป็นบุญกุศล เว้นจากเบียดเบียนตนและคนอื่น นึกถึงแต่ธรรม นึกถึงแต่พระรัตนตรัย

ที่ว่าเป็นคนสวยนั้นก็คือ มี กาย วาจา ใจ สวย สุภาพเรียบร้อย เจียมตัว รู้จักที่สูง ที่ต่ำ น่ารัก น่าเอ็นดู ทำอะไรพอเหมาะพอควร เป็นที่งามตาของผู้ที่ได้พบเห็น กายที่ว่าสวยนั้น เพราะเว้นกายทุจริต ๓ วาจาก็สวย เพราะเว้นวจีทุจริต ๔ ใจก็สวยเพราะเว้นจากมโนทุจริต ๓

ที่ว่าเป็นคนรวยนั้นก็คือ รวยอริยทรัพย์ ๗ ประการ ได้แก่ มี **ศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ สุตะ จาคะ ปัญญา** ที่ว่าเป็นคนดีนั้นก็คือ ดีนอก และ ดีใน ดีพร้อมด้วยไตรทวาร

คนที่รวยอริยทรัพย์ ๗ ประการนี้นับว่ามีมหากุศลประจำตัว แม้จะไปตก ณ ที่ใด ก็ปราศจากทุกข์ แม้จะไปอยู่ในภพใด ก็พบแต่ความสุข ดูหน้า ๑๕๕ ในท้ายเล่มนี้.

เรื่องที่ ๑๐

ธรรมมีอุปการะมากต่อโลก

ธรรมมีอุปการะมากต่อโลก มี ๒ ประการ คือ

๑. สติ ความระลึกได้

๒. สัมปชัญญะ ความรู้ตัว

๑. **สติ** หมายความว่าระลึกได้ คือ รู้ทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่ เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๓ ขั้น คือ

ก. ขั้นต่ำ เช่น เราจะไปไหนมาไหน ต้องรู้ก่อนว่าสมควรหรือไม่ จะพูด จะคิด จะทำกิจการทุกอย่างต้องสู้ทนกับเหตุการณ์นั้น ๆ จะขับรถก็ดี จะเขียนหนังสือก็ดี จะพูดจาปราศรัยก็ดี ต้องมีสติทั้งนั้น สติจึงเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกมาก สมเด็จพระศาสดาจึงตรัสว่า **"สติ สพฺพตฺถปตฺถิยา" สติจำต้องประกอบในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ.**

ข. ขั้นกลาง ได้แก่สติ ของผู้ที่ทำบุญทำทานการกุศลต่าง ๆ หมายความว่า พยายามอย่าให้บุญเป็นปัจจัยแก่บาป เช่น เราอุตส่าห์ทำดีไว้มาก ๆ แต่พอมีอะไรบกพร่องแล้วเกิดเสียใจเกิดโกรธ เรียกว่าบุญเป็นปัจจัยให้เกิดบาปได้ ถ้าเรามีสติแล้ว

ข่มใจไว้ ให้การทำบุญนั้นเป็นไปโดยสะดวกเรียบร้อย หรือผู้ที่เจริญสมถะวิปัสสนาไม่ปล่อยสติจากอารมณ์กรรมฐานมากเกินไป ให้สติอยู่กับอารมณ์นั้น ๆ เรียกว่ามี สติ เช่น พุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ จาคานุสสติ เป็นต้น

ค. ขั้นสูง ได้แก่ สติ ของผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน มีสติอยู่กับปัจจุบัน ทันรูปนาม เห็นพระไตรลักษณ์ ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน

สติ นั้น เป็นองค์คุณที่จะให้บุคคลได้ดวงตาเห็นธรรม มีประโยชน์มาก ทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า สติเป็นธรรมที่มีประโยชน์มาก มีอุปการะมากแก่บุคคลทุกประเภท มีประโยชน์ในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ

๒. คำว่า **สัมปชัญญะ** แปลว่า รู้ทั่วถึง คือ รู้ทุก ๆ ขณะที่ทำกิจ รู้ในขณะที่กำลังทำในขั้นต้น เช่น จะพูดก็รู้ ขณะพูดก็รู้ จะทำ กำลังทำ ก็รู้ ทำอะไรอยู่ก็รู้ จะคิด กำลังคิด ก็รู้ แม้เราจะเย็บผ้าขณะที่กำลังร้อยรูเข็ม ขณะที่กำลังพาเส้นด้ายเข้าไปในผ้าจนกระทั่งนำเข็มออกมา เราก็รู้ไปทุก ๆ ขณะ ชื่อว่า สัมปชัญญะ เราเขียนหนังสือตก นั่นเรียกว่า ขาดสติสัมปชัญญะ ผู้ที่เขียนหนังสือไม่ตกหล่นไม่ผิด นั้นคือเป็นผู้มีสติ มีสัมปชัญญะดีมาก

สัมปชัญญะ จำแนกออกเป็น ๔ อย่าง คือ

๑. **สาตฺถกสมฺปชญฺญ** รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์

๒. **โคจรสมฺปชญฺญ** รู้อารมณ์ที่เป็นประโยชน์

๓. สปฺปายสมฺปชญฺญ รู้อารมณ์ สถานที่ อาหาร อันเป็นสัปปายะ

๔. อสมฺโมหสมฺปชญฺญ รู้ในอาการ ๒๒ อย่าง มี ก้าวไป ถอยหลัง เป็นต้น

เพราะฉะนั้น คนมีสติ มีสัมปชัญญะ จึงนับว่าดีมาก เป็นประโยชน์แก่ตัว แก่หมู่ แก่คณะ ดังนั้น สติจึงชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปาระมาก มีประโยชน์มาก ทั้งทางโลกและทางธรรม

เรื่องที่ ๑๑

บุคคล ๔ จำพวก

๑. บุคคลมีกายออกจากบ้าน แต่ใจไม่ออกไปด้วย
๒. บุคคลมีใจออกจากบ้าน แต่กายไม่ออกไปด้วย
๓. บุคคลมีกายไม่ออกจากบ้าน และใจก็ไม่ออกจากบ้าน
๔. บุคคลมีกายและใจออกจากบ้าน

อธิบาย

บุคคลประเภทที่ ๑ มีกายออกจากบ้าน แต่ใจไม่ออกไปด้วยนั้น คือผู้นั้นได้ออกปฏิบัติธรรมในที่สงัด แต่ใจยังเกาะอยู่กับวิตก ๓ คือ

๑. **กามวิตก** ตรึกไปในทางกาม คือ กิเลสกามและวัตถุกามตามโลก เพราะโลภะเป็นมูล

๒. **พยาบาทวิตก** ตรึกไปในทางพยาบาท อาฆาตจองเวรกันนับตั้งแต่โกรธกัน จนถึงอาฆาตกันเพราะโทสะเป็นมูล

๓. **วิหิงสาวิตก** ตรึกไปในทางเบียดเบียนกัน เช่น เมื่อประสบอารมณ์อันไม่เป็นที่ถูกใจ ก็คิดแช่งอยู่ว่า ขอให้เขาเดือดร้อน

ลำบาก สาบสูญพินาศไป กรุ่นอยู่ในใจเท่านั้น มิได้ล่วงออกมาภายนอก เพราะโมหะเป็นมูล

บุคคลประเภทที่ ๒ มีใจออกจากบ้าน แต่กายไม่ออก ได้แก่ ผู้เจริญสมถะและวิปัสสนากรรมฐานอยู่กับบ้าน ได้ไหว้พระสวดมนต์ ได้ปรนนิบัติอุปัฏฐากพุทธบุตร เป็นต้น

บุคคลประเภทที่ ๓ มีกายไม่ออกจากบ้าน และใจก็ไม่ออกจากบ้าน ได้แก่ บุคคลผู้เป็นฆราวาสครองเรือนหมกหมุ่นไปด้วยอบายมุข ๖ ประการ มี เป็นนักเลงสุรา นักเลงหญิง นักเลงเล่นการพนัน เป็นต้น ใจไม่เคยคิดที่จะเจริญสมถะและวิปัสสนา-กรรมฐานเลย

บุคคลประเภทที่ ๔ มีกาย และใจออกนอกบ้าน ได้แก่ บุคคลผู้ออกบวชเป็นพระภิกษุ สามเณร แม่ชี ออกปฏิบัติธรรม ได้เจริญสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน จนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

เมื่อทราบแล้วก็ขอจงตรวจดูซิว่า ตัวของเราอยู่ในประเภทไหน

เรื่องที่ ๑๒

สมาธิสัมโพชฌงค์

องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คือ สมาธิ ชื่อว่า สมาธิสัมโพชฌงค์ เหตุที่จะให้สมาธิสัมโพชฌงค์เกิดนั้น มีอยู่ ๑๑ อย่าง คือ

๑. วตฺถุวิสทกิริยา ผู้ปฏิบัติต้องรักษาความสะอาดทั้งภายนอกและภายใน เช่นที่อยู่หลับนอน เครื่องนุ่งห่ม ร่างกาย เล็บมือ เล็บเท้า ตลอดจนผมก็ให้สะอาดเรียบร้อย มิให้เหม็นสาบสกปรก สมาธิจึงจะเกิดเร็ว

๒. อินฺทฺริยสมตฺตปฏิปาทนตา ปรับปรุงอินทรีย์ ๕ ให้เสมอกัน คือ ให้**ศรัทธา** กับ **ปัญญา** เท่า ๆ กัน ให้**ความเพียร** กับ **สมาธิ** เท่า ๆ กัน ส่วน **สติ** คอยควบคุมหมู่ให้ดำเนินไปโดยถูกต้อง คล้ายสติเป็นผู้ขับรถเทียมม้าคู่

๓. นิมิตฺตกุสลตา ฉลาดในการแก้นิมิต เช่น เห็นพระเจดีย์ พระพุทธรูป ป่าไม้ ภูเขา ฯลฯ ต้องกำหนดว่า เห็นหนอ ๆ จนนิมิตนั้นหายไป มิให้ติดอยู่ในอารมณ์นั้น ๆ

๔. สมเย จิตฺตสฺส ปคฺคณฺหนตา ยกจิตในสมัยที่ควรยกคือในสมัยที่จิตหดหู่ ท้อถอย เพราะความเพียรย่อหย่อนลงเกินไป สมัยนั้นต้องยกจิตขึ้น โดยยังธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ วิริยสัมโพชฌงค์ ปีติสัมโพชฌงค์ ให้เกิดขึ้น

๕. สมเย จิตฺตสฺส นิคฺคณฺหนตา ข่มจิตในสมัยที่ควรข่มคือในสมัยใดจิตฟุ้งซ่าน เพราะความเพียรมากเกินไป ในสมัยนั้นต้องข่มจิตไว้ โดยยังปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ สมาธิสัมโพชฌงค์ อุเบกขาสัมโพชฌงค์ให้เกิดขึ้น

๖. สมเย สมฺปหํสนตา ยังจิตให้ร่าเริงในสมัยที่ควรร่าเริง สมัยใดจิตหมดความแช่มชื่นยินดี หมดความเพลิดเพลินเพราะปัญญาน้อย หรือเพราะไม่ได้บรรลุความสุข อันเกิดจากความสงบ สมัยนั้นพึงยังจิตให้สังเวชโดยพิจารณาถึงสังเวควัตถุ ๘ คือ ชาติ ชรา พยาธิ มรณะ ทุกข์ ในอบายภูมิ วัฏฏมูลกทุกข์ในอดีต วัฏฏมูลกทุกข์ในอนาคต ทุกข์มีความแสวงหาอาหารเป็นมูลในปัจจุบัน

๗. สมเย อชฺฌุเปกฺขนตา วางเฉยในสมัยที่ควรวางเฉยคือสมัยใดจิตอาศัยสัมมาปฏิบัติ ไม่หดหู่ ไม่ฟุ้งซ่าน แช่มชื่น เป็นไปสม่ำเสมอในอารมณ์ ดำเนินไปสู่ทางแห่งความสงบ สมัยนั้นโยคีบุคคลไม่ต้องขวนขวายพยายามในการยกการข่ม และในการยังจิตให้ร่าเริง เปรียบเหมือนนายสารถีวางเฉยในม้าคู่ที่วิ่งไปอย่างสม่ำเสมอในถนนอันเรียบ ๆ ฉะนั้น

๘. อสมาหิตปุคฺคลปริวชฺชนตา เว้นบุคคลผู้มีจิตไม่ตั้งมั่น คือเว้นให้ห่างไกลจากบุคคลผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ผู้ไม่ถึงอุปจารสมาธิ หรืออัปปนาสมาธิ

๙. สมาหิตปุคฺคลเสวนตา คบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีจิตตั้งมั่นคือเข้าไปเสพ เข้าไปคบหา เข้าไปใกล้กับบุคคลผู้จิตตั้งมั่นด้วยอุปจารสมาธิ หรืออัปปนาสมาธิ

๑๐. ฌานวิโมกฺขปจฺจเวกฺขณตา พิจารณาฌาน และวิโมกขธรรม

๑๑. ตทธิมุตฺตตา น้อมจิตไปในอิริยาบถทั้ง ๔ และทุกอารมณ์ เพื่อให้สมาธิเกิดขึ้น

วิธีที่จะปฏิบัติให้ได้ผลดีโดยย่อ คือ

๑. ต้องตั้งใจมุ่งต่อ มรรค ผล นิพพานจริง ๆ แล้วเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

๒. มีใจเบิกบานอยู่กับพระธรรม

๓. มีใจจดจ่อสงบระงับอยู่กับรูปนาม

๔. มีสติสัมปชัญญะอยู่ทุกเมื่อ

ถ้าปฏิบัติถูกต้องแล้วจะได้ผลโดยสังเขปดังนี้ คือ

๑. มีญาณเกิดตั้งแต่ต่ำจนสูง นับว่าได้เครื่องมือ ได้ดาบ ได้พระขรรค์เพชรอันคมกล้า สามารถฝ่าฟันวิปัสสนูปกิเลสได้เด็ดขาด คือได้ปัญญาอันเป็นภาวนามัยปัญญาชั้นสูง

๒. ย่อมหลุดพ้นจากภัยต่าง ๆ ได้ เช่น ภัยคือกิเลส เป็นต้น

๓. ได้ความเย็นใจ ได้ความสุขใจ ได้ความสงบใจ สบายใจ

๔. ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามสมควรแก่วาสนาบารมีของตน

เรื่องที่ ๑๓

ผู้ปฏิญาณตนเป็นบุตรพระตถาคต ต้องทรงคุณธรรม ๕ ประการ

ผู้ปฏิญาณตนเป็นบุตรพระตถาคต ต้องทรงคุณธรรม ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. มีอธิวาสนขันติ เป็นที่ปรารถนา

๒. มีปัญญาเป็นที่เที่ยวไปโดยวิเศษ

๓. มีศีลเป็นที่พึ่งพาอาศัย

๔. ปราศจากกังวลเป็นที่หมายมั่น

๕. มีพระนิพพานเป็นปริโยสาน

ดังจะขยายความตามลำดับต่อไปนี้

๑. มีอธิวาสนขันติ เป็นที่ปรารถนา คือให้มีขันติ ได้แก่ความอดทน ความอดทนนั้นจำแนกออกเป็น ๓ คือ

ก. ทนลำบาก เกิดเป็นคนต้องเกี่ยวข้องด้วย การงาน เกี่ยวข้องด้วยโรคภัยไข้เจ็บนานาประการ ถึงคราวเจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องอดทนไปตามยถากรรม เช่น เราถูกผ่าท้องเพราะเป็นโรคไส้ตัน แพทย์ห้ามรับประทานน้ำก่อนครบ ๒๔ ชั่วโมง เพราะแผลจะ

เป็นพิษ แม้เราอยากแทบใจจะขาด ก็ต้องอดทน เพราะเราทำบาปกรรมไว้แต่ชาติปางก่อนโน้น จึงต้องก้มหน้ายอมรับกรรมไปก่อน เมื่อโรคหายแล้ว ต้องประกอบการทำบุญให้มาก ๆ อย่าประมาทเป็นอันขาด

ข. ทนตรากตรำ อาชีพต่าง ๆ ในโลก เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรูปนามเพียงวันหนึ่ง ๆ ถ้าไม่ขยันหา ไม่พยายามทำงาน ไม่พยายามฝ่าฟันอุปสรรค ก็จะหักกลางทาง ดังนั้น เราต้องทนลำบาก ทนเหน็ดเหนื่อย ทนตรากตรำ เรียกว่า “หนักเอา เบาสู้” จึงจะอยู่ในโลกกับเขาได้

ค. ทนเจ็บใจ เมื่อได้รับอนิฏฐารมณ์ คืออารมณ์ไม่ดีไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้เอาตราชั่งมาวางไว้ก่อน แล้วจึงนึกว่า “ช่างเขา” เพราะมีแต่เพียงรูปนามเท่านั้น ใครจะว่าอย่างไรก็ตามเถิด คงถูกแต่รูปนามเท่านั้น รูปกับนามเขาก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วก็ดับไป เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไปตามสภาพ ผู้ใดว่า ผู้นั้นเอาปากตัวเองว่า ผู้นั้นเขียนด่าคนอื่น เขียนว่าคนอื่น เขาเอามือของเขาเขียนเขาต้องได้รับบาปร้อยเปอร์เซ็นต์ เหมือนกันกับเรารับประทานอาหารผู้ใดรับผู้นั้นก็อิ่ม จะอิ่มแทนกันก็ไม่ได้ ข้อนี้ก็ฉันนั้น ผู้ใดว่าผู้นั้นบาปคนเดียวเท่านั้น ถ้าผู้ใดรับผู้นั้นบาปต่ออีก ดุจเทียนเมื่อเราจุดเล่มเดียว ก็มีแสงสว่างเทียนเพียงเล่มเดียว ครั้นใครเอาเทียนมาต่ออีก ๒-๓ เล่ม ย่อมลุกและมีแสงสว่างมากขึ้น แสงก็มากขึ้นตามส่วนขึ้นไปโดยลำดับ ให้คิดดูให้ดีเถิด เวลาเราไปไหว้พระสวดมนต์ เราเอาปาก เอากาย เอามือของเราไปไหว้ เราได้บุญ

คนเดียว คนอื่นไม่ได้ด้วยกับเรา ครั้นเราเอามือของเราไปเขียนด่าเขา เขียนว่าเขาเอาปากไปด่าเขาก็คือด่าเรา ว่าเราเองวันยังค่ำ ผู้เขียนผู้ว่า ผู้ด่า เป็นผู้ได้รับบาปเองเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าใครเข้าใจว่าเวลาทำบาป ทำทุจริต จะโยนไปให้คนอื่น แต่เวลาเราทำบุญทำสุจริตเราจะรับเอาคนเดียวนั่นเป็นการเข้าใจผิด เกิดคอร์รัปชั่นต่อตัวเอง โกงตัวเองอย่างไม่มีปัญหา อย่างไม่เป็นความยุติธรรมแท้ ๆ เมื่อเรารู้แน่แก่ใจอย่างนี้ ไม่ควรจะเดือดร้อนใจ ในเมื่อกระทบกับอนิฏฐารมณ์นานาประการ ดังนั้น เราจึงต้องมีคุณธรรมข้อนี้ คือทนเจ็บใจไว้เป็นกำแพงป้องกันมหาโจรที่มาคุกคามเรา

๒. มีปัญญาเป็นที่เที่ยวไปโดยวิเศษ ปัญญาในที่นี้หมายเอาทั้งโลกียะและโลกุตตระ

๓. มีศีลเป็นที่พึ่งพาอาศัย ศีลในที่นี้ได้แก่จุลศีล มัชฌิมศีล มหาศีล

๔. ปราศจากกังวลเป็นที่หมายมั่น กังวลนั้น ได้แก่ บ่วงทั้ง ๓ คือ

ก. ปุตฺโต คีเว บุตรบ่วงหนึ่งเกี่ยวคอ

ข. ภริยา หตฺเถ ภรรยาเยี่ยงอย่างปอรึงรัดมือนา

ค. ธนํ ปาเท ทรัพย์ ผูกบาทาคลอหน่วงไว้ ๓ บ่วงนี้ใครตัดได้ จึงจะพ้นสงสาร

๕. มีพระนิพพานเป็นปริโยสาน คือ ให้เจริญวิปัสสนากรรมฐานจนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน พ้นจากความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย.

เรื่องที่ ๑๔

สมัยที่ควรบำเพ็ญคุณงามความดี มีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. ทหโร สมัยที่เรากำลังหนุ่มแน่น มีกำลังร่างกายอันแข็งแรงไม่มีแก่ชรา งก ๆ งัน ๆ เพราะคนแก่มือเท้าก็คร่ำคร่า ว่าไม่ฟัง ดังนั้น จึงควรรีบฉวยโอกาสแต่ยังหนุ่ม อย่าประมาท จะพลาดท่าเสียทีแล้วจะเกิดเสียใจในภายหลัง สุขของโลกเคลือบไปด้วยน้ำตาและสายโลหิต จงรีบตั้งใจไว้ในธรรม นำตนให้พ้นทุกข์ เพื่อประสบสุขอันเกษมศานต์สำราญใจทั้งภพนี้และภพหน้า

๒. อปฺปาพาโธ สมัยที่ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ควรรีบเพิ่มพูนบารมี และกุศลสมภารอันดีงามไว้ให้มาก ๆ อย่าประมาทและอย่านอนใจว่าท่านยังแข็งแรงยังไม่มีโรค

๓. สุภิกฺขํ โหติ สมัยที่มีภิกษาหาได้ง่าย คือสมัยที่ไม่อดอยากยากแค้น มีข้าวปลาอาหารอย่างสมบูรณ์ หาได้โดยง่ายดายไม่ฝืดเคือง พอยังชีพให้เป็นไปได้ สมัยนี้แหละ ควรจะฉวยโอกาสประพฤติปฏิบัติธรรม อย่านึกว่ายังหนุ่ม ยังสาว ยังร่ำรวย

ยังมีสุขภาพดี ยังไม่อดอยากยากทุกข์ เพราะชีวิตเหมือนพยับแดดและฟองน้ำ เหมือนหยาดน้ำค้างบนปลายเข็ม บนปลายหญ้า หาอะไรจีรังยั่งยืนมั่นคงถาวรแน่นอนมิได้ ความเกิด แก่ เจ็บ ตายเท่านั้นเป็นของเที่ยงแท้และแน่นอน ไม่ยักย้ายแปรผัน อาจจะตายหนุ่ม ตายแก่ ตายเย็น ตายร้อน ตายหมู่ ตายพวก ตายลวก ตายเผา นานาประการ

๔. มนุสฺสา สมคฺคา สมฺโมทมานา อวิวาทมานา พวกมนุษย์สมัครสมานพร้อมเพรียงกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน อนุโมทนาสาธุการ ต่อบุคคลผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ กอปร์ด้วยสัมมาปฏิบัติ

๕. สงฺโฆ สมคฺโค สมฺโมทมาโน อวิวาทมาโน พระภิกษุสงฆ์ก็ปรองดองกัน ไม่แยกหมู่แยกคณะ ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่บาดหมางกัน สมัยเช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้ได้ดวงตาเห็นธรรม เพื่อให้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน พ้นชาติกันดาร ชรากันดาร พยาธิกันดาร ไปสู่ฝั่งอันนิราศทุกข์ มีแต่สันติสุขโดยส่วนเดียว ไม่เวียนมาสู่กิเลสและกองทุกข์อีก.

เรื่องที่ ๑๕

โลกธรรม ๘

อันชีวิตของคนในโลกนี้ เปรียบเหมือนความฝันไม่มีอะไรจีรังยั่งยืน ย่อมหมุนเปลี่ยนไปตามโลกธรรมทั้ง ๘ จะเป็นปุถุชนก็ตาม ไม่สามารถจะหลีกพ้นจากโลกธรรม ๘ ประการนี้ได้ โลกธรรม ๘ ประการนั้นคือ

๑. มีลาภ
๒. เสื่อมลาภ
๓. มียศ
๔. เสื่อมยศ
๕. นินทา
๖. สรรเสริญ
๗. สุข
๘. ทุกข์

ชีวิตของแต่ละรูปแต่ละนาม ก็สาละวนอยู่กับโลกธรรม ๘ อย่างนี้ สมเด็จพระชินสีห์จึงสอนให้พิจารณาว่า ทั้ง ๘ อย่างนี้เป็นโลกธรรม คือธรรมของโลก หมุนอยู่ในโลก หมุนไปตามโลก

ไม่มีอะไรจีรังยั่งยืนเลย เมื่อเกิดขึ้นแก่พระอริยเจ้าท่านปลงตก ท่านพิจารณาเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ ตกอยู่ในคติของสามัญญลักษณ์ คือลักษณะที่มีเสมอกันแก่รูปนาม ได้แก่เป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของผู้ใด แม้สมเด็จพระ-จอมไตร ซึ่งเป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็ยังถูกพวกเดียรถีย์นิครนใส่โทษ ตำหนิติเตียน พยายามฆ่าก็มี แกล้งด่าก็มี แกล้งโฆษณาชวนเชื่อก็มี ใส่ไฟก็มี ปั้นน้ำให้เป็นตัวก็มี ผลที่สุดพระองค์ก็เอาชนะจนได้ บั้นปลายรูปนามของพระองค์ก็ตกอยู่ในสามัญญลักษณ์เช่นผู้อื่น มีพระชนมายุได้เพียง ๘๐ ปีเท่านั้น ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน

เมื่อเป็นเช่นนี้ไฉนไยเล่า พวกเราจะพากันหลงติดอยู่ในโลก พวกเราจงพากันลุกขึ้น ตื่นขึ้น บำเพ็ญสันติธรรมตามสมเด็จพ่อเถิด

สิ่งสำคัญที่สุด คือ วิถีทางแห่งชีวิตอันจะนำเราไปสู่เอกัคคตบรมสุขอย่างแท้จริงเท่านั้น สิ่งนั้นคือมรรค ๘ มีเห็นชอบดำริชอบเป็นต้น ย่นให้สั้น ได้แก่ ไตรสิกขา ได้รูปกับนามเป็นอารมณ์แล้วจะได้รู้แจ้งแทงตลอดถึงทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

๑. ทุกข์ คือ ชาติ ชรา พยาธิ มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เหล่านี้เป็นตัวทุกข์ เป็นผลของตัณหา ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์

๒. สมุทัย คือ ตัณหา ได้แก่ กามตัณหา พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ภวตัณหา พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส

โผฏฐัพพะ และเห็นว่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ นั้นเป็นของดี เป็นของเที่ยง ชอบใจ ยึดมั่น ถือมั่นว่าเป็นตัวตนเราเขา ลงมือสร้างภพชาติอีกต่อไป

วิภวตัณหา พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะนั้น ด้วยเห็นว่าเป็นของขาดสูญด้วย ซึ่งจัดเป็นอุจเฉททิฏฐิ

๓. นิโรธ คือ นิพพาน อันเป็นที่ระงับกิเลส และกองทุกข์ เป็นสุขอันแท้จริง ไม่ใช่สุขจอมปลอมและหลอกลวง ไม่มีมายา ไม่มีอามิส ยังผู้ปฏิบัติที่ถึงแล้วให้ได้เสวยสุขอันเกษมสานต์สำราญใจอย่างแท้จริง

๔. มรรค คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่ดำเนินไปสู่สัจธรรมนั้น ๆ ซึ่งมรรค ผล นิพพาน

เรื่องที่ ๑๖

ลักษณะของแผ่นดินมี ๕ ประการ คือ

๑. ใครจะเอาของหอมก็ตาม ของเหม็นก็ตามทิ้งลงไป แผ่นดินก็เฉยเป็นปกติ

๒. เป็นของแน่น เป็นของหนาทึบ กว้างขวาง

๓. ไม่มีเครื่องตกแต่ง แต่ก็อบอวลไปด้วยกลิ่นของตนเอง

๔. แม้ปกคลุมด้วยตนไม้และภูเขา ก็ไม่มีความย่อท้อ

๕. ไม่ยินดี ยินร้าย ด้วยอะไรทั้งสิ้น

ถ้าเอาธรรมเข้าไปเปรียบ ได้แก่

๑. เปรียบเหมือนบุคคล ผู้ทำจิตให้เพิกเฉยในอารมณ์ที่ดีและอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น นินทา สรรเสริญ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นธรรมดาของโลกหมุนไปตามโลก ย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคล ทุกเพศ ทุกชั้น ทุกวัย ทุกยุค ทุกสมัย แม้สมเด็จพระจอมไตรก็ยังถูกเขาติฉินนินทา ใส่ร้ายป้ายสี ปั้นน้ำเป็นตัว นานาประการ เพราะฉะนั้นโบราณท่านจึงสอนได้ว่า

"อันนินทากาเลเหมือนเทน้ำ
ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมากรีดหิน
แม้องค์พระปฏิมายังราคิน
ไฉนมนุษย์เดินดินจะสิ้นคนนินทา"

ดังนี้ ถ้ามนุษย์เราทำจิตได้อย่างนี้ก็สบาย เพราะลิ้นคนไม่มีกระดูก ไม่มีสิ้นสุด แต่สำหรับคติของคนทั่ว ๆ ไปแล้วมีอยู่ ๒ อย่างคือ

ก. ถ้าดีก็ได้รับยกย่อง

ข. ถ้าชั่วก็ถูกติเตียน

การยกย่องกับการติเตียน หาทำประโยชน์อะไรแก่เราไม่ นอกจากตัวเราทำเอาเอง แก้ไขเอง เป็นคติแก่ตนเอง ถ้าถูกติก็พึงพิจารณาดูว่า ไม่ดีจริงไหม ถ้าไม่มีดีรีบแก้ไขทันที อย่าไปด่าตอบ อย่าไปโกรธตอบ อย่าไปเสียใจ อย่าไปผูกพยาบาทอาฆาตจองเวรไว้ เพราะทำเช่นนั้นไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย และไม่ใช่วิสัยของนักปราชญ์ ถ้าได้รับยกย่องว่าดีก็อย่าทะนงตัว อย่าไปภาคภูมิใจเกินไปจนเหลิง จงพิจารณาดูว่าทำดีจริงตามเขาว่านั้นหรือไม่ ถ้าจริงแล้ว จงรักษาความดีไว้ และพยายามเสริมสร้างความดีนั้นให้เจริญขึ้นไปตามลำดับ โดยอย่าประมาท จงทำตนให้หนักแน่นไม่สะเทือนไม่หวั่นไหว ดุจแผ่นดิน ฉะนั้น

๒. เปรียบเหมือนบุคคลผู้ทำแต่ความดี มีศีลบริสุทธิ์ ใจคอหนักแน่น ไม่มีช่อง ไม่มีโพรง มั่นทำทาน รักษาศีล ฟังธรรม ไหว้พระสวดมนต์เป็นอาจิณ เจริญสมถะและวิปัสสนามิให้ขาด

จนสามารถกางกั้นกิเลสทั้งหลาย มิให้ไหลมาท่วมทับจิตได้ ผลสุดท้ายก็จะได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ไม่มีช่องไม่มีทางที่กิเลสจะเข้า มีแต่ความเต็มอยู่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีช่องโหว่ ดุจแผ่นดิน ฉะนั้น

๓. เปรียบเหมือนบุคคลผู้มีเครื่องตกแต่งกายภายใน คือศีลธรรมประจำตัว ย่อมหอมหวนอบอวลไปด้วยกลิ่นของศีล สมาธิ ปัญญา เกิดขึ้นจากตัวของเราเอง ไม่ต้องไปหาของหอมมาจากอื่นไกลที่ไหนเลย เมื่อใจดี มีศีลธรรมเท่านั้น อันกลิ่นที่หอมก็จะสามารถมาเอง ทั้งทวนลมและตามลม ดังบาลีว่า

สีลคนฺโธ อนุตฺตโร กลิ่นของศีลเป็นเยี่ยมกว่ากลิ่นอะไรทั้งหมด

สีลํ โลเก อนุตฺตรํ ศีลเป็นเยี่ยมในโลก

สีลํ อาภรณํ เสฏฺฐํ ศีลเป็นอาภรณ์คือเครื่องประดับอันประเสริฐ เพราะฉะนั้นทุก ๆ คนจงทำตนให้หอมในและหอมนอกอย่างนี้จึงจะดี

๔. เปรียบเหมือนบุคคลไม่ย่อท้อในการทำความดี จะมีอุปสรรคสักกี่ร้อยกี่พันมากีดกั้น ก็ไม่ยอมถอยหลัง ตั้งจิตไว้ชอบประกอบแต่กุศล อันจะอำนวยผลให้แก่ตนเอง ทั้งในภพนี้และภพหน้า การทำความดีนี้เราพึ่งใครไม่ได้ ต้องพึ่งตนเอง เช่น นางสุชาดา คอยพึ่งแต่สามี คือไม่ทำกุศลด้วยตนเอง เวลาตายไปเลยไปเกิดเป็นนกกระยาง ฉะนั้น ขอให้ทุก ๆ ท่านจงพยายามทำดีต่อไป อย่าท้อถอย

๕. เปรียบเหมือนบุคคลผู้ปฏิบัติธรรม มีจิตสม่ำเสมอด้วยแผ่นดินอยู่ทุกกิริยาบถ ข้อนี้นางจุลสุภัททาอุบาสิกาก็ได้กล่าวไว้แล้ว ใจความว่า *"สมณะของเราเป็นผู้มีจิตเสมอด้วยแผ่นดินไม่มีความยินดี ยินร้าย"* ดังนี้ เมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายถูกเย็นร้อนอ่อนแข็งก็ให้กำหนดรู้ด้วยสติแล้วไม่ยินดี ไม่ยินร้ายไปตามอารมณ์นั้น ถึงแม้จะมีลาภ เลื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์ อะไรก็ตาม วางใจไว้เป็นกลางเฉย ๆ อยู่เปรียบเหมือนกับแผ่นดินไม่ยินดี ไม่ยินร้ายต่ออะไรทั้งสิ้นฉะนั้น

เรื่องที่ ๑๗

ผู้เห็นภัยในสงสาร

อปฺปมาทรโต ภิกฺขุ ปมาเท ภยทสฺสิวา
สญฺโญชนํ อณุํ ถูลํ ฑหํ อคฺคีว คจฺฉติ.

ผู้เห็นภัยในสงสาร ยินดีในความไม่ประมาท เห็นภัยในความประมาท ปฏิบัติธรรมเผากิเลส ซึ่งเป็นเครื่องผูกสัตว์โลกให้ติดภพติดชาติ ให้ไหม้หมดไป ประดุจไฟเผาเชื้อไม้ให้หมด ฉะนั้น.

มีเรื่องประกอบคือ

สมัยที่พระพุทธองค์ทรงประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร ปรารภพระภิกษุรูปหนึ่ง แล้วตรัสเทศนาดังข้างบนนี้คือ พระภิกษุรูปนั้นเรียนพระกรรมฐานแล้ว เข้าป่าปฏิบัติธรรม เพื่อบรรลุ มรรค ผล นิพพาน แต่ไม่สำเร็จ จึงกลับเดินไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อให้ทรงพระกรุณาแนะนำให้วิเศษขึ้นอีก ในระหว่างทางได้เห็นไฟไหม้ป่าไม้มากจริง ๆ พร้อมทั้งถูกลมพัดไปโดยรวดเร็ว ท่านจึงขึ้นไปสู่ภูเขาโล้น ๆ ลูกหนึ่ง ยึดเอาเป็นกรรมฐาน สอนตัวเองต่อไปว่า **"ไฟนี้ไหม้เชื้อทั้งใหญ่ทั้งเล็กให้หมดไป ฉันใด การที่บุคคลเผาสัญโญชน์**

ซึ่งเป็นเครื่องผูกสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลงติดภพติดชาติ รวมทั้งหมดมี ๑๐ อย่าง ทั้งใหญ่ทั้งเล็กให้หมดไปด้วยไฟ คืออริยมรรคก็ฉันนั้นเหมือนกัน"

ขณะนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาค ทรงประทับอยู่ที่พระคันธกุฎี ทรงทราบวารจิต จึงตรัสว่า "ข้อนี้เป็นอย่างนั้นแหละเธอ สัญโญชน์ใหญ่น้อยทั้งหยาบและละเอียด ซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ภายในขันธสันดานแห่งสรรพสัตว์ทั้งหลายนี้เหมือนกันกับเชื้อทั้งใหญ่และทั้งเล็ก การที่เธอเอาไฟคือวิปัสสนาปัญญาเผาเชื้อ คือ สัญโญชน์เหล่านั้นให้หมดไปให้สิ้นไป ไม่ให้เกิดขึ้นได้อีก สมควรแท้" ดังนี้แล้วจึงได้ทรงเทศน์ต่อไปว่า **"อปฺปมาทรโต ภิกฺขุ"** เป็นต้น ดังความข้างต้นนั้น

อธิบายว่า

๑. คำว่า "ภิกฺขุ" แปลว่า **ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร** ได้แก่พุทธบริษัท ไม่จำกัดเพศ ชั้น วรรณะ วัย ขอให้ท่านผู้นั้นได้เห็นภัยในอบายภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานซึ่งเป็นของน่ากลัวมาก โลภ โกรธ หลง เป็นผู้พาไป ท่านผู้รู้อย่างนี้แล้ว รีบลงมือปฏิบัติธรรมนำตนให้พ้นทุกข์ ประสบสันติสุขอย่างแท้จริง เรียกว่า **"ภิกฺขุ"** สมดังบาลีว่า

"โย จ อิมํ ปฏิปตฺตึ ปฏิปชฺชติ โส ภิกฺขุ นาม โหติ"

จริงอย่างนั้น ถ้าท่านผู้ใดปฏิบัติตามข้อปฏิบัติ คือ วิปัสสนานี้ ท่านผู้นั้นชื่อว่าเป็น **"ภิกฺขุ"** แปลว่า **ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร**

๒. ผู้ไม่ประมาทนั้นมีองค์ ๔ คือ

ก. เป็นผู้ไม่ประมาทอาฆาตจองเวร

ข. เป็นผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ

ค. เป็นผู้มีใจตั้งมั่นในภายใน

ง. เป็นผู้ศึกษาปฏิบัติเพื่อกำจัดโลภ โกรธ หลง

๓. ผู้เห็นภัยในความประมาทนั้น คือเห็นว่า การเกิดในอบายภูมิ ๔ เพราะความโลภ โกรธ หลง เป็นผู้พาไป ความโลภ โกรธ หลง จะมีได้ก็เพราะขาดสติ คนที่ไม่ได้เจริญสติปัฏฐาน ๔ คือไม่ได้เจริญวิปัสสนา เรียกว่าผู้ขาดสติ ผู้ขาดสติ ชื่อว่า เป็นผู้ประมาท

๔. สัญโญชน์ คือกิเลสเป็นเครื่องผูกสัตว์ให้ติดอยู่ในภพชาติ ในวัฏสงสาร มี ๑๐ อย่างคือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ ปฏิฆะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ทั้ง ๑๐ อย่างนี้สามารถดึงสรรพสัตว์ลงไปสู่อบายภูมิทั้ง ๔ ให้ตกอยู่กับกองทุกข์

๕. เอาไฟเผาให้หมดสิ้นไป คือเจริญวิปัสสนากรรมฐานเอาไฟ คือ วิปัสสนาญาณที่ตนได้ปฏิบัติไปแล้วและกำลังปฏิบัติอยู่ เผาให้หมดไป คือเผาไม่ให้เกิดขึ้นได้อีกต่อไป ผู้ปฏิบัติเช่นนี้เรียกว่าผู้ไม่ประมาท

เรื่องที่ ๑๘

แบบของบุคคลที่ดี

องค์คุณของผู้ที่ดี ซึ่งสมควรเป็นแบบอย่าง แก่สาธุชนของโลก ต้องเจริญด้วยสมบัตินอก และสมบัติใน ประกอบด้วยเป็นผู้เฉลียวฉลาด เข้าถึงพระรัตนตรัยนั้น ต้องทรงคุณสมบัติ ๖ ประการ คือ

๑. รูปดี
๒. มีทรัพย์
๓. มีวิชา
๔. มารยาทดี
๕. ชาติผู้ดี
๖. มีศีลธรรม

ทั้ง ๖ ประการ ขอขยายความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. รูปดี ทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงลักษณะของคนมีบุญไว้ดังนี้ คือ

ก. สุวณฺณตา มีผิวดี
ข. สุสรตา มีเสียงดี

ค. **สุสณฺฐาน** มีทรวดทรงดี

ง. **สุรูปตา** มีรูปสวย มีร่างกายดี

คนสวยงามอย่างนี้ เพราะบุญเก่าที่ตนได้สั่งสมอบรมมาแต่ภพก่อนชาติก่อน เป็นความสวยงามภายนอก เปลือกนอกเท่านั้น ถ้าใครมีความสวยงามอย่างนี้ก็นับได้ว่าได้กำไร ส่วนความสวยภายใน อันสำคัญที่สุดในข้อนี้คือ กายสวย วาจาสวย ใจสวย

กายสวยนั้น คือมีกายเป็นพระ เพราะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ ประการ

วาจาสวยนั้น คือมีวาจาเป็นพระ เพราะงดเว้นจากวจีทุจริต ๔ ประการ

ใจสวยนั้น คือมีใจเป็นพระ เพราะงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ ประการ

สรุปความว่ามีกายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ มโนกรรม ๓ อันงามอย่างนี้ เรียกว่ามีความสวยภายใน ข้อนี้สำคัญมากที่สุด

ข้อ ๒. มีทรัพย์ หมายความว่าผู้นั้นประกอบด้วยคุณสมบัติของเศรษฐี ๔ ประการคือ

ก. **อุฏฺฐานสมฺปทา** ขยันหาทรัพย์

ข. **อารกฺขสมฺปทา** รู้จักเก็บหอมรอมริบ

ค. **กลฺยาณมิตฺตตา** คบแต่คนดี ไม่คบคนชั่ว

ง. **สมชีวิตา** เลี้ยงชีวิตพอเหมาะพอควร ไม่ฟุ่มเฟือยเกินฐานะ

เมื่อผู้ใดทรงคุณสมบัติเช่นนี้ ย่อมจะร่ำรวยมั่งมีศรีสุข ไม่ยากจนข้นแค้น บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ในภพปัจจุบันทันตาเห็น

ทรัพย์อย่างนี้ท่านเรียกว่าทรัพย์ภายนอก นับว่าดีอยู่ เพราะจะได้เป็นปัจจัยให้เกิดทรัพย์ภายใน

ส่วนทรัพย์ที่สำคัญที่สุด ซึ่งนักปราชญ์ต้องการในที่นี้ได้แก่ อริยทรัพย์ ๗ ประการ ซึ่งเป็นทรัพย์ภายใน คือ

๑. **มีศรัทธา**

๒. **มีศีล**

๓. **มีหิริ** คือ มีความละอายบาป

๔. **มีโอตตัปปะ** คือ มีความกลัวบาป

๕. **สุตะ** มีพหูสูตร คือ ได้สดับรับฟัง และอ่านพระธรรมมาก

๖. **มีจาคะ** คือ มีความเสียสละ แยกออกเป็น ๒ อย่างคือ

ก. บริจาคทรัพย์สมบัติ คือทำบุญทำทานการกุศลตามมีตามเกิด

ข. เสียสละกิเลส คือ โลภ โกรธ หลง ลงมือทำวิปัสสนากรรมฐาน

๗. **มีปัญญา** ได้แก่ ปัญญา ๓ อย่าง คือ

ก. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง

ข. จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด

ค. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน จนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

ข้อ ๓. มีวิชา คือ มีวิชาติดตัวทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น

ก. ในทางโลก ต้องมีวิชาอาชีพติดตัวอย่างน้อยสักหนึ่งอย่างหรือสองอย่าง แต่ต้องให้รู้ดีจริง ๆ จนสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ เพื่อต่อสู้กับกระแสของโลกต่อไปจนกว่าจะได้ถึงพระนิพพาน

ข. ในทางธรรม ให้มีความรู้ในหลักพระศาสนา เช่น

๑. รู้ทางไปอบายภูมิ

๒. รู้ทางไปมนุษย์

๓. รู้ทางไปเทวดา

๔. รู้ทางไปพรหม

๕. รู้ทางไปนิพพาน

๖. รู้แล้วปฏิบัติตาม จนปิดประตูอบายภูมิเสียได้

ข้อ ๔. มารยาทดี เป็นคนมีกิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย น่ารัก น่าเอ็นดู น่าสงสาร เต็มไปด้วยความอ่อนโยน และละมุนละม่อม อ่อนน้อมสัมมาคารวะ จงรักภักดี ซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญูกตเวที มีขันติความอดทน มีโสรัจจะความสงบเสงี่ยม รักษามารยาทอันดี กาย วจี มีศีล มีวินัย ไม่ก่อภัย ไม่ก่อเวร กับใคร ๆ ถึงคราวอ่อนก็อ่อนเป็น ถึงคราวแข็งก็ใจเพชรเด็ดขาดในทางบุญทางกุศล ดังคำโบราณว่า

ถึงคราวอ่อนให้อ่อนเป็นดังเส้นไหม
เอาไว้ใช้ผูกเสือโคร่งพะโยงเฆียน
ถึงจะแข็งก็ให้แกร่งดังวิเชียร
เอาไว้เจียรตัดกระจกเจียระไน

ข้อ ๕. ชาติผู้ดี คือเป็นหน่อเนื้อเชื้อไขของคนดี ได้รับการศึกษาอบรมมาดีจากครูบาอาจารย์ จากบิดามารดา ชื่อว่าเป็นผู้เกิดมาดี เกิดในตระกูลที่เป็นสัมมาทิฏฐิ รองจากพ่อแม่ผู้เป็นสัมมาทิฏฐิ เช่นคนดีมีใจมั่นและยินดีแต่ในทางการกุศล มีตนอันสำรวมระมัดระวังเรียบร้อยดี

ข้อ ๖. มีศีลธรรม คือเป็นคนชอบเหตุผล เป็นคนเคารพต่อเหตุผล ไม่ทำอะไรตามอารมณ์ ไม่เป็นคนเจ้าทิฐิมานะ ไม่เป็นคนหัวดื้อถือรั้น เป็นคนว่านอนสอนง่าย เชื่อผู้หลักผู้ใหญ่ เคารพยำเกรง มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบ กอปรด้วยความสัตย์ ความอดทน ความเสียสละ เป็นคนจริง คนตรง คนแน่ในธรรม บำเพ็ญแต่ประโยชน์สำหรับภพนี้ และประโยชน์สำหรับภพหน้า ประโยชน์อย่างยิ่งคือนิพพาน เรียกว่าเป็นผู้มาดี คือมีศีล มีธรรม ประจำกาย วาจา ใจ ไปดี มีธรรมเข้าค้ำชูอยู่เสมอ นับตั้งแต่ทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล จนได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดประกอบด้วยคุณสมบัติอย่างนี้ ผู้นั้นเป็นบุคคลแบบอย่างอันแท้จริง ทั้งทางโลกและทางธรรม

คติธรรม

เอถ ปสฺสถิมํ โลกํ　　　จิตฺตํ ราชรถูปมํ
ยตฺถ พาลา วิสีทนฺติ　　　นตฺถิ สงฺโค วิชานตํ

สูทั้งหลายจงมาดูโลกนี้ อันตระการดุจราชรถ
ที่พวกคนเขลาหมกอยู่ แต่ผู้รู้หาข้องอยู่ไม่

เรื่องที่ ๑๙

ลักษณะบุคคลผู้ไม่ยากจนมี ๔ ข้อ คือ

๑ มีความเชื่อในพระตถาคต ตั้งมั่นไม่คลอนแคลน

๒. มีศีลเป็นที่งดงาม เป็นศีลที่พระอริยเจ้าพอใจ รักใคร่ สรรเสริญ

๓. มีความเลื่อมใสในพระธรรมและพระสงฆ์

๔. มีความเห็นเที่ยงตรง คือเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ดังบาลีว่า

ยสฺส สทฺธา ตถาคเต อจลา สุปติฏฺฐิตา

ความเชื่อในพระตถาคตของผู้ใด ตั้งมั่น ไม่คลอนแคลน ศีลของผู้ใดงามบริสุทธิ์ เป็นศีลที่พระอริยเจ้าพอใจ รักใคร่ สรรเสริญ ความเลื่อมใสในพระธรรมพระสงฆ์ของผู้ใดมีอยู่ และความเห็นของผู้ใดเป็นความเห็นตรง บัณฑิตเรียกผู้นั้นว่า ผู้ไม่ยากจน ชีวิตของผู้นั้นไม่เปล่าจากประโยชน์ เพราะฉะนั้น ผู้มีปัญญาระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว พึงหมั่นประกอบไว้เสมอซึ่งความเชื่อ ความเลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และพึงเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์บริบูรณ์ดี.

เรื่องที่ ๒๐

คนต่ำและคนสูง ๔ ประเภท

จตฺตาโร เม ภิกฺขเว สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ กตเม จตฺตาโร

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย บุคคลในโลกนี้มีอยู่ ๔ ประเภท คือ

๑. โอณโตณโต คนต่ำมาแล้วต่ำไป ได้แก่ คนที่เกิดในตระกูลต่ำ เช่น ตระกูลคนขอทาน ตระกูลคนใช้ เป็นต้น แล้วประพฤติตนไม่เหมาะสม คือประพฤติชั่วทางกาย เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ประพฤติชั่วทางวาจา เช่น พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด ประพฤติชั่วทางใจ เช่น โลภอยากได้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม ผู้นี้ต่ำมาแล้ว ย่อมจะต่ำลงไปจนถึงอบายภูมิ ๔ มีนรก เป็นต้น

๒. โอณตุณฺณโต คนต่ำมาแล้วสูงไป ได้แก่ บุคคลผู้เกิดในตระกูลต่ำ แต่ประพฤติตามกุศลกรรมบถทั้ง ๑๐ บริบูรณ์ดี คือมีกายสุจริต มีวจีสุจริต มีมโนสุจริต บริสุทธ์ สะอาด ผู้นี้นับวัน

แต่จะสูงไปข้างหน้า ไม่มีวันต่ำลงมา คือ จะต้องสูงขึ้นไปโดยลำดับ นับตั้งแต่สุคติเป็นต้นไป

๓. อุณฺณโตณโต คนสูงมาแล้วต่ำไป ได้แก่ บุคคลผู้เกิดในตระกูลสูง เช่น ขัตติยมหาศาล พราหมณมหาศาล คหบดีมหาศาล เป็นต้น แต่ประพฤติตนเป็นคนทุจริต เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเวณี พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ โลภอยากได้ของเขา พยายามปองร้ายเขา เป็นมิจฉาทิฐิ คนเช่นนี้เรียกว่าสูงมาแล้วต่ำไป คือ ต่ำลงไปจนถึงอบายภูมิทั้ง ๔ มี นรก เปรต เป็นต้น

๔. อุณฺณตุณฺณโต คนสูงมาแล้วสูงไป ได้แก่ บุคคลผู้เกิดในตระกูลสูง แล้วตั้งอยู่ในกุศลกรรมบถทั้ง ๑๐ มีกายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ มโนกรรม ๓ อันบริสุทธิ์บริบูรณ์ดี บุคคลนี้เรียกว่าสูงมาแล้วสูงต่อไปอีกโดยลำดับ นับแต่สุคติเป็นต้นไป

เมื่อพุทธบริษัททราบชัดเช่นนี้แล้ว จงพยายามพิจารณาดูตัวเองซิว่า อยู่ในประเภทไหน จงวินิจฉัยโดยเด็ดขาด อย่าประมาท อย่าลำเอียง ท่านจะได้ทราบชัด แล้วระมัดระวังตั้งตนไว้ในสัมมาปฏิบัติต่อไป.

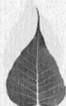
เรื่องที่ ๒๑

สละสุขส่วนน้อยเพื่อสุขอันไพบูลย์

จเช มตฺตา สุขํ ธีโร สมฺปสฺสํ วิปุลํ สุขํ

บุคคลผู้มีปัญญาเป็นเครื่องรักษาตนให้พ้นภัย เมื่อเห็นพร้อมซึ่งสุขอันไพบูลย์ พึงยอมสละสุขมีประมาณน้อยเสีย

อันเมธี ปรีชา ปัญญายิ่ง
เห็นในสิ่ง ใกล้ไกล ได้เหมือนหวัง
ฉลาดล้ำ ทำบุญ หนุนกำลัง
รู้รอบทั้ง เหตุผล ดลบันดาล
มุ่งประโยชน์ ส่วนใหญ่ ไม่เลิกละ
ย่อมสละ เพื่อได้ สุขไพศาล
เปลื้องทั้งสิ้น สินทรัพย์ นับประมาณ
ถึงวายปราณ เตรียมพร้อม ขอยอมเอย.

เรื่องที่ ๒๒

ขันธ์ ๕ อันเป็นภูมิของวิปัสสนา

กายกับใจนี้แบ่งออกเป็น ๕ กอง เรียกว่าขั้นธ์ ๕ คือ

๑. รูป	เป็นรูป	เป็นรูปธรรม	เป็น รูปนาม
๒. เวทนา	เป็นนามเจตสิก	เป็นนามธรรม	
๓. สัญญา			
๔. สังขาร			
๕. วิญญาณ	เป็นนามจิต		

ขยายความดังต่อไปนี้

๑. ธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประชุมกันเป็นกาย นี้เรียกว่า **รูป**

๒. ความรู้สึกว่า เป็นสุข คือ สบายกาย สบายใจ หรือ เป็นทุกข์ คือไม่สบายกาย ไม่สบายใจ หรือ เฉย ๆ คือไม่สุข ไม่ทุกข์ เรียกว่า **เวทนา**

๓. ความจำได้หมายรู้ คือ จำรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ **ธรรมารมณ์** คืออารมณ์ที่เกิดกับใจได้ เรียกว่า **สัญญา**

ธรรมารมณ์นั้นมีอยู่ ๖ อย่าง คือ

๑. ปสาทรูป ๕

๒. สุขุมรูป ๑๖

๓. จิต

๔. เจตสิก

๕. บัญญัติ

๖. นิพพาน

๔. เจตสิกธรรม คือ ธรรมชาติที่เกิดกับจิต ดับพร้อมกับจิต มีอารมณ์เดียวกันกับจิต แต่งจิตให้เป็นไปต่าง ๆ เช่น โลภะ โทสะ โมหะ สัทธา หิริ โอตตัปปะ เป็นต้น เรียกว่า สังขาร

๕. ความรู้อารมณ์ในเวลาเมื่อรูปกระทบตา เป็นต้น เรียกว่า **วิญญาณ** ขันธ์ทั้ง ๕ นี้ย่อลงมาก็คือ รูป-นาม, รูป-นามนี้ เป็นภูมิของวิปัสสนา ผู้เจริญวิปัสสนาต้องกำหนดรู้ รูป-นาม เพราะ รูป-นามเป็นที่เกิดของปัญญามรรค ๘ อันเป็นทางสายกลางไม่หย่อน ไม่ตึง ย่อลงเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา หรือย่อให้สั้นเรียกว่า ไตรสิกขา

ไตรสิกขา ได้ รูป-นามเป็นอารมณ์ ขณะใดผู้ปฏิบัติจับรูป-นาม ให้ได้ปัจจุบันธรรมอยู่เสมอ ขณะนั้นสติจดจ่ออยู่กับรูป-นาม เรียกว่าทันปัจจุบัน คือ ทันรูป ทันนาม ต่อนั้นรูป-นาม ก็จะปรากฏชัด จนหายความข้องใจสงสัยในคำว่ารูปนาม ดุจบุคคลหายความเข้าใจผิดในคำว่า "หนวดเต่า เขากระต่าย" ฉะนั้นเมื่อเห็นรูป-นาม หรือเมื่อรูป-นามปรากฏแล้ว พระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง

ทุกขัง อนัตตา ก็จะปรากฏขึ้นมาแก่ผู้ปฏิบัติอย่างแจ้งชัด ถ้าวาสนาบารมีแก่กล้า ก็จะได้ดวงตาเห็นธรรม คือจะได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน

ทั้งนี้ เพราะผู้ปฏิบัติยึดขันธ์ ๕ เป็นอารมณ์ ยกขึ้นสู่วิปัสสนา อันเป็นสมบัติของพระอริยเจ้า ผู้เข้าถึงธรรมอย่างนี้เรียกว่า อุบาสก อุบาสิกา แปลว่า ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยด้วยใจ.

เรื่องที่ ๒๓

เรื่องความไม่ประมาทของนางพญา

เอกทา ในกาลครั้งหนึ่ง ยังมีตระกูลหนึ่งเป็นตระกูลดี สืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์แต่ปางบรรพ์ ครั้นจำเนียรกาลผ่านมา พวกลูก ๆ หลาน ๆ ค่อยลดฐานะลงมาเป็นขุนนางและอำมาตย์ผู้ใหญ่ก็มี ได้เลื่อนยศถาบรรดาศักดิ์ขึ้นไปโดยลำดับก็มี ในเชื้อสายเดียวกันนั้น มีเครือหนึ่งเป็นตระกูลโตพอสมควรมีลูกได้เป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่ มีตำแหน่งพอสมควร มารดาของอำมาตย์ผู้นี้ ติดจะเกี่ยวข้องห่วงใยเป็นกังวลในมรดกอันมหาศาลอยู่บ้าง ในลูก ๆ หลาน ๆ บ้าง ในวงสังคมของมวลมนุษย์ผู้ยังไม่อิ่มต่อโลกบ้าง

วันหนึ่ง ญาติสนิทของท่านมารดาผู้นี้ ได้เชิญพระฤาษีองค์หนึ่ง ซึ่งรอบรู้ทางธรรมอย่างแตกฉานมาที่บ้าน และได้ไปเชิญท่านมารดาของอำมาตย์ผู้ใหญ่มา เพื่อประสงค์จะโปรดให้เทศนาหลักธรรม หาทางให้หลุดพ้นจากทุกข์ต่อไป ท่านฤาษีผู้นี้โดยเหตุที่ท่านได้รับการอุปัฏฐากจากญาติสนิทของท่านมารดาอำมาตย์ จึงยินดีจะแสดงธรรมให้ฟัง เพราะพระฤาษีตนนั้น

ท่านประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม ทั้ง ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า ไม่เห็นแก่ความลำบากยากเย็น มีใจเป็นกุศลอยู่เป็นนิตย์ พอมาพร้อมกันแล้ว ท่านก็ได้ลงมือแสดงธรรมโปรดแก่มารดาของอำมาตย์ผู้ใหญ่นั้น โดยแจงสี่เบี้ยในเรื่องทาง ๘ สาย คือ

๑. ทางไปนรก	เพราะโทสะเป็นเหตุ
๒. ทางไปเปรต	เพราโลภะเป็นเหตุ
๓. ทางไปอสุรกาย	เพราะโลภะเป็นเหตุ
๔. ทางไปเดรัจฉาน	เพราะโมหะเป็นเหตุ
๕. ทางไปมนุษย์	เพราะศีล ๕ เป็นเหตุ
๖. ทางไปเทวดา	เพราะมหากุศลและกรรมบถเป็นเหตุ
๗. ทางไปพรมหม	เพราะอารมณ์ ๔๐ เป็นเหตุ
๘. ทางไปนิพพาน	เพราะรูป-นามเป็นอารมณ์เป็นเหตุ

เมื่อท่านพระฤาษี ชี้แจงเหตุผลประกอบการอธิบายเป็นเวลานานอย่างละเอียดแล้ว ท่านผู้เป็นมารดาของอำมาตย์ผู้นั้นก็เกิดความเลื่อมใสใคร่จะปฏิบัติทดลองดู แต่อนิจจา ด้วยความเป็นห่วงใยเพราะบ่วงผูกไว้ คือ

๑. ปุตฺโต คีเว	บุตรบ่วงหนึ่งเกี่ยวพันคอ
๒. ภริยา หตฺเถ	ภรรยาเยี่ยงอย่างปอรึงรัดมือนา
๓. ธนํ ปาเท	ทรัพย์ผูกบาทาคลอหน่วงไว้

๓ ห่วงนี้ใครแก้ได้ จึงจะพ้นสงสาร

ท่านผู้นั้นตั้งใจไว้ว่า ขอเวลาอีกสักหน่อยพอได้จัดการแบ่งปันส่วนมรดกให้แก่ลูกหลานแล้ว จึงจะลงมือปฏิบัติธรรม ยังมิทันไรเลย กาลเวลาผ่านพ้นไปเพียง ๒ - ๓ เดือนเท่านั้น พระยามัจจุราชผู้มีเสนาอำมาตย์พรึบพร้อมอย่างน่ากลัว ก็ได้ส่งกองทัพเข้าจู่โจมตีกายนครของท่านผู้นั้นอย่างมืดฟ้ามัวดิน แม้พระยาโอสถจะมีลี้พลเสนาอย่างใหญ่โตมหึมาก็ตามเถิด พระยามัจจุราชก็ไม่หวาดหวั่นไม่สะทกสะท้านเลย มีแต่ตีบุกรุกหน้าเข้าไปจนถึงกลางใจเมืองกายนครอย่างรวดเร็ว คืออย่างสายฟ้าแลบ จนพระยาโอสถหมดฤทธิ์ไม่สามารถจะรักษากายนคร ขับไล่ข้าศึกให้กลับถอยหลังได้ จำเป็นต้องยอมแพ้ ยอมจำนน ยอมยกธงขาว ยอมกลับบ้านเก่า ยอมมอบเมืองกายนครของตนซึ่งได้ครอบครองและก่อสร้างตกแต่งซ่อมแปลงมาอย่างงดงามตั้งหลายสิบปี ที่สุดก็พ่ายแพ้พระยามัจจุราชอย่างมอบราบคาบแก้ว ดังนั้น โบราณท่านจึงกล่าวสอนไว้ว่า

อันสังขารเกิดขึ้น　　แตกดับ
เพราะว่าสังขารนับ　　เยี่ยงหม้อ
มีเกิดแก่ตายยับ　　ตลอดทั่ว กันนา
มีมิมีไป่เหลือล้อ　　เพิ่มพื้นพสุธา

หม้อดินที่นายช่างหม้อปั้นไว้ทุก ๆ ขนาด ทั้งใหญ่เล็กทั้งสุกทั้งดิบ ล้วนมีความแตกสลายหักพังไปเป็นธรรมดาฉันใด ร่างกายของปวงสัตว์ก็ฉันนั้น เมื่อนักปราชญ์รู้เช่นนั้น จึงเตรียมตัวไว้ก่อนตาย

เตรียมตัวก่อนตาย

เตรียมสร้างทางชอบ　　หวังกุศล
ตัวสุขส่งเสริมผล　　เพิ่มให้
ก่อนแต่มฤตยูดล　　เผด็จชีพ เทียวนา
ตายพรากจากโลกได้　　สถิตด้าวแดนเกษม.

เรื่องที่ ๒๔

แนวทางปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์

ในสมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ได้ทรงเทศนาวางแนวปฏิบัติให้ผู้สนใจ ใคร่ต่อสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป จะได้ประพฤติปฏิบัติตาม ดังปรากฏอยู่ในเสขปฏิปทาสูตรว่า ผู้ที่ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐานในขั้นต้นแล้ว ต้องปฏิบัติตนเพื่อความล่วงพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ ถึงความบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ดังต่อไปนี้ คือ

๑. เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล คือ มีศีล ๕ - ๘ - ๑๐ - ๒๒๗ เป็นนิตย์ ตามสมควรแก่เพศของตน

๒. รักษา ตา หู หมูก ลิ้น กาย ใจ ให้อยู่กับธรรม

๓. รู้ประมาณในการบริโภคอาหารแต่พอควร

๔. เป็นผู้ตื่นอยู่เสมอ คือ ขยันทำวิปัสสนากรรมฐาน

๕. ถึงพร้อมด้วยธรรมของคนดี ๗ ประการ คือ

  ๑. มีศรัทธา หมายเอาปกติศรัทธา และภาวนาศรัทธา

  ๒. มีความละอายบาป

  ๓. มีความเกรงกลัวต่อบาป

  ๔. เป็นพหูสูตร

๕. มีความขยันหมั่นเพียร

๖. มีสติทำกรรมฐาน กำหนดรูป-นาม ไม่ประมาท

๗. มีปัญญาพิจารณารูป-นาม จนเกิดปัญญาญาณแก่กล้าขึ้นไปโดยลำดับ ๆ จนถึงมรรคญาณ ผลญาณ.

เรื่องที่ ๒๕

ภัยอันใหญ่หลวงของรูป-นาม มีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. ชาติ คือความเกิดขึ้นของร่างกาย แห่งสรรพสัตว์ทุกตัวตนบนพื้นพิภพนี้ เพราะกิเลสเป็นผู้แต่งให้มาเกิด อวิชชา คือความมืดมิดปิดประตูไม่ให้รู้ทุกข์ เหตุเกิดคือทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เพราะไม่รู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จึงต้องสร้างกิเลส กรรมวิบากต่อไปอีก ไม่รู้จักสิ้นสุดยุติลงได้ วนเวียนกันอยู่อย่างโบราณท่านว่าเขาไหน? เขาหลวง หลวงไหน? หลวงพรหม พรหมไหน? พรหมศร ศรไหน? ศรยิง ยิงไหน? ยิงนก นกไหน? นกเขา เขาไหน? เขาหลวง ต่อ ๆ ไปไม่มีสิ้นสุด หรืออีกอุปมาหนึ่งเหมือนคำว่า ไก่เกิดมาจากไข่ ไข่เกิดมาจากไก่ เป็นต้น สรรพสัตว์เวียนว่ายตายเกิด ก็เหมือนกันนี้แหละ

๒. ชรา คือความเสื่อม ความไม่คงที่แห่งร่างกาย คอยชำรุดทรุดโทรมไปทีละเล็กละน้อย อยู่ทุกลมหายใจเข้า - ออก

๓. พยาธิ คือความไม่สบายกาย เกิดเพราะโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนนานาประการ มีประจำอยู่ทุกรูปทุกนามติดมาพร้อมกันกับการเกิด

๔. มรณะ คือ **ความตาย** ความตายนี้เขาไม่กลัวบาปและไม่สงสารใคร ๆ ทั้งมวล จะซื้อจะอ้อนวอน จะขอผัดผ่อนสักวินาทีก็ไม่ได้ ช่างเหี้ยมโหดดุร้ายต่อมวลสัตว์จริง ๆ

ทั้ง ๔ อย่างนี้ท่านเปรียบไว้ว่า เหมือนภูเขาศิลาเป็นแท่งทึบกลิ้งบดสัตว์มาแต่ทิศทั้ง ๔ ไม่ยกเว้นใคร ๆ

นี่แหละเป็นหลักพระพุทธศาสนา บอกให้รู้ไว้ว่า ร่างกายของคนคือรูปนี้ มันเต็มไปด้วยรังของโรค เต็มไปด้วยของปฏิกูลที่น่าเกลียด เต็มไปด้วยของสกปรกโสมม เป็นของน่าเบื่อหน่าย เป็นอนิจจัง ไม่จีรังยั่งยืน เป็นทุกขัง ทนอยู่ไม่ได้ เป็นอนัตตาคือบังคับบัญชาไม่ได้ คือไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของผู้ใด **เป็นเพียงรูป** คือ ผู้แตกดับสลายหักพังทลายไปตามยถากรรมเท่านั้น **เป็นเพียงนาม** คือ ผู้แล่นไปรับอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์เท่านั้น พระนิพพานคือความหลุดพ้นจากรูป-นาม นั่นแหละคือความสุขอันแท้จริง ดังนั้น สมเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงเทศนาสอนไว้ว่า

๑. โย นิพฺพนโธ วนาธิมุตฺโต ผู้ใดออกจากป่า คือกิเลสแล้วมุ่งหน้าไปหาป่า คือความเพียร เรียนพระกรรมฐาน

๒. วนมุตฺโต วนเมว ธาวติ พ้นจากป่า คือตัณหา ซึ่งเป็นเครื่องผูก คือการครองเรือนแล้วยังแล่นไปหาป่า คือ ตัณหานั้นอีก

๓. ตํ ปุคฺคลเมว ปสฺสถ ท่านทั้งหลายจงพากันดูหน้าบุคคลนั้นเสียเดี๋ยวนี้

๔. มุตฺโต พนฺธนเมว ธาวติ เขาพ้นจากเครื่องผูก คือการครองเรือนแล้วยังแล่นไปหาเครื่องผูก คือการครองเรือนอีก สรุปความคือ

๑. ออกจากป่าคือกิเลส ข้อนี้หมายความว่าป่าไม่ดี

๒. วิ่งไปหาป่าคือรีบทำกรรมฐาน ข้อนี้หมายเอาป่าที่ดี

๓. ออกไปจากป่าคือกิเลสแล้ว ยังวิ่งไปหาป่าคือกิเลสอีก เช่น บวชแล้วสึก เป็นต้น

๔. พ้นบ่วงแล้ว ยังวิ่งเข้าไปติดบ่วงอีก บ่วงนั้นมี ๓ คือ

๑. บ่วง คือ บุตร

๒. บ่วงคือ ภรรยา - สามี

๓. บ่วง คือ ทรัพย์ สมบัติ

ผู้ที่สละกามสุข ไม่มีบุตร ไม่มีภรรยา ไม่มีสะสมทรัพย์สมบัติ มุ่งปฏิบัติไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา บวชในพระพุทธศาสนาได้ศึกษาเล่าเรียนมาดีแล้ว แต่ก็ยังหวนกลับไปรับเอาบ่วงทั้ง ๓ นั้นมาผูกรัดมัดตัวเองไว้ จึงได้ชื่อว่าพ้นบ่วงแล้ว วิ่งไปติดบ่วงอีก.

เรื่องที่ ๒๖

อานิสงส์ได้ถวายน้ำผึ้งและแรงสัจจาธิษฐาน

ในกรุงพาราณสี มีพ่อค้าน้ำผึ้งคนหนึ่ง ตั้งร้านขายน้ำผึ้งอยู่ในตลาด ครั้งนั้นพระปัจเจกพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง เป็นโรคผอมแห้ง (วัณโรค) พระปัจเจกพุทธเจ้าผู้เป็นเพื่อนของท่านอีกองค์หนึ่งลงจากผู้เขาคันธมาทน์ เข้าไปหาบิณฑบาตน้ำผึ้งในเมือง เพื่อเอามาทำยาถวายท่าน ในระหว่างทางในเมืองพราราณสี ยังมีสตรีนางหนึ่งชื่อว่า กุมภทาสี กำลังเดินไปตักน้ำ พบพระปัจจเจกพุทธเจ้าองค์นั้นจึงเรียนถามท่านว่า พระคุณเจ้าจะไปไหน ท่านตอบว่าจะไปบิณฑบาตน้ำผึ้งเพื่อไปทำยา เมื่อทราบความประสงค์ของท่านแล้ว นางจึงเหยียดมือออก ชี้บอกตลาดน้ำผึ้งให้แก่ท่านว่า “ท่านเจ้าข้า พ่อค้าน้ำผึ้งอยู่ที่นั่น ขอท่านจงเข้าไปในร้านนั้นเถิด”

ทันทีทันใดนั้นนางก็ฉุกคิดขึ้นมาว่า ถ้าพ่อค้าไม่ถวายท่านเราจะไปที่นั่นแล้วจักจัดน้ำผึ้งถวายท่านก่อน ภายหลังจึงจะไปหาเงินค่าน้ำผึ้งมาชำระต่อไป นางจ้องมองดูอยู่ที่นั้นนั่นเอง พระปัจจเจก-พุทธเจ้าก็เข้าไปในร้านตลาดนั้น พอเจ้าของร้านเห็นท่านและทราบความประสงค์ ก็มีจิตเลื่อมใสยินดีเป็นอันมาก ได้ถวายน้ำผึ้ง

จนเต็มบาตร พอแลเห็นน้ำผึ้งไหลล้นออกจากบาตร ยิ่งเพิ่มความเลื่อมใสขึ้นอีกเป็นทวีคูณ จึงตั้งความปรารถนาไว้ว่า ท่านขอรับ ด้วยอานิสงส์ที่กระผมได้ถวายน้ำผึ้งนี้ ขอให้กระผมได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินเป็นเอกราชในชมพูทวีป ขอให้อำนาจแผ่ไปทั้งในอากาศและแผ่นดิน พระปัจเจกพุทธเจ้าให้ศีลให้พรอนุโมทนาว่า **"เอวํ โหตุ"** ขอจงให้สำเร็จตามความปรารถนาของท่านเถิด ดังนี้ แล้วท่านก็กลับไป

ในขณะนั้น นางกุมภทาสียืนคอยอยู่ เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าผ่านมาถึง นางจึงเรียนถามท่านว่า "ท่านเจ้าขา ท่านได้น้ำผึ้งแล้วหรือยัง" ท่านตอบว่า "ได้แล้วน้องหญิง" แล้วเล่าให้นางฟังว่า พ่อค้าคนนั้นพอถวายน้ำผึ้งแก่อาตมาแล้ว ก็ตั้งความปรารถนาไว้ว่า "ด้วยอานิสงส์ที่ได้ถวายน้ำผึ้ง ขอให้ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินในชมพูทวีป" ดังนี้พอนางกุมภทาสีได้ยินดังนั้น ก็ยกมือประณมขึ้น แล้วก็ตั้งสัจจาธิษฐานไว้ว่า "ขอให้ข้าพเจ้าได้เป็นอัครมเหสีของพ่อค้าคนนั้น" ดังนี้

พอตายจากชาตินั้น พ่อค้าได้เกิดเป็นลูกกษัตริย์ ได้ครองราชสมบัติตามประเพณี ชื่อว่า พระเจ้าอโศกมหาราช ส่วนนางกุมภทาสีนั้นได้เกิดเป็นอัครมเหสีของท่านดังปรารถนาสมที่ได้อธิษฐานไว้ ปรากฏชื่อว่า พระนางอสันธิมิตตา พระหัตถ์และพระบาทของพระนางเกลี้ยงเกลามาก ไม่ปรากฏว่ามีข้อที่ติดต่อกันเหมือนคนอื่นเลย นอกจากเวลาคู้เข่าเท่านั้น ข้อนี้เป็นเพราะผลแห่งการที่นางชี้บอก

ตลาดน้ำผึ้งแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า และตั้งเจตนาไว้ว่า ถ้าพ่อค้าไม่ถวาย นางจะเป็นผู้ถวายนั่นเอง

เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า การทำบุญกุศลนั้น แม้เพียงนิดหน่อยและมีเจตนาอย่างแน่นอน แต่ด้วยสัจจาธิษฐานด้วยแล้วก็ย่อมสามารถจะส่งผลให้ได้สมความปรารถนาที่จิตตั้งใจไว้ทุกประการ ดังแถลงมาเป็นตัวอย่างนี้.

เรื่องที่ ๒๗

เทวทูต คือทูตของเทวดา

ข้อเปรียบเทียบที่ควรให้พิจารณามีอยู่ ๕ ข้อ หรือจะเรียกว่ากฎของเทวดาก็ได้คือ เวลาคนตายไป เทวดาต้องให้ข้อพิจารณา ๕ ข้อ มีดังนี้ คือ ๑.ทารก ๒.คนแก่ ๓.คนเจ็บ ๔.คนตาย ๕.นักโทษ

๑. เวลาเห็นสัตว์ที่เกิดใหม่ ต้องพิจารณาว่า **ชาติธมฺโมมฺหิ** เรามีความเกิดเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเกิดไปได้

๒. เวลาเห็นคนแก่ หัวหงอก ฟันหัก แก้มตอบ ฯลฯ ต้องพิจารณาว่า **ชราธมฺโมมฺหิ** เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

๓. เวลาเห็นคนเจ็บ จะเป็นโรคอะไร ๆ โดยประการใด ๆ ก็ตามหรือถูกผ่าท้อง ถูกรถชน เป็นต้น ให้พิจารณาว่า **พยาธิธมฺโมมฺหิ** เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไปได้

๔. เวลาเห็นคนตาย ให้พิจารณาว่า **มรณธมฺโมมฺหิ** เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

๕. เมื่อเห็นคนติดคุกติดตะราง ถูกจองจำด้วยโซ่ตรวนขื่อคา ต้องพิจารณาว่า **กมฺมสฺสโกมฺหิ** นี่แหละคือผู้ที่มีกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้ เป็นกรรมของ ๆ ตน มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นทายาท เราได้ทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตามชั่วก็ตาม เราจะต้องเป็นผู้รับผลของกรรมอันนั้นเหมือนอย่างนี้ทั้งนั้นแน่นอน

ทั้ง ๕ นี้เป็นของธรรมดา ไม่มีใครหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ ฉะนั้นปวงมนุษย์ มิพึงประมาท มัวเมา และมิให้หลงติดอยู่ในภพชาติดังนักปราชญ์ได้พิจารณาดังกล่าวมานี้.

เรื่องที่ ๒๘

พิจารณาร่างกาย อย่ามัวเมาว่าสวย

เมื่อพระพุทธองค์ ประทับอยู่ที่สวนไผ่ ปรารภพระอัครมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร พระนามว่าพระนางเขมา นางได้ตั้งความปรารถนาไว้ในชาติปางก่อน หลังจากทำบุญกับพระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ ว่า ขอให้มีรูปสวย ครั้นมาเกิดในชาตินี้ นางจึงมีรูปสวยมาก แต่ได้ทราบว่า พระศาสดาทรงติโทษของรูป จึงไม่อยากจะไปเฝ้า พระราชาทรงทราบเช่นนั้น จึงให้นักประพันธ์แต่งเพลงขับพรรณาสวนไผ่อย่างหยดย้อย แล้วพระราชทานแก่นักฟ้อนให้พระนางได้ทอดพระเนตร เมื่อพระนางได้ทอดพระเนตร และได้ฟังเพลงนั้นแล้ว มีพระทัยอยากจะไปชม จึงตกลงปลงพระทัยว่าต้องไปให้ได้ เมื่อพระนางไปถึง พระพุทธองค์กำลังแสดงธรรมอยู่ท่ามกลางพุทธบริษัทเป็นจำนวนมาก เมื่อพระพุทธองค์ทรงเห็นพระนางเสด็จมา จึงได้ทรงเนรมิตรูปหญิงสาววัยรุ่น ๆ งามหยาดฟ้าสัคคาลัยไม่มีหญิงใดใต้พื้นแผ่นดินนี้จะเปรียบได้ ยืนถือพัดใบตาลพัดพระองค์อยู่ เพื่อให้พระนางเห็นแต่พระองค์เดียว เมื่อพระนางเขมาเทวีทอดพระเนตรเห็น จึงทรงดำริว่า “ความงามของเราไม่ได้เสี้ยว

ของหญิงนี้เลย หญิงงามหยดหย้อยเช่นนี้ เรายังไม่เคยเห็นเลย ชนทั้งหลายพูดกันว่า พระพุทธเจ้าตรัสโทษของรูป คงกล่าวตู่มากกว่า นางมิได้ใส่ใจนึกถึงเสียงเทศน์เลย มัวแต่ดูรูปหญิงนั้นฝ่ายเดียว”

ร่างกายนี้ไม่มีแก่นสาร

พระพุทธองค์ทรงเนรมิตรูปนั้นให้เป็นหญิงวัย ๑๕ หยก ๆ ๑๖ หย่อน ๆ แล้วก็แก่ลง ๆ จนถึงวัย ๒๐-๓๐-๔๐-๕๐-๖๐-๗๐-๘๐ แล้วก็หง่อมลงไปจนถึงหลังโก่ง หนังเหี่ยว หนังย่น แก้มตอบ ฟันหลุด งก ๆ งัน ๆ ยันหน้า ยันหลัง ล้มฟุบ ลงต่อหน้าพระนาง จนเหลือแต่ร่างกระดูก เมื่อพระนางทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้น จึงดำริว่า “รูปที่สวยงามถึงปานเช่นนี้ ก็ถึงความสิ้นความเสื่อมไปโดยครู่เดียวเท่านั้น รูปนี้ไม่มีสาระแก่นสารอะไรหนอ”

พระศาสดาตรัสว่า “เขมา เธอคิดว่ารูปนี้มีสาระแก่นสารหรือ เธอจงดูดี ๆ ดูให้ชัด ๆ ว่าบัดนี้ รูปนั้น ไม่มีสาระแก่นสารอะไรเลย เธอจงตั้งใจฟังเทศน์ต่อไป ทรงเทศน์ว่า

อาตุรํ อสุจึ ปูตึ ปสฺส เขเม สมุสฺสยํ
อุคฺฆรนฺตํ ปคฺฆรนฺตํ พาลานํ อภิปตฺถิตํ

เขมา เธอจงดูร่างกายอันอาดูร ไม่สะอาด เปื่อยเน่า ไหลเข้าไหลออก แต่คนพาล คนโง่ คนหลง พากันปรารถนายิ่งนัก พอพระองค์เทศน์ไป พระนางก็เจริญวิปัสสนาตามไป เมื่อเทศน์จบพระนางก็ได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน พระพุทธองค์จึงตรัสว่า

"เขมา สัตว์เหล่านี้ เยิ้มอยู่ด้วยราคะ ร้อนอยู่ด้วยโทสะ ลุ่มหลงงงงวยอยู่ด้วยโมหะ จึงไม่สามารถก้าวล่วงกระแสตัณหาของตนได้ ต้องพากันข้องอยู่ ติดอยู่ จมอยู่ในกระแสตัณหานั้นนั่นเอง แล้วจึงทรงเทศน์ต่ออีกเป็นกัณฑ์ที่ ๒ ว่า

"สัตว์ผู้เยิ้มด้วยราคะ ย่อมตกไปสู่กระแสตัณหาเหมือนแมงมุมตกไปยังใยที่ตัวทำไว้เอง ฉะนั้น"

นักปราชญ์ทั้งหลายตัดกระแสตัณหาแม้นี้แล้ว เป็นผู้หมดห่วงใย ละเว้นทุกข์ทั้งปวงไป แมงมุมทำข่ายคือใย แล้วนอนอยู่ตรงกลาง รีบวิ่งไปฆ่าตั๊กแตนหรือตัวแมลงต่าง ๆ ที่ไปติดสายใยสูบกินรสของมัน แล้วกลับมานอนอยู่ที่เดิมอีกฉันใด สัตว์ทั้งหลายผู้มีความกำหนัด มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ย่อมตกไปสู่กระแสตัณหา ไม่อาจก้าวล่วงกระแสตัณหาไปได้ ฉันนั้นเหมือนกัน กระแสตัณหาอันบุคคลล่วงไปได้ยากมากอย่างนี้ แต่บัณฑิตทั้งหลายตัดเครื่องผูกนั้นแล้ว หมดห่วงใย ไม่อาลัยรูป-นาม ละทุกข์ทั้งปวงไปด้วยอรหัตตมรรค เข้าสู่พระอมตมหานิพพานอันเป็นเอกัคคตะบรมสุขอย่างเที่ยงแท้แน่นอน

พอเทศนาจบ พระนางเขมาได้ดำรงอยู่ในอรหัตตมรรคอรหัตตผล ตัดกิเลสของตนได้เด็ดขาด ไม่มีวันกลับ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างไพบูลย์

เพราะฉะนั้น สาธุชนพุทธบริษัท จงพากันรีบปฏิบัติธรรมเพื่อนำตนให้พ้นโอฆแอ่งแก่งกันดารสงสารเสียแต่บัดนี้เถิด.

เรื่องที่ ๒๙

ผู้ใดใกล้จะดับ คือ จุติ มีใจเบิกบาน มีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า ว่าเป็นสรณะ ก็ไปเกิดในสุคติภพ

มีเรื่องที่จะเล่าดังต่อไปนี้ ในกรุงสาวัตถี ได้มีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อ อทินนปุพพกะ เขาไม่เคยให้สิ่งของอะไร ๆ แก่ใคร มีบุตรคนเดียวเป็นที่รักใคร่พอใจ แม้เขาอยากจะให้เครื่องประดับแก่บุตรก็ไม่อยากจ้างช่างทองมาทำ เพราะกลัวจะเสียค่าบำเหน็จ จึงทำเสียเอง เช่น ตุ้มหูเกลี้ยง เป็นต้น ลูกชายเลยมีสมญาว่า มัฏฐกุณฑลี ความตระหนี่นี้ แม้ลูกชายเมื่ออายุได้ ๑๖ ปี เป็นโรคผอมเหลือง ถึงมารดาของชายนี้จะพูดเตือนแก่สามีว่าให้รีบไปหาหมอมารักษาเสีย สามีก็ว่าถ้าเราไปรับหมอมารักษาบุตรของเรา เขาจะต้องเรียกค่าขวัญข้าว ซึ่งเป็นการเปลืองทรัพย์ ทั้งที่เขาก็เป็นคนบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติทุกอย่าง ยังอุตส่าห์ไปหาและไปสนทนากับหมอ ถามหายาต่าง ๆ พวกหมอก็บอกยาเกล็ด ขี้เถ้าเปลือกไม้ เป็นต้น เขาก็ทำยาตามตำรับที่หมอบอกมานี้แล้วนำมาให้แก่บุตร เมื่อพราหมณ์ทำอยู่เช่นนี้ โรคก็ได้กำเริบกล้าขึ้นเข้า

ถึงขีดที่ไม่มีใครจะเยียวยาได้ พราหมณ์รู้ว่าบุตรทุพพลภาพแล้ว จึงหาหมอมาคนหนึ่ง หมอมาตรวจอาการแล้วเห็นว่าไม่มีทางที่จะหายได้ เพราะโรคหนักมากเสียแล้ว จึงพูดเลี่ยงว่า มีกิจธุระจำเป็น ไม่สามารถที่จะรักษาให้ได้ ขอให้ไปตามหมอคนอื่นเถิด พราหมณ์ทราบว่าบุตรของตนต้องตายแน่แล้วจึงคิดว่า คงจะมีเหล่าชนที่จะมาเยี่ยมบุตรของตน จะเห็นทรัพย์สินภายในเรือนของตน อย่าเลย เราควรนำบุตรของเราไปนอนข้างนอก คิดดังนี้แล้วจึงนำบุตรของตนไปนอนที่ระเบียงเรือนข้างนอก

พระพุทธองค์เล็งเห็นอุปนิสัยของมัฏฐกุณฑลี

เวลาจวนสว่างในวันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จออกจากผลสมาบัติ ทรงเล็งดูโลกด้วยพระพุทธจักษุ ได้ทรงแผ่ตาข่ายคือพระญาณไปในหมื่นจักรวาล มัฏฐกุณฑลีมาณพปรากฏแล้ว ณ ภายในตาข่ายคือพระญาณนั้น โดยอาการอันนอนที่ระเบียงข้างนอก พระศาสดาทอดพระเนตรเห็นเขาแล้ว ทรงทราบว่าพราหมณ์ผู้บิดานำเขาออกมาจากภายในเรือนให้นอนในที่นั้น ทรงพระดำริว่าจะมีประโยชน์บ้างหรือไม่หนอด้วยปัจจัยที่เราจะไปในที่นั้น ได้ทรงเห็นเหตุนี้ว่า มาณพนี้จักทำจิตให้เลื่อมใสในเรา แล้วจะไปเกิดในสวรรค์อาศัย กุลบุตรนี้ อทินนปุพพกพราหมณ์ผู้เป็นบิดา ก็จักบูชาธรรมเข้าถึงธรรมะด้วยประการฉะนี้ ในวันรุ่งขึ้น ทรงทำความปฏิบัติชำระพระสรีระ เสร็จแล้ว อันพระภิกษุหมู่ใหญ่แวดล้อมแล้วได้เสด็จเข้าไปสู่กรุงสาวัตถีเพื่อบิณฑบาต เสด็จถึงประตูเรือนของพราหมณ์โดยลำดับ

มัฏฐกุณฑลีทำใจให้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า

ในขณะนั้นมัฏฐกุณฑลีมาณพกำลังนอนผินหน้าไปข้างในเรือน พระศาสดาทรงทราบว่าไม่เห็นพระองค์ จึงได้เปล่งพระรัศมีไปวาบหนึ่ง มาณพคิดว่า "นี่แสงสว่างอะไร" จึงนอน พลิกกลับมาเห็นพระศาสดาแล้วคิดว่า "เราอาศัยบิดาเป็นอันธพาลจึงไม่ได้เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเห็นปานนี้แล้วและไม่เคยได้ทำความขวนขวายด้วยกาย หรือถวายทาน หรือฟังธรรมเลย เดี๋ยวนี้แม้แต่มือสองข้างของเราก็ยกไม่ไหว สำหรับการถวายบังคม กิจที่เราควร ทำอย่างอื่นไม่มี ดังนี้แล้วจึงทำใจเท่านั้นให้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า

เพราะใจเลื่อมใสทำกาละไปเกิดในเทวโลก

พระศาสดาทรงดำริว่า "พอละ" ด้วยการที่มานพนี้ทำใจให้เลื่อมใสประมาณนั้น" ก็เสด็จหลีกไป เมื่อพระตถาคตกำลังเสด็จลับตาไป มาณพนั้นมีใจเลื่อมใสทำกาละแล้ว เป็นประดุจหลับแล้วกลับตื่นขึ้น คือได้ไปเกิดในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์ในดาวดึงส์เทวโลก มีนางอัปสรเป็นบริวารพันหนึ่ง ฝ่ายพราหมณ์ได้มาทำฌาปนกิจสรีระนั้น และได้ร้องไห้คร่ำครวญถึงบุตร ณ ที่ป่าช้า

ฝ่ายทางเทพบุตร ซึ่งได้วิมานทองนี้ คิดว่า สิริสมบัตินี้เราได้ด้วยกรรมอะไรหนอ ดังนี้แล้วเล็งดูอยู่ก็ทราบว่าได้ด้วยจิตเลื่อมใสในพระบรมศาสดา การที่เราต้องละจากโลกมาครั้งนี้ เป็นเพราะบิดาไม่หาหมอมาให้ประกอบยาแก่เรา เพราะบิดาเกรงว่าทรัพย์จะหมดไป และเดี๋ยวนี้บิดาเราไปป่าช้า ร้องไห้ถึงเราอยู่ เราจะทำให้

เขาถึงอาการอันแปลก คือ ได้จำแลงตัวให้เหมือนมัฏฐกุณฑลีมาณพ แล้วไปพบบิดาที่ป่าช้านั้น เมื่อพราหมณ์ถาม เราจะตอบว่า ฉันเป็นมัฏฐกุณฑลีมาณพบุตรของท่าน คิดดังนั้นแล้วจึงมาปรากฏตนอยู่หน้าพราหมณ์ผู้ซึ่งกำลังร้องไห้อยู่ เมื่อพราหมณ์เห็นมาณพบุตรของตนมายืนอยู่ จึงรู้สึกแปลกจึงถามว่า

พราหมณ์ : ท่านไปเกิดในภพไหน

เทพบุตร : ในภพดาวดึงส์

เมื่อพราหมณ์ถามว่า เพราะทำกรรมอะไรไว้จึงได้ไปเกิด ณ ที่นั้น มาณพตอบว่าได้ทำจิตให้เลื่อมใสพระพุทธเจ้าเท่านั้น คือ เมื่อจวนจะดับได้แลเห็นพระองค์ท่าน จึงได้ไปเกิดในสวรรค์

ต่อจากนั้นมาณพผู้ที่จำแลงตนเป็นเหมือนมัฏฐกุณฑลีมาณพ ได้กอดแขนยืนทำเป็นร้องไห้ อยู่ในที่ไม่ไกลจากป่าช้าเหมือนกันกับพราหมณ์ที่ยืนร้องไห้อยู่ฉะนั้น พราหมณ์เห็นเช่นนั้นจึงกล่าวว่า ท่านร้องไห้นี้ต้องการอะไรเล่า มาณพจึงกล่าวว่าเรือน-รถทำด้วยทองคำ ผุดผ่องเกิดขึ้นแล้วแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าหาคู่ล้อของมันยังไม่ได้ ข้าพเจ้ายอมเสียชีวิต เพราะความทุกข์นั้น

พราหมณ์จึงพูดแก่เขาว่า พ่อมาณพผู้เจริญ คู่ล้อของมันนั้น จะทำด้วยทองคำก็ตาม ทำด้วยแก้วก็ตาม ทำด้วยโลหะก็ตาม ทำด้วยเงินก็ตาม ท่านจงบอกแก่ข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้ารับประกันให้ท่านได้คู่ล้อนั้น

มาณพได้ฟังคำนั้น คิดว่า พราหมณ์ผู้นี้แม้บุตรเจ็บแต่อาการยังน้อย จนถึงอาการหนักก็ยังไม่คิดหาหมอและยามารักษา

บุตรของตน ครั้นเรามีรูปร่างคล้ายบุตรร้องไห้อยู่ยังพูดว่า "เราจะทำล้อ ซึ่งทำด้วยทองคำเป็นต้นให้" ช่างเถิดเราจะแกล้งเล่น ดังนี้แล้ว ท่านเทพบุตรมาณพจึงกล่าวว่า "ท่านจะทำคู่ล้อให้แก่ข้าพเจ้าโตเท่าใด" เมื่อพราหมณ์นั้นกล่าวว่า "ท่านจะต้องการโตเท่าไรเล่า" มาณพจึงบอกว่า "ข้าพเจ้าต้องการโตเท่าดวงพระจันทร์ และพระอาทิตย์ทั้ง ๒ ดวง ท่านอันข้าพเจ้าขอแล้วโปรดให้พระจันทร์และพระอาทิตย์ทั้ง ๒ นั้นแก่ข้าพเจ้าเถิด" มาณพยังกล่าวแก่เขาอีกว่า "พระจันทร์และพระอาทิตย์ ส่องแสงเป็นคู่กันในวิถีทั้งสองรถของข้าพเจ้าทำด้วยทองคำ ย่อมงามสมกับคู่ล้ออันนั้น" ลำดับนั้นพราหมณ์ได้พูดแก่เขาว่า "พ่อมาณพ ท่านปรารถนาของที่ไม่ควรปรารถนา เป็นคนเขลาแท้ ๆ ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ท่านจะตายเสียเปล่าจักไม่ได้เห็นพระจันทร์ และพระอาทิตย์ทั้ง ๒ เลย"

ลำดับนั้นมาณพจึงพูดกับพราหมณ์นั้นว่า "ก็บุคคลผู้ร้องไห้เพื่อต้องการสิ่งซึ่งปรากฏอยู่เป็นบุคคลเขลา หรือว่าบุคคลผู้ร้องไห้เพื่อต้องการสิ่งไม่ปรากฏอยู่ เป็นคนเขลาเล่า" ดังนี้แล้วจึงกล่าวเป็นคาถาว่า

"แม้ความไปและความมาของพระจันทร์ และพระอาทิตย์ก็ปรากฏอยู่ ธาตุคือวรรณะแห่งพระจันทร์และพระอาทิตย์ก็ปรากฏอยู่ในวิถีทั้ง ๒ ส่วนชนที่ทำกาละ ละไปแล้ว ใครก็ไม่แลเห็นบรรดาเราทั้ง ๒ ผู้คร่ำครวญอยู่ในที่นี้ ใครจะเป็นคนเขลากว่ากันเล่า"

พราหมณ์สดับคำนั้นแล้วกำหนดได้ว่า "มาณพนี่พูดถูก" จึงกล่าวว่า "พ่อมาณพท่านพูดจริงทีเดียว บรรดาเราทั้ง ๒ ผู้คร่ำ

ครวญอยู่ในที่นี้ ข้าพเจ้าเองเป็นผู้เขลากว่า ข้าพเจ้าอยากได้บุตร ที่ทำกาละแล้วคืนมา เป็นเหมือนการร้องไห้อยากได้สิ่งที่ไม่แลเห็น"

พราหมณ์จึงเป็นผู้หายโศกเพราะถ้อยคำของมาณพ เมื่อจะกล่าวชมมาณพนั้น ได้กล่าวคาถาเหล่านี้ มีใจความว่า

"ท่านมารดา ข้าพเจ้าผู้ร้อนหนักหนาด้วยน้ำ ให้สงบความร้อนได้แล้ว เหมือนกับไฟที่ถูกดับด้วยน้ำ ข้าพเจ้ากำลังมีความโศกถึงบุตรของข้าพเจ้า อันความโศกที่ครอบงำข้าพเจ้านี้ เหมือนลูกศรที่เสียดแทงหฤทัยของข้าพเจ้า ท่านได้ถอนเสียได้แล้ว พ่อมาณพข้าพเจ้าหายโศกเศร้า หายร้องไห้ เพราะได้ฟังถ้อยคำของท่าน"

ขณะนั้น พราหมณ์เมื่อจะถามว่า "ท่านชื่ออะไร?" จึงกล่าวว่า

"ท่านเป็นเทวดาหรือคนธรรพ์ หรือว่าเป็นท้าวบุรินทรสักก-เทวราช ท่านชื่ออะไร หรือเป็นบุตรของใคร อย่างไรข้าพเจ้าชักจะงงในท่านแล้ว"

ลำดับนั้นมาณพจึงบอกแก่เขาว่า "ท่านเผาบุตรคนใดในป่าช้าเองแล้ว ย่อมคร่ำครวญและร้องไห้ถึงบุตรคนใดบุตรคนนั้นคือข้าพเจ้า ๆ ทำกุศลกรรมแล้ว ถึงความเป็นเพื่อนของเหล่าไตรทศ"

ต่อไปพราหมณ์จึงกล่าวแก่มาณพว่า "ข้าพเจ้าไม่เห็นท่านให้ทานแม้จะมากหรือน้อยในเรือนของตนเลย แม้การรักษาอุโบสถก็ไม่เคยเห็น ท่านไปเทวโลกได้เพราะกรรมอะไร ?

มาณพจึงกล่าวว่า "ข้าพเจ้ามีโรคเจ็บลำบาก มีกายระส่ำระสายอยู่ในเรือนตน ได้เห็นพระพุทธเจ้าผู้ปราศจากกิเลสธุลีข้ามความสงสัยเสียได้ เสด็จไปดี มีพระปัญญาไม่ทราม ข้าพเจ้านั้น

มีใจเบิกบานแล้ว มีจิตเลื่อมใสแล้ว แม้ร่างกายไม่สามารถก็ได้ถวายอัญชลีแก่พระตถาคตเจ้าด้วยใจ ข้าพเจ้าได้ทำกุศลนั้นแล้ว จึงได้ถึงความเป็นเพื่อนของเหล่าไตรทศคือเทวดา”

ในขณะที่มาณพเล่าอยู่นี้ สรีระทั้งสิ้นของพราหมณ์เต็มไปด้วยปีติ เมื่อเขาจะประกาศปีตินั้นจึงกล่าวว่า “น่าอัศจรรย์หนอ น่าประหลาดหนอ วิบากของการทำอัญชลีนี้ได้เป็นถึงเช่นนี้ แม้ข้าพเจ้ามีใจเบิกบานแล้ว มีจิตเลื่อมใสแล้ว ถึงพระพุทธเจ้าว่า เป็นสรณะในวันนี้เอง”

มาณพได้กล่าวแก่เขาว่า “ท่านจงเป็นผู้มีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า ทั้งพระธรรม ทั้งพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะในวันนี้และท่านจงเป็นผู้มีจิตเลื่อมใสอย่างนั้น สมาทานสิกขาบท ๕ ทำอย่าได้ขาด จงเว้นจากปาณาติบาต จงเว้นของที่เจ้าของยังไม่ให้ อย่าดื่มน้ำเมา อย่าพูดปด และจงเป็นผู้เต็มใจด้วยภรรยาของตน”

พราหมณ์รับว่า “ดีแล้วท่านเทวดา ท่านเป็นผู้ทำประโยชน์แก่ข้าพเจ้า ท่านได้เกื้อกูลแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะทำตามถ้อยคำของท่าน ข้าพเจ้านับว่าท่านเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ๆ ข้าพเจ้าเข้าถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นสรณะด้วย เข้าถึงแม้พระธรรมและพระสงฆ์เป็นสรณะด้วย ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามคำของท่านชี้แจงแนะนำทุกประการ”

ลำดับนั้น มาณพเทพบุตร ก็ได้กล่าวบอกพราหมณ์ว่า “ทรัพย์ในเรือนของท่านมีมาก ท่านจงไปเฝ้าพระศาสดาแล้วถวายทาน จงฟังธรรม จงถามปัญหา” พอพูดจบก็อันตรธานไป ณ ที่นั้น

ฝ่ายพราหมณ์กลับไปเรือนแล้ว เรียกนางพราหมณีมาเล่าเรื่องให้ฟังแล้วจึงพูดว่า "ฉันจะนิมนต์พระสมณโคดมแล้วจะทูลถามปัญหา หล่อนจงทำสักการะ" สั่งดังนี้แล้วก็ไปสู่วิหาร ไม่ถวายบังคมพระศาสดาเลย ไม่ทำปฏิสันถาร ยืน ณ ที่ควรข้างหนึ่งแล้วกราบทูลว่า "พระโคดมผู้เจริญ ขอพระองค์กับทั้งภิกษุสงฆ์จงทรงรับภัตตาหารแห่งข้าพระองค์เพื่อเสวยในวันนี้"

พระศาสดาทรงรับแล้ว เมื่อเขาได้ทราบว่า พระศาสดาทรงรับแล้ว จึงกลับมาโดยเร็ว ให้คนใช้ตกแต่งสถานที่และโภชนียาหารไว้ในเรือนของตน พระศาสดาอันหมู่ภิกษุสงฆ์แวดล้อมแล้วเสด็จไปสู่เรือนแห่งพราหมณ์นั้น ประทับนั่งบนอาสนะที่เขาแต่งไว้ พราหมณ์อังคาสแล้วโดยเคารพ

มหาชนประชุมกันพากันพูดว่า พระตถาคตได้ถูกพราหมณ์ผู้เป็นมิจฉาทิฏฐินิมนต์แล้ว พวกหนึ่งคือพวกมิจฉาทิฏฐิพูดว่า วันนี้เราจะคอยดูพราหมณ์ จะเบียดเบียนพระตถาคตอย่างไรด้วยการซักถามปัญหา ส่วนพวกที่เป็นสัมมาทิฏฐิ ก็ตั้งใจพากันมาดูว่า วันนี้พวกเราจักคอยดูพุทธวิสัย พุทธลีลา

ลำดับนั้นพราหมณ์ไปเฝ้าพระตถาคต ผู้ทรงทำภัตกิจเสร็จแล้ว นั่งบนอาสนะต่ำ ได้ทูลถามปัญหาว่า "พระโคดมผู้เจริญมีหรือขึ้นชื่อว่า เหล่าชนที่ไม่ได้ถวายทานแก่พระองค์ ไม่ได้บูชาพระองค์ ไม่ได้ฟังฟังธรรม ไม่ได้รักษาอุโบสถ ได้ไปเกิดในสวรรค์ด้วยการเลื่อมใสพระองค์อย่างเดียวเท่านั้น"

พระศาสดาตอบว่า "เหตุใดท่านมาถามเรา ความที่ตนทำใจให้เลื่อมใสในเรา แล้วเกิดในสวรรค์ อันมัฏฐกุณฑลีผู้เป็นบุตรของท่าน ได้บอกแก่ท่านแล้วมิใช่หรือ ?"

พราหมณ์ : "เมื่อไร? ท่านพระโคดมผู้เจริญ ?"

พระศาสดา : "วันนี้ ท่านไปป่าช้าคร่ำครวญอยู่ เห็นมาณพตนหนึ่ง กอดแขนคร่ำครวญอยู่ในที่ไม่ไกล มิใช่หรือ" เมื่อจะทรงประกาศถ้อยคำ ที่ชนสองคนกล่าวกันแล้วว่า

"ท่านตกแต่งแล้วเหมือนมัฏฐกุณฑลี มีภาระคือ ระเบียบดอกไม้ มีตัวฟุ้งด้วยจันทร์เหลือง" ดังนี้เป็นต้น จึงเล่าเรื่องมัฏฐ-กุณฑลีจนหมด ครั้นพระศาสดาตรัสเล่าเรื่องมัฏฐกุณฑลีนั้นแล้วจึงตรัสว่า "พราหมณ์ ใช่ว่าจะมีแต่ร้อยเดียวหรือสองร้อย โดยที่แท้การที่จะนับเหล่าสัตว์ซึ่งทำใจเลื่อมใสในเราแล้ว เกิดในสวรรค์ ย่อมมีจำนวนนับไม่ถ้วน" แต่ทรงรู้สึกว่ายังคงจะมีมหาชนเกิดความสงสัยอีกเมื่อทรงรู้สึกเช่นนั้นจึงได้อธิษฐานว่า "ขอมัฏฐกุณฑลีเทวบุตรจงมาพร้อมด้วยวิมานทีเดียว" และในขณะนั้น ท่านเทวบุตรอันพร้อมด้วยวิมานและประดับแล้วด้วยเครื่องอาภรณ์ทิพย์ ก็ลงมาจากวิมานถวายบังคมพระศาสดาแล้วได้ยืน ณ ที่ควรข้างหนึ่ง

ในโอกาสนั้นพระศาสดาได้ตรัสถามเทวบุตรว่าท่านทำกรรมสิ่งไรจึงได้สมบัตินี้ แล้วตรัสเป็นบาทคาถาต่อไปเป็นใจความว่า "เทพยดา ท่านมีสีกายงามยิ่งนัก ยืนทำทิศทั้งสิ้นให้สว่างเหมือนดาวประจำรุ่ง เทพยดาเราขอถามท่านผู้มีอานุภาพมาก เมื่อท่านเป็นมนุษย์ได้ทำบุญอะไรไว้"

เทพบุตรกราบทูลว่า "พระองค์ผู้เจริญ สมบัตินี้ข้าพระองค์ได้แล้ว เพราะทำใจให้เลื่อมใสในพระองค์"

พระศาสดาทรงถามทวนอีกว่า "สมบัตินี้ท่านได้แล้วเพราะทำใจให้เลื่อมใสในเราหรือ ?" เทพบุตร "พระเจ้าข้า"

มหาชนแลดูเทพบุตรแล้ว ได้ประกาศความยินดีว่า "แน่พ่อเอ๋ย พระพุทธคุณ น่าอัศจรรย์จริงหนอ บุตรของพราหมณ์อทินนปุพพกะ ไม่ได้ทำบุญอะไร ๆ อย่างอื่น ยังใจให้เลื่อมใสในพระศาสดาแล้ว ได้สมบัติเห็นปานอย่างนี้"

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสแก่พวกชนเหล่านั้นว่า "ในการทำกรรมที่เป็นกุศล และอกุศล ใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นใหญ่ เพราะว่ากรรมที่ทำด้วยใจอันผ่องใสแล้ว ย่อมไม่ละบุคคลผู้ไปสู่เทวโลก มนุษย์โลก ดุจเงา ฉะนั้น" ครั้นตรัสเรื่องนี้แล้ว พระองค์ผู้เป็นธรรมราชาได้ตรัสพระคาถาสืบอนุสนธิ ดุจประทับพระราชสาส์นซึ่งมีดินประจำไว้แล้วด้วยพระราชลัญจกรว่า **"ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจผ่องใสแล้ว พูดอยู่ก็ดี ทำอยู่ก็ดี ความสุขย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้นเหมือนเงาไปตามตัวฉะนั้น"**

ในหนังสือขยายทางสู่ความสุข ที่ข้าพเจ้าได้พิมพ์แจกเป็นธรรมทานเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๙ ก็ได้กล่าวไว้บ้างเหมือนกันว่าจะทำการกุศลใด ๆ ถ้าจิตใจผ่องใส มีความปีติ ทั้งก่อนทำหรือทำไปแล้ว ย่อมได้เพิ่มกุศลมากขึ้นเป็นพิเศษ ในเรื่องนี้ก็เหมือนอย่างว่า เมื่อทายกเป็นอันมาก กำลังทำบุญ มีถวายบาตรและจีวรเป็นต้น

แก่พระภิกษุสงฆ์ การบูชาและฟังธรรม ตลอดจนการตามประทีป หรือการทำสักการะด้วยระเบียบดอกไม้ เป็นต้นก็ดี ใจย่อมเป็นหัวหน้าชักพาไป ถ้าใจไม่เกิด ก็ย่อมไม่สามารถจะทำได้ ฉะนั้น ใจเป็นตัวกุศลและอกุศล เหตุฉะนั้น ใจจึงเป็นต้นเหตุของการได้กุศลและอกุศล เช่น เวลาทำบุญให้ทาน ถ้าใจเบิกบาน มีปีติก็ได้กุศลแรง ถ้าใจหดหู่หรือกลุ้มใจเสียใจ แทนที่จะเป็นกุศลก็กลับเป็นอกุศลไป

ในกาลจบคาถา มัฏฐกุณฑลีเทพบุตร ตั้งอยู่ในพระโสดาปัตติผล และอทินนปุพพกะพราหมณ์ก็ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลเช่นกัน เขาได้เริ่มทำบุญให้ทานเป็นอันมากในพระพุทธศาสนาต่อไป.

เรื่องที่ ๓๐

ใจเป็นหัวหน้าที่จะทำกุศลและอกุศล

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรู เชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระผู้มีพระภาค ซึ่งพระองค์ทรงได้รับในเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพาน ทรงทำพระสถูปและการฉลองพระสถูป อุบาสิกาชาวกรุงราชคฤห์คนหนึ่ง ชำระสรีระแต่เช้าตรู่ถือดอกบวมขม ๔ ดอก ด้วยตั้งใจว่า "จักบูชาพระสถูปขององค์พระศาสดา" มีใจอันกำลังศรัทธาให้ขะมักเขม้น ไม่ทันพิจารณาดูอันตรายในทางใด ได้เดินมุ่งหน้าต่อพระสถูป

ขณะนั้น แม่โคลูกอ่อนวิ่งจู่โจมมาโดยเร็ว เอาเขาขวิดนางให้ถึงความสิ้นชีพไป นางทำกาละในทันทีนั่นเอง แล้วบังเกิดในหมู่เทพยดาชั้นดาวดึงส์ ปรากฏพร้อมกับรถในท่ามกลางบริวารของท้าวสักกเทวราช ผู้กำลังเสด็จไปเพื่อทรงกรีฑาในพระอุทยาน

ท้าวสักกะทอดพระเนตรเห็นนางแล้ว เมื่อจะทรงถามได้ตรัสคาถาเหล่านี้มีใจความว่า

"นางผู้เจริญ ผู้มีภูษาเหลือง ธงเหลือง ประดับด้วยเครื่องอลังการเหลือง มีองค์ลูบไล้ด้วยจันทร์เหลือง ทรงทัดดอกอุบลเหลือง

มีปราสาทและที่บรรทมเหลือง ที่นั่งเหลือง โภชนะเหลือง ฉัตรเหลือง รถเหลือง ม้าเหลือง พัดเหลือง ในภพมนุษย์ในกาลก่อน เธอได้ทำกรรมอะไรไว้แม่เทพธิดา เธออันฉันถามแล้วจงบอก นี้เป็นผลแห่งกรรมอะไร ?”

ลำดับนั้นเทพธิดาเมื่อจะทูลท้าวเธอ จึงกล่าวคาถาเหล่านี้มีใจความว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บวบขมชนิดเถามีรสขม ใครๆ ไม่ปรารถนามีอยู่ หม่อมฉันมีใจเลื่อมใส ได้นำเอาดอกบวบขมนั้น ๔ ดอก ตั้งใจจะนำไปบูชาพระสถูป เจาะจงพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระศาสดา เพราะหม่อมฉันกำลังมีใจส่งไปถึงองค์พระศาสดานั้นไม่ทันตรวจดูทางของแม่โค ทันใดนั้น แม่โคได้ขวิดหม่อมฉันผู้มีฉันทะในใจยังไม่ถึงพระสถูป ถ้าหม่อมฉันพึงก่อสร้างบุญนั้นไซร้สมบัติจะพึงมียิ่งกว่านี้แน่นอน ข้าแต่ท่านท้าวมัฆวาฬจอมเทพเทพกุญชร ก็ด้วยกรรมนั้น หม่อมฉันจึงละร่างมนุษย์ มาสู่ความเป็นสหายแห่งพระองค์”

ท้าวสักกะจึงทรงแสดงธรรมแก่หมู่เทพ มีมาตลีเทพบุตรเป็นประมุข ดังคาถาเหล่านี้ใจความว่า

“มาตลี เชิญท่านดูผลกรรมอันวิจิตร น่าอัศจรรย์นี้ไทยทานแม้น้อยอันบุคคลทำแล้ว บุญกลับมีผลมาก เมื่อจิตเลื่อมใสในพระตถาคตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าหรือพระสาวกของพระพุทธเจ้านั้น ทักษิณาชื่อว่าน้อยไม่มีเลย มาเถิดมาตลี แม้พวกเราก็จะฉลองพระธาตุของพระตถาคตเจ้าให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะ

การสั่งสมบุญทั้งหลายยนำสุขมาให้ แม้เมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ก็ดี นิพพานแล้วก็ดี เมื่อจิตสม่ำเสมอผลก็ย่อมมีสม่ำเสมอ เหตุว่าสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีการตั้งความปรารถนาแห่งใจเป็นเหตุ ย่อมไปสู่สุคติ ทายกทั้งหลาย ทำสักการะในพระตถาคตเหล่าใด แล้วไปสู่สวรรค์ พระตถาคตเหล่านั้น ทรงอุบัติเพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก”

เรื่องที่ ๓๑

การทำกุศลไม่มีจิตศรัทธาได้ผลอย่างไร

ขอเล่านิทานชาดก ตัวอย่างการทำกุศล ไม่มีจิตศรัทธาได้ผลอย่างไร ดังมีเรื่องต่อไปนี้

ในอดีตกาล ในกรุงพาราณสี มีธิดาของคนขัดสนคนหนึ่งกำลังขยำดินเหนียวทาฝาเรือน

ครั้งนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง เข้าไปสู่พระนครเพื่อขอบิณฑบาตดินเหนียวสำหรับเอาไปโบกเงื้อมผาของตนเพื่อกันหนาว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ไม่ไกลนาง นางโกรธจ้องดูพลางกล่าวว่า "สมณะ แม้ดินเหนียว ท่านก็ยังไม่มีหรือ" แล้ววางก้อนดินเหนียวก้อนใหญ่ลงในบาตรของท่าน โดยปราศจากคารวะ พระปัจเจกพุทธเจ้าได้รับดินเหนียวนั้นแล้วก็หลีกไป

นางจุติจากภพนั้น บังเกิดเป็นธิดาของคนขัดสนคนหนึ่งในบ้านอันตั้งอยู่ใกล้ประตูเมืองด้านทิศปราจีณแห่งกรุงพาราณสี มือ เท้า ปาก นัยน์ตา และจมูกของนางขี้เหร่ผิดปกติ เพราะนางโกรธในขณะเมื่อจ้องดูพระปัจเจกพุทธเจ้า ในเมื่อได้ถวายดินเหนียวด้วยเหตุนั้น ชนทั้งหลายจึงสมญานางว่า "ปัญจปาปา" แต่สรีระของ

นางได้ถึงพร้อมด้วยผัสสะ ด้วยผลการถวายก้อนดินเหนียวซึ่งตนได้นวดดินด้วยมือของนาง

ครั้งนั้น ได้มีพระเจ้ากรุงพาราณสีทรงพระนามว่า พกะ ในราตรีวันหนึ่งท้าวเธอทรงปลอมเพศ เสด็จตรวจพระนคร เสด็จไปถึงตำบลนั้น ฝ่ายนางปัญจปาปากำลังเล่นอยู่กับพวกเด็กหญิงชาวบ้าน ไม่ทันได้รู้เลย จึงจับพระหัตถ์ของพระราชา พระราชาเป็นดุจถูกผัสสะทิพย์ต้องแล้ว ไม่อาจเพื่อจะดำรงอยู่โดยภาวะของพระองค์ได้ ทรงยินดีด้วยอำนาจกำหนัดในผัสสะ ตรัสถามว่า “เธอเป็นธิดาของใคร ?” นางตอบว่า “ของคนที่อยู่ใกล้ประตูพระนคร” พระองค์ตรัสถามถึงความที่นางยังไม่มีสามี แล้วตรัสว่า “ฉันจะเป็นสามีของเธอ เธอจงไปให้มารดาบิดาอนุญาตเสีย” นางไปเรือนแล้วบอกแก่บิดามารดา ๆ ของนางนั้นก็อนุญาต นางกลับมาทูลแด่พระราชา พระราชาเสด็จมาสู่เรือนของนางพร้อมกับนางทรงอยู่ร่วมสมรสด้วย เสด็จกลับไปสู่พระราชนิเวศน์แต่เช้าตรู่ ตั้งแต่นั้นมาพระองค์ไม่ทรงปรารถนาเพื่อจะทอดพระเนตรนางสนมอื่น ทรงปลอมเพศเสด็จไปในที่นั้นเป็นนิตย์

ต่อมาวันหนึ่งโรคลงแดงได้เกิดขึ้นแก่บิดาของนาง ข้าวปายาสอันปรุงด้วยนมสด น้ำผึ้ง และน้ำตาลกรวด ซึ่งไม่เจือปนด้วยของอื่น เป็นต้น เป็นยาของบิดานางนั้น ชนเหล่านั้นไม่อาจจะยังข้าวปายาสนั้นให้เกิดขึ้นได้ เพราะเป็นคนขัดสน ขณะนั้นมารดาของนางกล่าวว่า “สามีของเจ้าจักอาจเพื่อจะให้ข้าวปายาสเกิดขึ้นได้ไหม” นางได้ทูลความนั้นแก่พระราชาในเวลาเสด็จมาแล้ว

พระราชาตรัสว่า "นางผู้เจริญ นี่เป็นยาของคนใหญ่โต เราจักได้แต่ที่ไหนเล่า?" มีพระราชประสงค์จะนำนางไปภายในพระราชนิเวศน์โดยอุบาย วันรุ่งขึ้นจึงเสด็จไปสู่พระราชนิเวศน์แล้วรับสั่งให้หุงข้าวปายาสเช่นนั้น แล้วทำเป็น ๒ ห่อ ใส่ปิ่นมณีไว้ห่อหนึ่ง เสด็จมาในราตรี ตรัสว่า "นางผู้เจริญ วันนี้บิดาของเธอจงบริโภคข้าวปายาสห่อนี้ พรุ่งนี้จงบริโภคห่อนี้" นางได้ทำเหมือนพระราชดำรัสนั้น โรคของบิดานางก็หายแล้ว

วันรุ่งขึ้นพระราชาเสด็จไปสู่พระราชนิเวศน์ สรงพระพักตร์แล้วตรัสว่า "ท่านทั้งหลายจงนำปิ่นมณีมาให้เรา"

พวกเจ้าพนักงานทูลว่า "ขอเดชะพวกข้าพระองค์ไม่เห็น" พระราชาตรัสว่า "พวกท่านจงค้นหาในที่ทุก ๆ แห่ง ตั้งแต่ภายในกรุง กระทั่งภายนอกกรุง โดยที่สุดแม้ในห่อข้าว" พวกเจ้าพนักงานค้นพบปิ่นมณีในเรือนของนางปัญจปาปา จึงมัดบิดามารดาของนางแล้วนำไป ขณะนั้นบิดาของนางกล่าวว่า "พวกข้าพเจ้าไม่ได้เป็นคนขโมย ปิ่นมณีนี้ บุตรเขยเป็นผู้นำมา"

เจ้าพนักงานถามว่า "เขาอยู่ที่ไหน ?" บิดาของนางกล่าวว่า "ธิดาของข้าพเจ้ารู้" ดังนี้แล้วจึงถามนาง นางปัญจปาปาตอบว่า "เขามาในเวลามืด กลับไปก็ในเวลามืดเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ดิฉันจึงไม่รู้จักรูปร่างของเขา แต่ดิฉันอาจจะรู้จักเขาได้ด้วยการสัมผัสมือ"

บิดานางนั้นจึงแจ้งแก่พวกเจ้าพนักงาน แม้เจ้าพนักงานเหล่านั้นก็กราบทูลแด่พระราชา พระราชาทำเหมือนไม่ทรงทราบ

ตรัสว่า "ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงพักหญิงนั้นไว้ภายในม่านที่ลานหลวง แล้วเจาะช่องม่านประมาณเท่ามือ แล้วให้หญิงจับขโมยด้วยการสัมผัสมือ พวกเจ้าพนักงานได้ทำเหมือนพระดำรัสนั้น ให้ชาวพระนครทั้งสิ้นประชุมกัน

นางปัญจปาปานั้นจับมือของคนที่มาแล้วยื่นให้จับกล่าวว่า "ผู้นี้ไม่ใช่คนนั้น" คนทั้งหลายติดใจในผัสสะของนางเป็นเช่นสัมผัสทิพย์ ต่างก็คิดว่า "ถ้าหญิงนี้ควรค่าแก่สินไหมไซร้แม้พวกเราจักต้องเสียสินไหมก็ดี เข้าถึงความเป็นทาสและกรรมกรก็ดี ก็จะนำหญิงนี้ไว้ในเรือน ดังนี้แล้วไม่อาจจะจากไปได้ ทีนั้นพวกเจ้าพนักงานถึงกับเอาพลองตีคนเหล่านั้นให้ออกไป คนทั้งหมดมีสัญญาณผิดปกติเป็นต้นประหนึ่งคนบ้า

ทีนั้นพระราชาตรัสว่า "ทีจะเป็นเราบ้างกระมัง?" ดังนี้แล้วจึงทรงยื่นพระหัตถ์ไป นางจับพระหัตถ์เท่านั้น ก็ร้องลั่นขึ้นว่า "เราจับขโมยได้แล้ว" พระราชาตรัสบอกความจริงแล้วอภิเษกกับนางแล้วตั้งให้เป็นเอกอัครมเหสี พระราชทานอิสริยยศแก่มารดาบิดาของนาง ตั้งแต่วันนั้นมาไม่ทรงเหลียวแลนางสนมแม้เหล่าอื่น นางสนมเหล่านั้นโกรธพระนางต่างคอยหาความผิด.

เรื่องที่ ๓๒

แม้ผู้รักษาวาจาสัตย์อย่างเดียวยังได้ทิพยสมบัติ

ดังได้สดับมา ในกาลก่อน สตรีคนหนึ่งไม่ได้ให้ทาน ไม่เคยได้ทำการบูชา ไม่เคยสดับธรรมเลย รักษาเพียง **คำสัตย์** อย่างเดียว ทำกาละไปบังเกิดในเทวโลก

ทีนั้นพระมหาโมคคัลลานะ จาริกไปในเทวโลก ยืนอยู่ใกล้ประตูวิมานของเทพธิดานั้น ถามนางผู้เป็นเจ้าของสำนักนั้นว่า "สมบัติของเธอมาก เธอทำกุศลอะไร จึงได้สมบัตินี้ ?" นางละอายใจเพราะสมบัตินั้นตนได้ทำกรรมเล็กน้อย ฉะนั้นจึงไม่อาจปรารถนาจะบอก แต่ถูกพระเถระกระเซ้าถามบ่อยเข้า ก็ไม่อาจปกปิดไว้ได้ จึงเรียนว่า "ดิฉันเพียงรักษาคำสัตย์อย่างเดียว"

พระเถระสดับคำนั้นแล้ว มาถวายบังคมพระศาสดาในพระเชตวัน แล้วทูลถามว่า "พระเจ้าข้า บุคคลอาจได้ทิพยสมบัติด้วยคุณเพียงพูดแต่คำสัตย์ได้หรือ?"

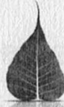
พระศาสดาตรัสว่า "โมคคัลลานะ เหตุไฉนเธอจึงมาถามเราเล่า? ความข้อนี้เทพธิดาก็ได้บอกแก่เธอแล้วไม่ใช่หรือ?" ดังนี้

แล้วจึงทรงตรัสว่า "สัตว์ทั้งหลายแม้กล่าวเพียงแต่คำสัตย์อย่างเดียว ก็ย่อมได้ไปเทวโลกได้เหมือนกันดังบทคาถา ว่า

"สจฺจํ ภเณ น กุชฺเฌยฺย" เป็นต้น

แปลว่า

บุคคลพึงกล่าวแต่คำสัตย์ ไม่พึงโกรธ.

คติธรรม

สจฺจํ เว อมตา วาจา

ความสัตย์เท่านั้น เป็นวาจาที่ไม่ตาย

เรื่องที่ ๓๓

การถวายทานที่ตนได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ย่อมได้กุศลอันเลิศ

ในอดีตกาล หญิงยากจนคนหนึ่งในกรุงพาราณสี เห็นหญิงทั้งหลายผู้สมบูรณ์ด้วยบุญ ผู้นุ่งผ้าย้อมด้วยดอกคำเล่นอยู่ในวันมหรสพ ใคร่เพื่อจะนุ่งผ้าเช่นนั้นเล่นบ้าง บอกความประสงค์แก่มารดาบิดา เมื่อท่านกล่าวว่า "ลูกเราเป็นคนยากจน ผ้าเช่นนี้จะมีแก่เราที่ไหน?" หญิงนั้นจึงกล่าวว่า "ถ้าเช่นนั้น ฉันจะทำการรับจ้างในตระกูลมั่งคั่งตระกูลหนึ่ง พวกเขาเห็นการงานของฉันแล้วคงจะให้โดยแท้" แล้วเขาก็เข้าไปยังตระกูลหนึ่ง กล่าวว่า "ฉันจะทำการรับจ้าง เพื่อรับผ้าที่ย้อมด้วยดอกคำ" ชนในตระกูลนั้นกล่าวว่า "เมื่อเธอทำงานตลอด ๓ ปี เราจะให้แก่เธอ" นางรับว่าดีละ แล้วได้ทำงานแก่เขาเป็นเวลายังไม่เต็มบริบูรณ์ ๓ ปี ชนเหล่านั้นเห็นนางขยันต่อการงานดี ได้ให้ผ้าอื่นพร้อมกับผ้าที่ย้อมด้วยดอกคำเนื้อแน่นแก่นาง ต่อมาคราวหนึ่งนางไปที่ท่าน้ำ นางตั้งใจจะไปอาบน้ำ ได้วางผ้าย้อมดอกคำไว้ที่ฝั่งแม่น้ำแล้วลงอาบน้ำ ขณะนั้นสาวกของพระผู้มีพระภาคทรงพระนามว่า กัสสปะ องค์หนึ่ง มีจีวร

ถูกโจรชิงเอาไป นุ่งและห่มกิ่งไม้ที่หักได้ มาถึงบริเวณนั้น นางเห็นและคิดว่าภิกษุรูปนี้ คงถูกโจรลักจีวรไปแล้ว ผ้านุ่งของเราเป็นของหายาก เราคงไม่เคยทำทานด้วยผ้านี้ในกาลก่อน ดังนี้จึงฉีกผ้านั้นในท่ามกลาง ได้ถวายส่วนหนึ่งแก่พระเถระ พระเถระยืนอยู่ในที่กำบัง ทิ้งกิ่งไม้ที่หักมาปกปิดเสีย นุ่งผ้านั้นชายหนึ่งห่มชายหนึ่งออกไป ครั้งนั้นสรีระทั้งสิ้นของพระเถระ ได้มีโอกาสเป็นอันเดียวดังพระอาทิตย์อ่อน เพราะรัศมีแห่งผ้า นางเห็นพระเถระคิดว่า "ทีแรกพระผู้เป็นเจ้าของเราไม่งาม บัดนี้รุ่งโรจน์ดุจพระอาทิตย์อ่อน ๆ เราจะถวายแม้ผ้าท่อนที่เหลือนี้ แก่พระผู้มีพระภาคเจ้านี้แหละ" แล้วก็ถวายส่วนที่สองได้ทำความปรารถนาว่า "ท่านผู้เจริญ ดิฉันเที่ยวไปในภพพึงเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งรูปอันงดงาม บุรุษใด ๆ เห็นดิฉันแล้วอย่าได้อาจดำรงอยู่โดยภาวะของตนได้ หญิงอื่นชื่อว่าผู้มีรูปสวยอย่างดิฉันจงอย่ามี" พระเถระทำอนุโมทนาแล้วหลีกไป นางท่องเที่ยวไปยังเทวโลก จุติจากนั้นแล้ว เกิดเป็นธิดาแห่งเศรษฐีมีโภคะ ๘๐ โกฏิ ชื่อว่า ติริฏิวัจฉะในอริฏฐบุรีในสีวีรัฐ นางทรงไว้ซึ่งรูปอันงดงามถึงความเป็นผู้เลิศด้วยความงาม ทำบุรุษผู้ที่เห็นตนให้ลุ่มหลงและไม่ให้เขาตั้งสติไว้ได้ ฉะนั้นชนทั้งหลายจึงตั้งชื่อนางว่า **อุมมาทันตี**

นางอุมมาทันตีในเวลามีอายุ ๑๖ ปี มีผิวพรรณงามล่วงมนุษย์ดุจเทพอัปสรปุถุชนที่เห็นนางนั้น ไม่อาจจะดำรงอยู่โดยภาวะของตนได้เป็นผู้มัวเมาด้วยความเมาเพราะกิเลส ดังเมาเพราะน้ำเมา ไม่สามารถจะตั้งสติไว้ได้เลย ท่านติริฏิวัจฉะเศรษฐี ผู้เป็นบิดาได้เข้าไปเฝ้าพระเจ้าสีวีรัฐ กราบทูลว่า

"ข้าแต่สมมติเทพ อิตถีรัตน์บังเกิดขึ้นในเรือนของข้าพระพุทธเจ้า สมควรแก่พระราชาเท่านั้น ขอพระองค์ทรงส่งผู้ทำนายลักษณะไปให้พิจารณาอิตถีรัตนะนั้น" พระราชาทรงส่งพราหมณ์ทั้งหลายไป พราหมณ์เหล่านั้นไปแล้ว อันเศรษฐีทำสักการะสัมมนะแล้วบริโภคอยู่ ขณะนั้นนางอุมมาทันตีไปยังสำนักพราหมณ์เหล่านั้นเมื่อพราหมณ์เหล่านั้นได้เห็นนางแล้วไม่อาจดำรงสติไว้ได้ เป็นผู้เมาด้วยความเมาเพราะกิเลส ไม่รู้การบริโภคอันผิดปกติของตน บางพวกถือเอาคำข้าววางไว้บนศรีษะด้วยสำคัญว่าจะบริโภค บางพวกตีฝา บางพวก ใส่ข้าวไว้ระหว่างรักแร้ พวกพราหมณ์ทั้งหมดเป็นผู้หลงใหลแล้วนางเห็นพราหมณ์เหล่านั้นแล้ว ให้ไล่ออกไปว่า "เพราะทราบว่าพราหมณ์เหล่านี้จักพิจารณาลักษณะของเราตามรับสั่ง แต่กลับไม่ทำและยังแสดงอาการบ้า ๆ ต่าง ๆ จึงสั่งคนรับใช้ว่า ท่านทั้งหลายจงจับพราหมณ์เหล่านั้นที่คอ แล้วไล่ออกไปจากบ้าน" พราหมณ์เหล่านั้นเป็นผู้เก้อจึงโกรธต่อนางทูลแก่พระราชาว่า "ข้าแต่สมมติเทพหญิงนั้นเป็นกาลกิณีไม่สมควรแก่พระองค์" พระราชาจึงไม่ให้นำนางมาด้วยทรงสำคัญว่าเป็นกาลกิณีจริง เมื่อนางทราบเรื่องนั้นและผูกอาฆาตในพระราชานั้นว่า "ช่างเถิด ถ้าเราได้เฝ้าพระราชาเมื่อใดเมื่อนั้น พระราชาจะรู้จักเรา" ครั้นต่อมาท่านเศรษฐีได้ให้นางนั้นแก่เสนาบดีชื่อ อภิปารกะ ผู้เป็นสหายของพระราชา นางได้เป็นที่รักเป็นที่พอใจของท่านเสนาบดีนั้น ภายหลังวันหนึ่ง ท่านเสนาบดีได้กล่าวแก่นางว่า "นางผู้เจริญ วันนี้เป็นวันมหรสพประจำวันเพ็ญเดือนกัตติกา พระราชาจะทรงทำประทักษิณพระนคร คือเสด็จ

เลียบเมือง จะเสด็จมาผ่านประตูบ้านเราก่อน น้องอย่าแสดงตนต่อพระองค์ เพราะพระองค์เห็นน้องแล้วจักไม่อาจเพื่อดำรงพระสติไว้ได้ ดังนี้แล้วก็หลีกไปประจำหน้าที่ แม้พระราชาเมื่อพระอาทิตย์อัสดงคต เมื่อพระจันทร์เต็มดวงขึ้นไปแล้ว ทรงทำประทักษิณพระนครด้วยยศใหญ่ เสด็จไปถึงประตูเรือนของเสนาบดีก่อน ทอดพระเนตรเห็นนางอุมมาทันตี ซึ่งยืนอยู่ใกล้หน้าต่าง ทรงมัวเมาเพราะกิเลสทันที ไม่อาจจะดำรงพระสติไว้ได้ ไม่ทรงยังจิตในการทำประทักษิณพระนครให้บังเกิดขึ้น เสด็จกลับจากที่นั้นขึ้นสู่ปราสาทบรรทมแล้ว ทรงบ่นเพ้อ ปรารถนานางอุมมาทันตีด้วยประการต่างๆ เสนาบดีรู้เรื่องแล้วคิดว่า "พระราชานี้มีพระหทัยปฏิพัทธ์นางอุมมาทันตีเมื่อไม่ได้นางจักสวรรคต เราควรถวายชีวิตพระองค์" ดังนี้แล้วสั่งบังคับอุปัฏฐากคนหนึ่งว่า "ท่านจงไปรุกขเจดีย์อันเป็นโพรงมีอยู่ในที่โน้น เจ้าอย่าให้ใครรู้ จงนั่งภายในต้นไม้ เราจะไปที่นั้นทำพลีกรรมแล้วจักกล่าวอย่างนี้ ทีนั้นเจ้าจงกล่าวอย่างนี้ อุปัฏฐากนั้นกล่าวว่า "ดีละ" แล้วไปในที่นั้น แม้เสนาบดีก็ได้ไปในที่นั้นในวันรุ่งขึ้น ทำพลีกรรมแล้วกล่าวว่า "ข้าแต่เทพเจ้า พระราชาของข้าพเจ้าเมื่อมหรสพกำลังเป็นไปไม่ทรงเล่น เข้าในห้องอันเป็นศิริ บ่นเพ้อบรรทมแล้ว พระองค์ทรงบ่นเพ้อ อาศัยอะไร?" อุปัฏฐากนั้นเปลี่ยนเสียงแล้วกล่าวว่า "เสนาบดี พระราชาของพวกท่านเป็นผู้มีพระหฤทัยปฏิพัทธ์ในนางอุมมาทันตีภรรยาของท่าน ถ้าพระองค์จักได้นางจักไม่สวรรคต ถ้าไม่ได้ก็จะสวรรคต เพราะฉะนั้น ท่านจงถวายนางแก่พระราชานั้น" เสนาบดีรับว่า "ดีละ" แล้วไปเฝ้าพระราชาทูลเรื่อง

นั้นแล้ว กราบทูลว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายนางอุมมาทันตีแด่พระองค์ พระราชาตรัสถามว่า "อภิปารกะผู้สหายแม้พวกยักษ์ย่อมรู้ความที่เราเพ้อเพราะมีจิตปฏิพัทธ์ในนางอุมมาทันตีหรือ" เสนาบดีทูลว่า "พระเจ้าข้า" พระราชาทรงดำริว่า "ทราบว่าความที่เราลามก ชาวโลกทั้งปวงรู้แล้ว" ทรงละอายพระทัยดำรงอยู่ในธรรม บรรเทาจิตปฏิพัทธ์ในนางอุมมาทันตีเสียได้ จึงมิได้รับนางไว้.

เรื่องที่ ๓๔

ผู้ทำกรรมดี ย่อมชนะผู้ทำกรรมชั่ว ดังเรื่องอชครเปรต

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระเวฬุวัน ทรงปรารภอชครเปรต ดังความพิสดารว่า ในสมัยหนึ่ง พระมหาโมคัลลานะเถระกับพระลักขณเถระ ลงจากเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นสัตว์ชื่อ อชครเปรต ประมาณ ๒๕ โยชน์ ด้วยจักษุทิพย์เปลวไฟตั้งขึ้นแต่ศีรษะของเปรตนั้นลามถึงหาง ตั้งขึ้นแต่หางลามถึงศีรษะ ตั้งขึ้นทั้ง ๒ ไปรวมอยู่ที่กลางตัว

พระโมคคัลลานะเถระหลังจากเห็นเช่นนั้นแล้วจึงยิ้ม อันพระลักขณเถระถามเหตุแห่งการยิ้มแล้วก็ตอบว่า "ผู้มีอายุ กาลนี้ไม่ใช่กาลพยากรณ์ปัญหานี้ ท่านคอยถามผมในสำนักพระศาสดาเถิด" พระลักขณะเถระถามแล้ว พระมหาโมคคัลลานะจึงตอบว่า "ผู้มีอายุ ผมได้เห็นเปรตตนหนึ่งในที่นั้น อัตภาพของมันชื่อว่ามีรูปอย่างนี้ ครั้นผมเห็นมันแล้วได้ทำการยิ้มให้ปรากฏก็ด้วยความคิดเห็นว่า อัตภาพเห็นปานนี้ เราไม่เคยเห็น"

พระศาสดา เมื่อจะตรัสคำเป็นต้นว่า "ภิกษุทั้งหลายสาวกของเราเป็นผู้มีจักษุอยู่" ทรงรับรองถ้อยคำของพระเถระแล้วจึงตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นแม้เราก็ได้เห็นแล้วที่โพธิมณฑลสถานเหมือนกัน แต่เราไม่พูด เพราะคิดเห็นว่า "ก็แลชนเหล่าใดไม่พึงเชื่อคำของเรา ความไม่เชื่อนั้นของคนเหล่านั้น พึงเป็นไปเพื่อหาประโยชน์เกื้อกูลมิได้ บัดนี้เราได้โมคคัลลานะเป็นพยานแล้วจึงได้พูด" อันภิกษุทั้งหลายทูลถามบุรพกรรมของเปรตนั้นแล้วจึงทรงพยากรณ์ดังต่อไปนี้

ดังได้ยินมา ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่ากัสสป เศรษฐีชื่อว่าสุมงคลได้ทำกุศล คือปูที่พื้นด้วยแผ่นอิฐทำด้วยทองคำให้สร้างวิหารในที่ประมาณ ๒๐ อุสภ (ประมาณ ๒๐ วา) ด้วยทรัพย์มากมาย เมื่อเสด็จได้ทำการฉลองด้วยทรัพย์มากมายเช่นกัน วันหนึ่งท่านเศรษฐีไปสู่สำนักองค์พระศาสดาแต่เช้าตรู่ เห็นโจรคนหนึ่งนอนเอาผ้ากาสาวะคลุมร่างตลอดจนถึงศีรษะ ทั้งมีเท้าเปื้อนโคลนอยู่ในศาลาหลังหนึ่ง ใกล้ประตูพระนคร จึงกล่าวว่า "เจ้าคนนี้มีเท้าเปื้อนโคลนคงจะเป็นมนุษย์ที่เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนแล้วจึงมานอน"

ฝ่ายโจรเปิดหน้า เห็นเศรษฐีแล้วคิดในใจว่า "เอาเถิดนะเราจะรู้กรรมที่ควรจะทำแก่มัน ดังนี้แล้วผูกอาฆาตไว้ คือได้เผานาของเศรษฐี ๗ ครั้ง ตัดเท้าโคทั้งหลายในคอก ๗ ครั้ง เผาเรือน ๗ ครั้ง เขาไม่อาจให้ความแค้นเคืองดับได้ แม้ด้วยทารุณกรรมมีประมาณเท่านั้น จึงทำความสนิทชิดเชื้อกับคนใช้ของเศรษฐีนั้นแล้วถามว่า "อะไรเป็นที่รักของเศรษฐีคือนายของท่าน" ได้ฟังจากคนใช้สนิท

ของเศรษฐีว่า "วัตถุเป็นที่รักยิ่งของเศรษฐีอื่นจากพระคันธกุฎีย่อมไม่มี เขาจึงคิดว่า "เราจะเผาพระคันธกุฎียังความแค้นเคืองให้ดับ" เมื่อองค์พระศาสดาเสด็จเข้าไปบิณฑบาต จึงทุบหม้อสำหรับดื่มและสำหรับใช้และได้จุดไฟที่พระคันธกุฎีแล้ว

เศรษฐีได้ทราบว่า "ข่าวว่าพระคันธกุฎีถูกไฟไหม้" เดินมาอยู่ในเวลาพระคันกุฎีถูกไฟไหม้ แลดูแลพระคันธกุฎีที่ถูกไฟไหม้ก็มิได้ทำความเสียใจแม้แต่น้อย กลับปรบมือด้วยซ้ำ จนประชาชนยืนอยู่ในที่ใกล้ถามท่านเศรษฐีว่า "เพราะเหตุใดท่านจึงปรบมือในเวลาที่พระคันธกุฎีซึ่งได้ท่านได้สละทรัพย์มากมายสร้างขึ้น และเวลานี้กำลังถูกไฟไหม้เสียแล้วเล่า?"

เศรษฐีตอบว่า "พ่อแม่ทั้งหลาย ข้าพเจ้าทำกรรมประมาณเท่านี้ ชื่อว่าได้ฝังทรัพย์ไว้ในพระพุทธศาสนาแล้วเมื่อถูกทำลายเป็นต้นด้วยไฟ เพราะน้ำมือของคนอื่น กรรมอันหนักที่ผู้ได้กระทำย่อมจะได้รับเอง ส่วนสำหรับข้าพเจ้าที่มีความยินดีและปรบมือด้วยคิดว่า เราจักได้สละทรัพย์อีกประมาณเท่านี้ สร้างพระคันธกุฎีถวายองค์พระศาสดาอีก"

ท่านเศรษฐีได้สละทรัพย์ประมาณเท่านั้นสร้างพระคันธกุฎีอีก และได้ถวายแก่พระศาสดาซึ่งมีภิกษุ ๒ หมื่นรูปเป็นบริวาร

โจรเห็นกิริยานั้นแล้วคิดว่า "ถ้าเราไม่ฆ่าเศรษฐีเสียก็จะกำเริบใหญ่ต่อไป เอาเถิดเราจะฆ่ามันเสียให้จงได้" ดังนี้แล้วจึงซ่อนกริชไว้ในระหว่างผ้านุ่ง แม้เดินเตร่อยู่ในวิหารสิ้น ๗ วัน ก็ไม่ได้โอกาส

ฝ่ายมหาเศรษฐีถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขสิ้น ๗ วัน แล้วถวายบังคมพระศาสดาแล้วกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุรุษผู้หนึ่งเผานาของข้าพระองค์ ๗ ครั้ง ตัดเท้าโคในคอก ๗ ครั้ง เผาเรือน ๗ ครั้ง บัดนี้แม้พระคันธกุฎีก็จักเป็นเจ้าคนนั้นแหละเผา ข้าพระองค์ขอให้ส่วนบุญในทานนี้แก่เขาก่อน"

โจรผู้ซึ่งอยู่ในที่นั้น คอยหาโอกาสจะฆ่าท่านเศรษฐีเมื่อได้ยินคำนั้น ระทมทุกข์ว่า "เราทำกรรมอันหนักหนอ เมื่อเป็นอย่างนั้นบุรุษนี้ก็มิได้มีแม้สักว่าความแค้นเคืองในเราผู้ทำความผิด ยังกลับให้ส่วนบุญในทานนี้แก่เราก่อนเสียด้วย เราคิดประทุษร้ายในบุรุษนี้ไม่เป็นการสมควรเลย แม้เทวทัณฑ์ก็จะตกลงในกระหม่อมของเราผู้ไม่ให้บุรุษผู้เห็นปานนี้อดโทษให้" ดังนี้แล้วจึงหมอบลงที่ใกล้เท้าของท่านเศรษฐี กล่าวว่า "นายขอรับ ขอท่านจงกรุณาอดโทษแก่กระผมเถิด" เมื่อเศรษฐีกล่าวว่า "อะไรกันนี่" จึงเรียนว่า "นายขอรับผมได้ทำกรรมประมาณเท่านี้ ๆ ขอท่านจงอดโทษนั้นแก่ผมเถิด"

ทีนั้นเศรษฐีถามกรรมทุก ๆ อย่างกับเขาว่า "เจ้าทำกรรมนี้ด้วยประมาณเท่านี้แก่เราหรือ?" เมื่อเขารับสารภาพว่า "ขอรับ ผมทำ" จึงถามต่อไปว่า "เราไม่เคยเห็นเจ้าเลย เหตุใดเจ้าจึงโกรธและทำอย่างนี้แก่เรา?" เขาเตือนให้ท่านเศรษฐีระลึกถึงคำที่ตนผู้ออกจากพระนครในวันหนึ่ง (คือเมื่อครั้งนอนเอาผ้าคลุมเท้าเปื้อนโคลนและเศรษฐีว่า เจ้านี่คงเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนจึงได้มานอน) พูดแล้วได้บอกว่า "ผมเกิดความแค้นเคืองขึ้นเพราะเหตุนี้"

เศรษฐีระลึกถึงภาวะแห่งถ้อยคำที่ตนพูดได้แล้ว ให้โจรอดโทษให้ ด้วยคำว่า "เออพ่อ เราพูดจริง เจ้าจงอดโทษข้อนั้นแก่เราเถิด" แล้วกล่าวว่า "ลุกขึ้นเถิดพ่อ เราอดโทษให้แก่เจ้าละ เจ้าจงไปเถิด"

โจร "นายขอรับ ถ้าท่านอดโทษแก่ผมไซร้ ขอจงทำผมพร้อมด้วยทั้งบุตรและภริยา ให้เป็นทาสรับใช้ในเรือนของท่านเถิด"

เศรษฐี "แนะพ่อ เมื่อเรากล่าวคำมีประมาณเท่านี้ เจ้าก็ได้ทำการตัดเห็นปานนี้ เราไม่อาจจะกล่าวอะไร ๆ กับเจ้าผู้อยู่ในเรือนได้เลย เราไม่มีกิจเกี่ยวข้องด้วยเจ้าผู้อยู่ในเรือน เราอดโทษให้แก่เจ้าแล้ว ไปเถิดพ่อ"

โจรได้ทำกรรมนั้นแล้ว ในกาลสิ้นอายุ บังเกิดแล้วในอเวจี ไหม้ในอเวจีสิ้นกาลนาน ในกาลบัดนี้เกิดเป็นอชครเปรตถูกไฟไหม้อยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ด้วยวิบากกรรมที่ยังเหลืออยู่

พระศาสดา ครั้นตรัสบุรพกรรมของเปรตนั้นอย่างนี้แล้ว จึงตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาคนพาล ทำกรรมอันลามกอยู่ ย่อมไม่รู้ แต่ภายหลังเร่าร้อนอยู่เพราะกรรมอันตนทำแล้ว ย่อมเป็นเช่นกับไฟไหม้ป่า ด้วยตนของตนเอง" ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรมจึงได้ตรัสพระคาถานี้ ใจความว่า

อันคนพาล ทำกรรมทั้งหลายอันลามกอยู่ ย่อมไม่รู้สึก บุคคลมีปัญญาทราม ย่อมเดือดร้อน ดุจไฟไหม้เพราะกรรมของตนเอง.

เรื่องที่ ๓๕

เมื่อทำกรรมชั่วไว้ แม้จะไปอยู่ที่ไหนๆ ก็ไม่หนีจากกรรมชั่วไปให้พ้นได้

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระเชตวัน ทรงปรารภกับชน ๓ พวก ตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า **"น อนฺตลิกฺเข น สมุทฺทมชฺเฌ"**

ได้ยินว่า เมื่อพระศาสดา ประทับอยู่ในพระเชตวัน ภิกษุหลายรูปเดินทางมาเพื่อต้องการจะเฝ้าพระศาสดา เข้าไปสู่บ้านตำบลหนึ่ง เพื่อบิณฑบาตร ชนชาวบ้านรับบาตรของภิกษุเหล่านั้นแล้ว นิมนต์ให้นั่งในโรงฉัน ถวายข้าวยาคูและของเคี้ยว เมื่อฉันเสร็จแล้วก็นั่งฟังธรรม ในขณะนั้นเปลวไฟลุกขึ้นจากเตาของหญิงคนหนึ่ง ผู้หุงข้าวแล้วปรุงสูปะและพยัชนะอยู่ ไฟได้ติดชายคา เสวียนหญ้าอันหนึ่งหวิวขึ้นไปจากชายคานั้นอันไฟไหม้อยู่ ลอยขึ้นไปสู่อากาศ ในขณะนั้นกาตัวหนึ่งบินมาทางอากาศ สอดคอเข้าไปในเสวียนหญ้านั้น อันเกลียวหญ้าพันแล้วไหม้ตกลงกลางบ้านมีพวกภิกษุให้ปะทุนั้นคิดว่า "โอกรรมหนัก ผู้มีอายุ ท่านทั้งหลายจงดูอาการแปลกที่กาถึงแล้ว เว้นพระศาสดาเสีย ใครจะรู้กรรมที่กาตัวนี้ทำแล้ว พวกเราจักทูลถามกรรมของกาตัวนั้นแก่พระศาสดา" ดังนี้แล้วก็พากันหลีกไป

ภิกษุอีกพวกหนึ่งโดยสารเรือไป เพื่อเฝ้าพระบรมศาสดา เรือได้หยุดนิ่งเฉยกลางสมุทร พวกที่อยู่ในเรือนั้นพากันคิดว่า **"คนกาลกรรณีพึงมีในเรือนี้"** ดังนั้นแล้วจึงแจกสลากให้จับ ก็มีภรรยาของนายเรือทั้งอยู่ในปฐมวัยกำลังนั่งดูสลากถึงแก่นางนั้น พวกคนในเรือพากันกล่าวว่า "จงแจกสลากอีก แล้วแจกถึง ๓ ครั้ง สลากถึงแก่นางนั้นคนเดียวถึง ๓ ครั้ง พวกคนในเรือนั้นแลดูหน้านายเรือ เป็นที่อยากจะพูดว่า จะเอาอย่างไรกันนาย นายเรือกล่าวว่า เพื่อประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ พวกท่านจงทิ้งเขาลงไปในน้ำเถิด" นางนั้นเมื่อพวกคนในเรือจะทิ้งน้ำ กลัวต่อมรณภัยได้ร้องไห้ นายเรือได้ยินเสียงร้องนั้นจึงกล่าวว่า "ประโยชน์อะไรด้วยอาภรณ์ของนางนี้ ภัยมาถึงแล้วพวกเราจะฉิบหายเสียเปล่า ๆ พวกท่านจงเปลื้องเครื่องอาภรณ์ทั้งหมด ให้นางนุ่งผ้าห่มเก่าผืนหนึ่งแล้วจงทิ้งนางนั้น ก็ข้าพเจ้าไม่อาจดูนางนั้น ผู้ลอยอยู่เหนือหลังน้ำได้ เพราะฉะนั้นพวกท่านจงเอากระออมที่เต็มไปด้วยทรายผูกไว้ที่คอแล้วโยนลงไปเสียในสมุทรเถิด โดยประการที่ข้าพเจ้าจะไม่เห็นเขาได้" พวกชนเหล่านั้นได้กระทำตามนั้น ปลาแลเต่ารุมกินนางแม้นั้นในที่ตกนั่นเอง เมื่อทิ้งหญิงนั้นแล้วเรือก็แล่นต่อไปได้ พวกภิกษุฟังเรื่องนั้นแล้วก็คิดว่า "ใครคนอื่น เว้นพระศาสดาเสียจักรู้กรรมของหญิงนั้นได้ พวกเราจักทูลถามกรรมของหญิงนั้นต่อศาสดา" เมื่อถึงถิ่นที่ประสงค์แล้วจึงพากันขึ้นจากเรือหลีกไป

ภิกษุ ๗ รูป อีกพวกหนึ่ง เดินทางไปจากปัจจันตชนบท เพื่อเฝ้าพระศาสดา เวลาเย็นเข้าไปสู่วัดแห่งหนึ่ง แล้วถามถึงที่พัก

ก็ในถ้ำแห่งหนึ่งมีเตียงอยู่ ๗ เตียง เมื่อภิกษุเหล่านั้นนอนบนเตียงแล้ว ตอนกลางคืน แผ่นหินเท่าเรือนยอดกลิ้งลงมาปิดประตูถ้ำไว้ พวกพระภิกษุเจ้าของถิ่นกล่าวว่า "พวกเราได้ให้ถ้ำนี้แก่ภิกษุอาคันตุกะ ก็แผ่นหินใหญ่นี้ได้ตั้งปิดประตูถ้ำเสียแล้ว พวกเราจักนำแผ่นหินนั้นออก" แล้วให้ประชุมชาวบ้านทั้ง ๗ ตำบล ช่วยกันพยายามผลักแผ่นหินนั้น พยายามเท่าใด ๆ ก็ไม่สามารถยังแผ่นหินนั้นให้เขยื้อนจากที่ได้ ตลอด ๗ วันพวกภิกษุอาคันตุกะได้รับทุกข์อันใหญ่หลวง โดยไม่ได้รับอาหารและความหิวเบียดเบียนอยู่ ในวันที่ ๗ แผ่นหินก็ได้กลิ้งกลับไปเอง พวกภิกษุออกไปได้แล้วคิดว่า "บาปของพวกเรา เว้นพระศาสดาเสียแล้ว ใครเล่าจะรู้ได้ พวกเราจะทูลถามพระศาสดา" ดังนี้แล้วก็พากันหลีกไป

พระภิกษุ ๓ พวกนี้ มาบรรจบกันในระหว่างทาง แล้วเข้าเฝ้าพระศาสดาพร้อมกัน ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง มีปฏิสันถารอันพระศาสดาทรงทำแล้ว จึงทูลถามถึงเหตุที่ตนเห็นและที่ตนได้ประสบมาด้วยตนเองโดยลำดับ แม้พระศาสดาก็ทรงตรัสพยากรณ์แก่ภิกษุเหล่านั้นโดยลำดับดังนี้

บุรพกรรมของ ๓ พวกดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย กานั้นได้เสวยกรรมที่ตนทำแล้วนั่นแหละโดยแท้ ก็ในอดีตกาลชาวนาผู้หนึ่งในกรุงพาราณสี ฝึกโคของตนอยู่แต่ไม่อาจฝึกได้ ด้วยว่าโคของเขานั้นเดินไปได้หน่อยหนึ่งแล้วก็นอนเสีย แม้เขาตีให้ลุกขึ้นแล้วเดินไปหน่อยหนึ่งก็กลับนอน

หลับเสียเหมือนอย่างเดิมนั้น และชาวนานั้นแม้พยายามแล้วก็ไม่อาจฝึกโคนั้นได้ เป็นผู้อันความโกรธครอบงำแล้ว จึงกล่าวว่า "บัดนี้เจ้าจักนอนสบายตั้งแต่บัดนี้ไป" ดังนี้แล้วทำโคนั้นให้เป็นดุจฟ่อนฟางโดยพันโคนั้นด้วยฟางแล้วก็เอาไฟจุด โคถูกไฟครอกตายในที่นั้นเอง ภิกษุทั้งหลายกรรมอันเป็นบาปนั้น อันกานั้นกระทำแล้วในครั้งนั้น เข้าไหม้ในนรกสิ้นกาลนาน เพราะวิบากของกรรมอันเป็นบาปนั้น เกิดแล้วในกำเนิดกา ๗ ครั้ง ถูกไฟไหม้ตายในอากาศอย่างนี้แหละด้วยวิบากที่เหลือ"

บุรพกรรมของภรรยานายท้ายเรือ

ภิกษุทั้งหลาย หญิงนั้นเสวยกรรมที่ตนทำแล้วเหมือนกัน ก็ในอดีตกาล หญิงนั้นเป็นภรรยาแห่งคฤหบดีคนหนึ่งในกรุงพาราณสีได้ทำกิจทุกอย่างมีตักน้ำ ซ้อมข้าว ปรุงอาหาร เป็นต้น ด้วยน้ำมือของนางเอง สุนัขตัวหนึ่งของนางนั่งแลดูนางนั้นผู้ทำกิจทุกอย่างอยู่ในเรือน เมื่อนางนำอาหารไปนาก็ดีไปป่าก็ดี เพื่อต้องการวัตถุต่าง ๆ มีฟืนและผักเป็นต้นก็ดี สุนัขนั้นย่อมไปกับนางเสมอ พวกคนหนุ่มเห็นดังนั้นย่อมเยาะเย้ยว่า "แน่พ่อเว้ย พรานสุนัขออกแล้ว วันนี้พวกเราจักกินข้าวกับเนื้อ" นางขวยเขินเพราะคำพูดของพวกคนเหล่านั้น จึงประหารสุนัขด้วยก้อนดินและท่อนไม้เป็นต้นให้หนีไป สุนัขกลับแล้วก็ตามไปอีก ได้ยินว่า สุนัขนั้นได้เคยเป็นสามีของนางในอัตภาพที่ ๓ เหตุนั้นมันจึงไม่อาจตัดความรักได้ จริงอยู่ ใคร ๆ ไม่สามารถรู้ในชาตินี้ได้ว่า ในชาติก่อน ๆ ได้เคยเป็นสามี

ภรรยากันหรือไม่ และผู้ที่ในชาติก่อน ๆ เมื่อได้เคยเป็นสามีภรรยากัน ความรักใคร่กันก็ย่อมยังมีอยู่ แม้ผู้ที่เป็นญาติกันในอัตภาพไม่ไกล ความรักและความผูกพันก็ย่อมยังมีอยู่เช่นกัน เหตุนั้นสุนัขนั้นจึงไม่อาจละนางนั้นได้ นางโกรธสุนัขนั้น เมื่อนำข้าวยาคูไปเพื่อสามีที่นา จึงได้เอาเชือกใส่ไว้ในชายพกแล้วไป ส่วนสุนัขก็ไปกับนางเหมือนเช่นเคย นางให้ข้าวยาคูแก่สามีแล้ว ถือกระออมเปล่าไปสู่ท่าน้ำแห่งหนึ่ง บรรจุกระออมให้เต็มด้วยทรายแล้ว ได้ทำเสียงให้สัญญาณแก่สุนัข ซึ่งยืนแลดูอยู่ในที่ใกล้ ๆ สุนัขดีใจว่า นานแล้วหนอเราได้ถ้อยคำที่ไพเราะในวันนี้ จึงกระดิกหางเข้าไปหานาง นางจับสุนัขนั้นอย่างมั่นที่คอ แล้วจึงเอาปลายเชือกข้างหนึ่งผูกที่กระออมไว้ เอาปลายเชือกอีกข้างหนึ่งผูกที่คอสุนัขผลักกระออมให้กลิ้งลงน้ำ สุนัขตามกระออมไปตกลงในน้ำ ก็ได้ทำกาละในน้ำนั้นเอง นางนั้นไหม้อยู่ในนรกสิ้นกาลนานเพราะวิบากของกรรมนั้น ด้วยวิบากที่เหลือจึงถูกเขาเอากระออมเต็มด้วยทรายผูกคอถ่วงในน้ำได้ทำกาละแล้วใน ๑๐๐ อัตภาพ”

บุรพกรรมของภิกษุ ๗ รูป

“ภิกษุทั้งหลาย แม้พวกเธอก็ได้เสวยกรรมอันตนกระทำแล้วเหมือนกัน ก็ในอดีต เด็กเลี้ยงโค ๗ คน ชาวกรุงพาราณสี เที่ยวเลี้ยงโคอยู่คราวละ ๗ วัน ในภูมิประเทศใกล้ดงแห่งหนึ่ง วันหนึ่งเที่ยวไปเลี้ยงโคแล้วกลับมาพบเหี้ยใหญ่ตัวหนึ่งจึงไล่ตามไป เหี้ยหนีเข้าไปสู่จอมปลวกแห่งหนึ่ง ก็ช่องแห่งจอมปลวกนั้นบังเอิญมี ๗ ช่อง

พอดี พวกเด็กปรึกษากันว่า "บัดนี้พวกเราจักไม่อาจจับได้ พรุ่งนี้จึงจะมาจับ" ดังนี้แล้วจึงต่างคนต่างก็ถือเอากิ่งไหม้ที่หักได้คนละกำทั้ง ๗ คน พากันปิดช่อง ๗ ช่องแล้วก็หนีไป ในวันรุ่งขึ้นเด็กเหล่านั้นมิได้คำนึงถึงเหี้ยตัวนั้น ต้อนโคไปเลี้ยงเสียในที่อื่น ครั้นในวันที่ ๗ พาโคกลับมาพบจอมปลวกนั้น กลับได้สติคิดเห็นว่า เหี้ยนั้นเป็นอย่างไรหนอ? จึงเปิดช่องที่ตนปิดไว้แล้ว เหี้ยนั้นหมดอาลัยในชีวิตเหลือแต่กระดูกและหนังตัวสั่นคลานออกมา เด็กเหล่านั้นเห็นดังนั้นแล้วจึงทำความเอ็นดูพูดกันว่า "พวกเราอย่าฆ่ามันเลย มันอดเหยื่อตลอด ๗ วัน" จึงลูบหลังเหี้ยนั้นแล้วปล่อยไปด้วยกล่าวว่า "จงไปตามสบายเถิด" เด็กเหล่านั้นไม่ต้องตกนรกก่อนเพราะไม่ได้ฆ่าเหี้ยแต่เด็กทั้ง ๗ นั้น ได้เป็นผู้อดข้าวร่วมกันตลอด ๗ วัน ใน ๑๔ อัตภาพ ภิกษุทั้งหลาย กรรมนั้นพวกเธอทั้งหลายได้เคยเป็นเด็กนั้น และได้ทำกรรมนั้นไว้แล้วในกาลนั้น"

พระศาสดาทรงพยากรณ์ปัญหาอันภิกษุเหล่านั้นทูลถามแล้วด้วยประการฉะนี้

คนจะอยู่ที่ไหน ๆ ก็ไม่พ้นจากกรรมชั่ว

ครั้นพระภิกษุรูปหนึ่งทูลถามว่า "สัตว์ที่ทำกรรมเป็นบาปแล้วไปอยู่ที่ไหนจึงจะรอดจากกรรมที่ตนได้กระทำไว้เล่า? พระเจ้าข้า"

พระศาสดาตรัสบอกว่า "ภิกษุทั้งหลายบาปกรรมที่ได้กระทำไว้ แม้จะไปอยู่ในที่ทั้งหลายมีในอากาศ เป็นต้น และที่อื่น ๆ ทั้งหมด

ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรมจึงตรัสคำถามนี้ว่า คนทำกรรมชั่วไว้หนีไปแล้วในอากาศก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ หนีเข้าไปซอกแห่งภูเขา ก็ไม่พ้นจากกรรมชั่วได้ แม้เขาจะอยู่ในประเทศแห่งแผ่นดินใดๆ ก็ตาม ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้ ประเทศทั่วไป ไม่ว่าโลกไหน เขาก็ไม่มีที่อยู่ที่จะพ้นกรรมชั่วที่เขาได้กระทำไว้ เพราะเขาได้ประกอบกิเลสที่เหมาะสมสำหรับภูมิที่จะต้องไปใช้กรรมชั่วเก่า เช่นจะต้องไปเกิดในอบายภูมิ ส่วนบุคคลที่ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐานผ่านญาณ ๑๖ อย่างสมบูรณ์ เป็นอริยบุคคล ปิดประตูอบายได้ ก็เพราะพระอริยบุคคลได้ประหารมิจฉาทิฏฐิได้เด็ดขาดแล้ว ไม่มีกิเลสที่จะได้ประกอบขึ้นด้วยกรรมชั่วให้ไปเกิดในอบายภูมิต่อไป ส่วนบาปเก่า ๆ ที่ได้ทำมาก่อนเข้าไปปฏิบัติธรรมนี้ ซึ่งจะต้องให้ผลเพื่อไปอบายภูมินั้น ก็เป็นอโหสิกรรมไป แปลว่าสิ้นบาปไม่มีทิฏฐิคตสัมปยุตจิตตุปบาท คือไม่ประกอบด้วยความเห็นผิดอีกต่อไป.

คติธรรม

กลฺยาณการี กลฺยาณํ

ทำเหตุดี ย่อมได้ผลดี

ปาปการี จ ปาปกํ

ทำเหตุชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว

เรื่องที่ ๓๖

กรรมตามสนองอย่างไร

ข้าพเจ้าขอคัดคำถามของนักเรียน และคำตอบของท่านเจ้าคุณพระอุดมวิชาญาณเถร ในโอกาสที่ท่านได้อบรมในที่แห่งหนึ่งเรื่องกรรมตามสนองซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าน่ารู้ ดังต่อไปนี้

ถาม คนมีทุกข์หรือคนบาปหนานั้นสาเหตุเป็นมาอย่างไร และบุคคลจำพวกนี้ เมื่อตายไปแล้วจะไปสวรรค์หรือตกนรกถ้าตกนรกจะได้ตกทั้ง ๘ ขุม หรือเพียงแต่ละขุม ?

ตอบ คนที่มีทุกข์กาย เช่น โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนเพราะโทษปาณาติบาต ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หรือเบียดเบียนผู้อื่นสัตว์อื่นให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว คนที่ทุกข์ยากลำบากคือยากจนเข็ญใจ ไร้ทรัพย์ อับปัญญา เพราะเป็นคนที่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ทำบุญทำทานไว้ ดังมีธรรมภาษิตรับสมอ้างอยู่ว่า

ทลิทฺโท ทุกฺขิโต ปุพฺเพ ทานสีลาวิจิณฺณตา
เอวํ ปสฺสติ โยทานิ กตฺตพฺพํ กุสลํ พหํ

คนที่ยากจนเข็ญใจไร้ทรัพย์อับปัญญา มีทุกข์ในชาตินี้เพราะชาติปางก่อนเป็นผู้ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ได้ทำบุญให้ทานไว้

แล้วไม่ได้รักษาศีล ไม่ได้เจริญสมถะและวิปัสสนา ครั้นมาเกิดในชาตินี้จึงเป็นผู้ยากจนมีทุกข์ เมื่อผู้ใดรู้อยู่เป็นอยู่อย่างนี้แล้ว ผู้นั้นจงอย่าประมาท รีบพยายามทำทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศลเสียให้มากๆ ส่วนจะทำอย่างใดถึงจะได้กุศลถูกต้อง ดูขยายทางสู่ความสุขที่ผู้รวบรวมเรื่องนี้ได้รวบรวมไว้แล้ว

ส่วนคนบาปหนานั้น สาเหตุมาจากความเป็นผู้ประพฤติชั่วทางกาย วาจา ใจ ได้แก่ ประพฤติกายทุจริต ๓ วจีทุจริต ๔ มโนทุจริต ๓

บุคคลเหล่านี้ถ้าเขารู้ตัวว่า เป็นคนทุกข์ยากลำบาก เป็นคนยากจนเข็ญใจแล้วไซร้ มิได้พากันประมาทมัวเมา เร่งรีบบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ก็มีหวังจะได้ไปสู่สุคติ คือ มนุษย์ เทวดา พรหม นิพพาน เป็นแน่แท้ แต่ถ้าถอยหลังลงคลอง ก่อกรรมทำชั่วทางกาย วาจา ใจ มีประการต่าง ๆ ก็จะได้ไปตกนรก ไม่ใช่เพียง ๘ ขุม อาจมากกว่าถึง ๔๕๖ ขุมก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่บาปกรรมที่เขาได้กระทำไว้

ถาม คนมีความสุขหรือคนมีบุญกุศลนั้น บุพเพสันนิวาสมาจากบุคคลจำพวกไหน ทำไมพระพุทธองค์ผู้รู้ยิ่งเห็นจริง จึงไม่บัญญัติให้บุคคลที่เกิดมาในโลก เป็นคนมีความสุขและมีกุศลหมดด้วยกันทุกคน ทางธรรมวินัยและทางโลกบัญญัติไว้อย่างไร?

ตอบ คนมีความสุขหรือคนมีบุญนั้น เนื่องมาจากเหตุ ๒ ประการคือ

ประการที่ ๑ เพราะตนเป็นคนมีศรัทธาได้ทำบุญทำกุศล คือ ทาน ศีล ภาวนา ไว้ในชาติปางก่อนโน้น เรียกว่า ปุพฺเพกต-ปุญฺญตา ความเป็นผู้ได้ทำบุญไว้ในชาติปางก่อน

ประการที่ ๒ เพราะในปัจจุบันนี้เป็นผู้ตั้งตนไว้ในคุณธรรม ๔ ประการ คือ

๑. **อุฏฺฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียรในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตก็ดี ในการศึกษาเล่าเรียนก็ดี ในการทำธุระหน้าที่ของตนก็ดี

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตัวไม่ให้เสื่อมเสียไปก็ดี

๓. **กัลยาณมิตตตา** ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. **สมชีวิตา** ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ให้ฟูมฟายนัก

เมื่อผู้ใดประกอบไปด้วยคุณธรรมดังกล่าวมานี้ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ในโลกนี้ จึงมีแต่ความสุข มีแต่บุญกุศลที่จะนำตนมิให้ทุกข์ยากลำบาก องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงแสดงบุคคลไว้ ๔ จำพวก ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ หน้า ๑๘๓ ว่า

๑. **อุฏฺฐานผลุปชีวี น กมฺมผลุปชีวี**

บุคคลบางคนอาศัยผลแห่งความขยันเป็นอยู่ มิได้อาศัยผลแห่งกรรมเป็นอยู่

๒. กมฺมผลุปชีวี น อุฏฺฐานผลุปชีวี

บุคคลบางคนอาศัยผลกรรมเป็นอยู่ มิได้อาศัยผลแห่งความขยันเป็นอยู่

๓. อุฏฺฐานผลุปชีวี เจว กมฺมผลุปชีวี จ

บุคคลบางคนอาศัยความขยันเป็นอยู่ด้วย อาศัยผลกรรมเป็นอยู่ด้วย

๔. เนว อุฏฺฐานผลุปชีวี น กมฺมผลุปชีวี

บุคคลบางคนไม่อาศัยผลแห่งความขยันเป็นอยู่และไม่อาศัยผลแห่งกรรมเป็นอยู่

ดังนั้น การที่บุคคลจะมีความสุขหรือมีทุกข์นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับพระพุทธเจ้า แต่ขึ้นอยู่ที่ตัวของบุคคลแต่ละคนเท่านั้น ใครทำดีได้ดี ใครทำชั่วได้ชั่ว พระพุทธเจ้ามิได้เป็นเจ้าของแห่งบุญบาปเป็นแต่ผู้ชี้บอกหนทางให้เท่านั้น คือชี้บอกว่าทางนี้ไปอบายภูมิ ทางนี้ไปมนุษย์ ทางนี้ไปสวรรค์ ทางนี้ไปพรหมโลก ทางนี้ไปสู่พระนิพพาน ส่วนการเดินทางนั้นเป็นหน้าที่ของบุคคลแต่ละคน ถ้าชี้บอกแล้วไม่เดินไปตามก็ไม่ถึงแน่ ดุจบุคคลเชิญให้รับประทานอาหาร เมื่อเราไม่รับประทานอาหารก็จะอิ่มไม่ได้ โบราณท่านว่า “กินเอง จึงจะอ้วน” จะอ้วนแทนกัน จะอิ่มแทนกันไม่ได้ ตัวอย่างคือพระเทวทัต พระศาสดาทรงชี้แจงพร่ำสอนสิ่งที่ดี ชี้แนวทางให้ก็ไม่เอา กลับไปทำชั่ว จนพาตัวไปตกอเวจีหมกไหม้อยู่ตลอดกาลนาน ฉะนั้น

ในทางธรรมวินัยท่านบัญญัติไว้ว่า เป็นเพราะกรรมจำแนกสัตว์ให้เป็นไปต่าง ๆ กัน ดังบาลีว่า

กมฺมํ สตฺเต วิภชติ ยทิทํ หีนปฺปณีตตาย

กรรมย่อมจำแนกสรรพสัตว์ให้เลว ประณีตต่าง ๆ กัน

ดังนั้น ด้วยอำนาจแห่งกุศลธรรม คือ ทาน ศีล ภาวนา นั้นเอง ที่แต่งให้บุคคลได้รับความสุข ถ้าขาดทาน ศีล ภาวนา ก็แต่งให้ได้รับทุกข์

ในทางโลกก็เพราะเป็นผู้ไม่มีศีลธรรม ไม่มีวัฒนธรรม เป็นคนขี้เกียจทำความดี มีแต่ทำความชั่ว เช่น ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้าน ไม่ทำการงาน เป็นต้น จึงไม่มีความสุข ได้รับแต่ทุกข์ ถ้ามีศีลธรรมดี มีวัฒนธรรมดี มีความขยันหมั่นเพียร เว้นอบายมุขทั้ง ๖ เสีย ย่อมจะมีแต่ความสุขกายสบายใจในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ

ถาม สวรรค์และนรกนั้นมีจริงหรือ? บุคคลตาม ข้อ ๑-๒ นั้น เมื่อตายแล้วจะได้ไปเกิดจริงหรือไม่?

ตอบ สวรรค์ นรกมีจริง คนทำดีไปเกิดสุคติ คนทำชั่วไปเกิดทุคติเป็นแน่นอน ดังบาลีว่า

น หิ ธมฺโม อธมฺโม จ อุโภ สมวิปากิโน

อธมฺโม นิรยํ เนติ ธมฺโม ปาเปติ สุคติ

บุญกับบาปทั้ง ๒ นี้ มีผลไม่เหมือนกัน บาปนำไปตกนรก บุญนำไปสู่สุคติ ดังนี้

ผู้ที่จะพิสูจน์ได้อย่างแน่นอน และเด็ดขาดนั้น คือผู้ที่ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐานผ่านญาณ ๑๖ ไปดีแล้วเท่านั้น จึงจะหมด

สงสัย นอกจากนี้แม้จะเรียนรู้ไปสักเท่าใด ๆ ก็ยังสงสัยอยู่ เพราะวิจิกิจฉา คือความสงสัยนั้น จะเด็ดขาดลงไปก็ต่อเมื่อผู้นั้นได้ถึงมรรค ผล นิพพาน เป็นพระอริยบุคคล มีพระโสดาบันเป็นต้นไปแล้ว **ดูเรื่องที่ ๔๑ (๒) วิจิกิจฉา**

ถาม บุคคลที่เกิดมาแล้ว มีชีวิตรอดจากทารกมาเป็นเด็กและโตเป็นลำดับ แต่อยู่ได้ไม่กี่ปีก็ตายไป ที่ตายไปเพราะโรค เพราะชรา เพราะฆ่าตัวตาย เพราะถูกบุคคลอื่นฆ่า และตายไปด้วยอุบัทวเหตุและที่อยู่โรงพยาบาลโรคจิตนั้น ท่านแสดงว่าพวกนี้เป็นผู้บาปหนักจริงไหม? ทางธรรมวินัยท่านแสดงไว้ว่าอย่างไร และตายแล้วจะต้องไปเกิดที่ไหน?

ตอบ พวกนี้เป็นจำพวกที่บาปหนาจริง ๆ ทางธรรมวินัยท่านแสดงไว้ว่า

๑. ผู้ที่มีอายุยังเด็กอยู่และตายไปเพราะโทษปาณาติบาต

๒. ตายเพราะชรานั้น เนื่องจากหมดอายุ หมดบุญที่ทำไว้ มิใช่หมดบาป ถ้าทำบาปไว้ต้องไปรับบาปอีก

๓. ตายเพราะฆ่าตัวตายนี้ก็โทษปาณาติบาต โดยคิดประทุษร้ายคนอื่นที่ไม่มีความผิด

๔. ตายเพราะถูกฆ่า นี่ก็เพราะโทษปาณาติบาตเช่นกัน

๕. ตายไปเพราะอุบัทวเหตุนี้ ก็เพราะโทษปาณาติบาตเช่นกัน

๖. ที่อยู่โรงพยาบาลโรคจิตนั้น เขาเรียกว่า โรคบ้า บ้านั้นมีมากมายเหลือเกินคือ ๑๐ จำพวก ๑๐๘ ก็มี ๕๐๐-๑๕๐๐ ก็มี

คนทุก ๆ คน เว้นพระอรหันต์เสีย มีเลือดบ้าอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ไม่มากก็น้อยเช่น

๑. เป็นบ้าเพราะราคะ
๒. เป็นบ้าเพราะโทสะ
๓. เป็นบ้าเพราะโมหะ
๔. เป็นบ้าเพราะทิฏฐิ
๕. เป็นบ้าเพราะดีซ่าน คือบ้าดีเดือด
๖. เป็นบ้าเพราะมานะ
๗. เป็นบ้าเพราะถูกผีสิงหรือเพราะถูกว่านถูกเวทมนตร์
๘. เป็นบ้าเพราะเป็นคนขี้เมาเหล้า เมายา
๙. เป็นบ้าเพราะประทุษร้ายคนอื่นซึ่งไม่มีความผิด
๑๐. เป็นบ้าเพราะนายแพทย์ว่าเป็นโรคประสาทต่าง ๆ เป็นต้น

ถาม โจรที่ได้สมญาว่า “ใจดำอำมหิต” นั้น บุพเพสันนิวาสมาจากจำพวกบาปหนาใช่ไหม? ทางธรรมวินัยจะมีวิธีสั่งสอนและจับมาชุบให้เป็นคนดีได้หรือไม่?

ตอบ มาจากบุญก็มี บาปก็มี มาจากบุญก่อน แต่ภายหลังกลายเป็นมหาโจรไปก็มี เช่น องคุลีมาลเถระ เดิมเป็นคนดีบุญกุศลก็แรงมาก แรงขนาดเป็นพระอรหันต์นั่นแหละ แต่เพราะไปคบคนไม่ดี ก็พาให้เสียคน จนได้สมญาว่า มหาโจร ครั้นภายหลังมาคบพระพุทธเจ้า พระองค์ก็สอนให้ละชั่ว ประพฤติดีจนได้เป็นพระอรหันต์ แม้พระเจ้าอชาตศัตรูก็เช่นกัน ถ้าท่านไม่คบกับพระเทวทัต

ก็มีหวังได้เป็นพระอรหันต์ แต่เพราะคบกับพระเทวทัตจึงต้องไปตกนรก

มาจากความเป็นคนใจบาปหยาบช้าในชาติปางก่อนก็มี

ทางธรรมวินัยมีวิธีสั่งสอน และจับมาชุบให้เป็นคนดีได้โดยวิธีไม่ยากนัก แต่ต้องร่วมมือกันทั้งฝ่ายอาณาจักร และพุทธจักร

ขณะนี้ทางคณะสงฆ์ มีพระพิมลธรรม เป็นประธานก็ได้ไปชุบท่านเหล่านี้ ให้กลับกลายเป็นคนดีไปมากแล้ว ตัวอย่างเช่นนักโทษในเรือนจำบางขวางประมาณ ๔ พันเศษ ได้ชุบตัวไปแล้วประมาณ ๓,๐๐๐ คนเศษ นักโทษในเรือนจำพระนคร ก็ได้ชุบตัวไปแล้วหลายร้อยคน และในเรือนจำอื่น ๆ ก็มีมาก เท่าที่ได้ปล่อยไปแล้วจะโดยกรุณาหรือพ้นโทษก็ดี ได้สืบมาตลอดจนบัดนี้ปรากฏว่า ผู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติไปดีแล้ว ไม่มีใครถูกจับกุมเพราะไปทำกรรมชั่วใหม่มาอีกเลย

ถาม พระพุทธองค์ผู้ทรงตรัสรู้เองโดยชอบ ควรจะทรงสั่งสอนและบัญญัติไว้แต่ความดีก็จริง แต่ที่ว่ามีกุศลแล้วก็ต้องมีอกุศล มีความดีแล้วก็ต้องมีความชั่ว ทางธรรมวินัย และทางโลกอธิบายไว้อย่างไร ทำไมไม่บัญญัติแต่สิ่งที่ดีไว้?

ตอบ ความดีความชั่ว กุศลและอกุศล พระพุทธเจ้ามิได้ทรงบัญญัติขึ้นไว้ เป็นของมีอยู่แล้วพร้อมกับโลกเกิดขึ้น ดุจมืดกับสว่าง ดำกับขาว สูงกับต่ำ หญิงกับชายเป็นของที่คู่กันมาก่อนแล้ว

แต่พระพุทธองค์เป็นนักปราชญ์ฉลาดมาก จึงรู้ว่าสิ่งนี้เป็นบุญ สิ่งนี้เป็นบาป สิ่งนี้ดี สิ่งนี้ชั่ว ทางนี้คือโลภ โกรธ หลง เป็นทางไปอบายภูมิ มีนรก เปรต เป็นต้น ทางนี้คือศีล ๕ ไปมนุษย์ ทางนี้เป็นมหากุศล ไปสวรรค์ ทางนี้คือ อารมณ์ ๔๐ ไปพรหม ทางนี้คือ รูป-นาม ไปพระนิพพาน พระองค์เป็นแต่ผู้บอกเท่านั้น มิใช่ผู้บัญญัติแต่งตั้งความดี ควมชั่ว เป็นผู้ชี้ทางให้ดังบาลี

อกฺขาตาโร ตถาคตา

พระตถาคตเจ้าทั้งหลายเป็นแต่ผู้บอก
ส่วนการทำดีแล้วทำชั่วเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล

เรื่องที่ ๓๗

เจตนาจะทำบุญทำกุศล ถ้ารีบทำก่อน ย่อมได้กุศลมากกว่าทำทีหลัง

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระเชตวัน ทรงพระปรารภพราหมณ์ชื่อจูเฬกสาฎก ตรัสพระธรรมเทศนานี้ว่า **"อภิตฺถเรถ กลฺยาเณ"** เป็นต้น

ในกาลแห่งพระวิปัสสีทศพล มีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อมหาเอกสาฎก แต่ในกาลนี้พราหมณ์นั้นได้เป็นพราหมณ์ชื่อจูเฬกสาฎกในเมืองสาวัตถี พราหมณ์นี้มีผ้าสาฎกสำหรับนุ่งเพียงผืนเดียวเท่านั้น แม้นางพราหมณีผู้ภรรยาก็ใช้ผ้านุ่งผืนเดียวเช่นกัน ทั้งสองคนนี้มีผ้าผืนเดียวเท่านั้น ในเวลาไปภายนอกบ้านพราหมณ์หรือพราหมณีย่อมห่มผ้าผืนนั้นผลัดกันห่ม ภายหลังวันหนึ่ง เมื่อเขาประกาศการฟังธรรมในวิหาร ในคืนวันนั้นพราหมณ์กล่าวว่า "นาง เขาประกาศการฟังธรรม เจ้าจะไปสู่สถานที่ฟังธรรมในเวลากลางวันหรือกลางคืน เพราะเราทั้งสองไม่อาจไปพร้อมกันได้ เพราะไม่มีผ้าห่ม" พราหมณีตอบว่า "นาย ฉันจักไปในเวลากลางวัน"

พราหมณ์ยับยั้งอยู่ในเรือนตลอดวัน คอยเวลากลางคืนจะมาถึง พอตกเวลาค่ำพราหมณ์ก็ไปฟังธรรมนั่งฟังธรรมทางด้านพระพักตร์พระศาสดา พอนั่งฟังธรรมไป ปีติ ๕* อย่าง ซาบซ่านไปทั่วสรีระของพราหมณ์นั้นเกิดขึ้นแล้ว เขาเป็นผู้ใคร่จะบูชาพระศาสดา คิดว่า "ถ้าเราจะถวายผ้าสาฎกนี้ไซร้ ผ้าห่มของพราหมณีจักไม่มี ของเราก็จักไม่มี" ขณะนั้น จิตประกอบด้วยความตระหนี่พันดวงเกิดขึ้นแล้วแก่เขา จิตประกอบด้วยศรัทธาดวงหนึ่งเกิดขึ้น จิตประกอบด้วยความตระหนี่พันดวง เกิดขึ้นครอบงำศรัทธาจิตแม้กระนั้นอีก ความตระหนี่อันมีกำลังของเขาคอยกีดกันศรัทธาจิตไว้ ดุจจับมัดไว้อยู่เทียว ด้วยประการฉะนี้

ชนะมัจฉริยะด้วยศรัทธาจิต

เมื่อเขากำลังคิดว่า "จักถวาย จักไม่ถวาย" ดังนี้นั่นแหละ ปฐมยามล่วงไปแล้ว แต่นั้นครั้นถึงมัชฌิมยาม เขาไม่อาจถวายในมัชฌิมยามแม้นั้นได้ เมื่อถึงปัจฉิมยามเขาคิดว่า "เมื่อเรารบกับศรัทธาจิตและมัจเฉรจิต (จิตตระหนี่) อยู่นั้นแล ๒ ยามล่วงไปแล้ว มัจเฉรจิตนี้ของเรามีประมาณเท่านี้ ถ้าเจริญอยู่จักไม่ให้ยกศีรษะขึ้นจากอบาย ๔ เราจักถวายผ้าสาฎกนี้แหละ เขาข่มความตระหนี่ทั้งพันดวงได้แล้วทำศรัทธาจิตให้เป็นปุเรจาริก ถ้าผ้าสาฎก

---

* *ปีติ ๕ คือ ขุททกาปีติ = ปีติอย่างน้อย, ขนิกปีติ = ปีติชั่วขณะหนึ่ง, โอกกันติกาปีติ = ปีติเป็นพัก ๆ, อุพเพงคาปีติ = ปีติอย่างโลดโผน, ผรณาปีติ = ปีติซาบซ่าน*

ไปวางแทบบาทมูลพระศาสดา ได้เปล่งเสียงดังขึ้น ๓ ครั้งว่า "ข้าพเจ้าชนะแล้ว ข้าพเจ้าชนะแล้ว"

ทานของพราหมณ์ให้ผลทันตาเห็น

เพราะเจ้าปเสนทิโกศล กำลังได้ฟังธรรม ได้สดับเสียงนั้นแล้วตรัสว่า "พวกท่านจงถามพราหมณ์ดู ได้ยินว่าเขาชนะอะไร?"

พราหมณ์นั้นถูกพวกราชบุรุษถาม ได้แจ้งความนั้น พระราชาได้สดับความนั้นแล้ว ทรงดำริว่า "พราหมณ์ทำสิ่งที่บุคคลทำได้ยาก เราจะทำการสงเคราะห์เขา" จึงรับสั่งให้พระราชทานผ้าสาฎก ๑ คู่แก่เขา

เขาได้ถวายผ้าห่มแม้นั้นแก่พระตถาคตเหมือนกัน พระราชาจึงรับสั่งให้พระราชทานทำให้เป็นทวีคูณอีกคือ ๒ คู่ ๔ คู่ ๘ คู่ ๑๖ คู่ เขาได้ถวายผ้าแม้เหล่านั้นแก่พระตถาคตนั่นเทียว ต่อมาพระราชารับสั่งให้พระราชทานผ้าสาฎก ๓๒ คู่แก่เขา

พราหมณ์เพื่อจะป้องกันวาทะว่า "พราหมณ์ไม่ถือเอาเพื่อตนสละผ้าที่ได้แล้ว ๆ เสียสิ้น" จึงถือเอาผ้าสาฎก ๒ คู่ จาก ๓๒ คู่นั้น คือ เพื่อตนคู่หนึ่ง และเพื่อนางพราหมณีคู่หนึ่ง ได้ถวายผ้าสาฎก ๓๐ คู่แก่พระตถาคตทีเดียว ฝ่ายพระราชา เมื่อพราหมณ์ถวายถึง ๗ ครั้ง ได้มีพระราชประสงค์จะพระราชทานอีก พราหมณ์ชื่อมหาเอกสาฎกในกาลก่อน ได้ถือเอาผ้าสาฎก ๒ คู่ ในจำนวนผ้าสาฎก ๖๔ คู่ ส่วนพราหมณ์ชื่อจูเฬกสาฎกนี้ได้ถือเอาผ้าสาฎก ๒ คู่ ในกาลเวลาที่ตนได้ผ้าสาฎก ๓๒ คู่

พระราชาทรงบังคับพวกราชบุรุษว่า "นายพราหมณ์ ทำสิ่งที่ทำได้ยาก ท่านทั้งหลายพึงให้นำเอาผ้ากำพล ๒ ผืน ภายในวังของเรามา" พวกราชบุรุษได้กระทำอย่างนั้น พระราชารับสั่งให้พระราชทานผ้ากำพล ๒ ผืนนี้ ซึ่งมีค่าแสนหนึ่งแก่เขา พราหมณ์คิดว่า "ผ้ากัมพลเหล่านี้ไม่สมควรแตะต้องที่สรีระของเรา ผ้าเหล่านี้สมควรแก่พุทธศาสนาเท่านั้น" จึงได้ขึงผ้ากัมพลผืนหนึ่งทำให้เป็นเพดานไว้เบื้องบนที่บรรทมของพระศาสดาภายในพระคันธกุฎี อีกผืนหนึ่งขึงทำให้เป็นเพดานในที่ทำภัตกิจของภิกษุผู้ฉันเป็นนิตย์ในเรือนของตน ในเวลาเย็นพระราชาเสด็จไปสู่สำนักของพระศาสดา ทรงจำผ้ากำพลได้ แล้วทูลถามว่า "ใครทำการบูชาพระเจ้าข้า?" เมื่อพระศาสดาตรัสตอบว่า "พราหมณ์ชื่อเอกสาฎก" ดังนี้แล้วทรงดำริว่า "พราหมณ์เลื่อมใสในฐานะที่เราเลื่อมใสเหมือนกัน" รับสั่งให้พระราชทานหมวด ๔ แห่งวัตถุทุกอย่างจนถึงร้อยแห่งวัตถุทั้งหมดทำให้เป็นอย่างละ ๔ แก่พราหมณ์นั้น อย่างนี้คือ ช้าง ๔ ม้า ๔ กหาปณะ ๔ สตรี ๔ ทาสี ๔ บุรุษ ๔ บ้านส่วย ๔ ตำบล

รีบทำกุศลมีผลดีกว่าทำช้า

ภิกษุทั้งหลายสนทนาในโรงธรรมว่า "แม้กรรมของพราหมณ์ชื่อจูเฬกสาฎกน่าอัศจรรย์ ชั่วครู่เดียวเท่านั้นเขาได้หมวด ๔ แห่งวัตถุทุกอย่าง กรรมงามอันเขาทำในที่อันเป็นเนื้อนาดีในบัดนี้นั่นแหละ ให้ผลในวันนี้ทีเดียว"

พระศาสดาเสด็จมาถามว่า "ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เธอทั้งหลาย

นั่งสนทนากันด้วยกถาอะไรเล่า?" เมื่อพวกภิกษุกราบทูลว่า "ด้วยกถาชื่อนี้ พระเจ้าข้า" ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเอกสาฎกนี้ จักได้อาจเพื่อถวายแก่เราในปฐมยามไซร้ เขาจะได้สรรพวัตถุอย่างละ ๑๖ ถ้าเขาจะได้อาจถวายในมัชฌิมยามไซร้ เขาจัดได้สรรพวัตถุอย่างละ ๘ แต่เพราะได้ถวายในเวลาจวนใกล้รุ่งเขาจึงได้สรรพวัตถุอย่างละ ๔ แท้จริงกรรมงามอันบุคคลผู้เมื่อกระทำไม่ให้จิตที่เกิดขึ้นเสื่อมเสียควรทำในทันทีนั้นเอง ด้วยว่ากุศลที่บุคคลทำช้า เมื่อให้สมบัติย่อมให้ช้าเหมือนกัน เพราะฉะนั้นพึงทำกรรมงามในลำดับแห่งจิตตุปบาททีเดียว" เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

บุคคลพึงรีบขวนขวายในความดี พึงห้ามจิตเสียจากความชั่ว เพราะว่า เมื่อบุคคลทำความดีช้าอยู่ ใจจะยินดีในความชั่วเสีย

ปาปาจิตฺตํ นิวารเย ความว่า ก็บุคคลพึงห้ามจิตจากบาปกรรม มีกายทุจริต เป็นต้น หรือจากอกุศลจิตตุปบาทในที่ทุกสถาน

ทนฺธํ หิ กรโต ปุญฺญํ ผู้ใดคิดว่า "เราจักให้ จักทำ ผลบุญนี้จะสำเร็จแก่เราหรือไม่"

ชื่อว่าการทำบุญช้าอยู่ เหมือนบุคคลเดินทางลื่น ความชั่วของผู้นั้น ย่อมได้โอกาสเหมือนมัจเฉรจิตพันดวงของพราหมณ์ชื่อเอกสาฎก ฉะนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ใจของเขาย่อมยินดีในความชั่ว เพราะว่าในเวลาที่ทำกุศลกรรมเท่านั้น จิตย่อมยินดีในกุศลกรรม พ้นจากนั้นแล้ว จิตย่อมน้อมไปสู่ความชั่วได้แท้

ฉะนั้น ถ้าจะคิดทำกุศลใด ๆ จงรีบทำเสียให้เร็วที่สุดที่จะทำได้ อย่าให้มัจเฉรจิตเข้ามากีดกั้นได้

จงชนะมัจเฉรจิตด้วยศรัทธา

เรื่องที่ ๓๘

พระพุทธองค์ทรงยกย่องทักขิไณยบุคคล ในที่ประชุมใหญ่

ในกาลครั้งหนึ่ง สมเด็จพระพุทธองค์ประทับอยู่เหนือบัณฑุกัมพลศิลา ในภพดาวดึงส์ แวดล้อมไปด้วยเทพยดาทั้งหลายในหมื่นโลกธาตุ ซึ่งมาประชุมพร้อมกันเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประทับบนยอดเขา พระพุทธมารดาก็เสด็จมาจากวิมานชั้นดุสิตประทับนั่ง ณ พระปรัศว์เบื้องขวา แม้อินทกเทพบุตรก็มานั่ง ณ พระปรัศว์เบื้องขวาเหมือนกัน และอังกุระเทพบุตรมานั่ง ณ พระปรัศว์เบื้องซ้าย ส่วนอังกุระเทพบุตรนั้น เมื่อเทพยดาทั้งหลายผู้มีศักดิ์ใหญ่มาประชุมก็ต้องนั่งร่นออกไปห่างจากพระพุทธองค์ทุกทีจนไปนั่งในที่ไกลตั้งหลายโยชน์ ส่วนอินทกเทพบุตรคงนั่งในที่นั้นเอง พระศาสดาทอดพระเนตรดูเทพบุตรทั้งสองนั้นแล้วมีพระประสงค์จะยังบริษัทให้ทราบความที่ทานอันบุคคลถวายแล้วแก่ทักขิไณยบุคคลในศาสนาของพระองค์ เป็นกุศลมีผลมากจึงตรัสดังต่อไปนี้ "อังกุระ เธอให้ทานเป็นอันมากเสมอเป็นเวลานานประมาณหมื่นปี ซึ่งเป็นระยะกาลนาน บัดนี้เธอมาสู่สมาคมของเรา

ได้โอกาสนั่งในที่ไกลจากเราตั้งหลายโยชน์ ซึ่งไกลกว่าเทพบุตรทั้งหลาย อะไรหนอเป็นเหตุเช่นนี้" อังกุระจึงทูลตอบว่า "ข้าพระองค์ให้ทานอันว่างเปล่าจากทักขิไณยบุคคล ส่วนอินทกเทพบุตรนั้นได้ถวายทานแม้แต่เล็กน้อยแก่ทักขิไณยบุคคล ยังรุ่งเรืองกว่าข้าพระองค์"

พระศาสดาจึงตรัสถามกับอินทกเทพบุตรว่า "อินทกเธอนั่งข้างขวาของเรา ไฉนจึงไม่ต้องร่นออกไปนั่งเล่า?" อินทกเทพบุตรกราบทูลว่า "พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ได้ทักขิไณยสมบัติแล้ว ดุจชาวนาหว่านพืชนิดหน่อยในนาดี" แล้วจึงกราบทูลต่อไปว่า "พืชแม้มากอันบุคคลหว่านแล้วในนาดอน ผลย่อมไม่ไพบูลย์ทั้งไม่ยังชาวนาให้ยินดีฉันใด ทานมากมายอันบุคคลตั้งไว้ในหมู่ชนผู้ทุศีล ผลย่อมไม่ไพบูลย์ทั้งไม่ยังทายกให้ยินดี ฉันนั้นเหมือนกัน พืชเล็กน้อยอันบุคคลหว่านแล้วในนาดี เมื่อฝนหลั่งสายน้ำถูกต้อง ผลย่อมยังชาวนาให้ได้ยินดีได้ฉันใด เมื่อสักการะแม้เล็กน้อย อันทายกทำแล้วในเหล่าผู้มีศีล ผู้มีคุณคงที่ ผลก็ย่อมยังทายกให้ยินดีได้ ฉันนั้นเหมือนกัน"

เมื่อถามว่า ก็บุพกรรมของอินทกเทพบุตรนั้น เป็นอย่างไร? ได้ยินว่าอินทกเทพบุตรนั้นได้ถวายภิกษาทัพพีหนึ่งที่เขานำมาให้เพื่อตนแก่พระอนุรุทธ ผู้เข้าไปบิณฑบาตภายในบ้าน บุญของเธอนั้นมีผลมากกว่าทานที่อังกุระเทพบุตรได้ให้แล้วตั้งหมื่นปี เพราะเหตุนั้นอินทกเทพบุตรจึงกราบทูลอย่างนั้น เมื่ออินทกเทพบุตรกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระศาสดาจึงทรงตรัสว่า "อังกุระ การเลือกเสียก่อนแล้วให้ทานจึงควร ทานนั้นย่อมมีผลมากกว่าด้วยอาการอย่างนี้

ดุจพืชที่เขาหว่านดีในนาดี ฉะนั้น แต่เธอหาได้ทำอย่างนั้นไม่ เหตุนั้น ทานของเธอจึงไม่มีผลมาก" เมื่อจะทรงประกาศเนื้อความนี้ให้แจ่มแจ้งจึงตรัสว่า

"ทานอันบุคคลให้แล้วในเขตใดมีผลมาก บุคคลพึงเลือกให้ทานเขตนั้น การเลือกให้อันพระสุคตทรงสรรเสริญแล้ว ทานที่บุคคลให้แล้วในทักขิไณยบุคคลทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก คือหมู่สัตว์ที่ยังเป็นอยู่นี้มีผลมากเหมือนพืชที่บุคคลหว่านแล้วในนาดี ฉะนั้น"

เมื่อจะทรงแสดงให้ชัดยิ่งขึ้น จึงได้ทรงตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า "นาทั้งหลายมีหญ้าเป็นเครื่องประทุษร้าย หมู่สัตว์นี้มีราคะเป็นเครื่องประทุษร้าย เพราะเหตุนั้นแลทานที่บุคคลให้แล้วแก่ท่านผู้ไม่มีราคะทั้งหลาย จึงมีผลมาก นาทั้งหลายมีหญ้าเป็นเครื่องประทุษร้าย หมู่สัตว์นี้มีโทสะเป็นเครื่องประทุษร้าย เพราะเหตุนั้นแล ทานที่บุคคลให้แล้วแก่ท่านผู้ปราศจากโทสะทั้งหลายจึงมีผลมาก นาทั้งหลายมีหญ้าเป็นเครื่องประทุษร้าย หมู่สัตว์นี้มีโมหะเป็นเครื่องประทุษร้าย เพราะเหตุนั้นแล ทานที่บุคคลให้แล้วแก่ท่านผู้ไม่มีโมหะจึงมีผลมาก นาทั้งหลายมีหญ้าเป็นเครื่องประทุษร้าย หมู่สัตว์นี้มีความอยาก (ตัณหา) เป็นเครื่องประทุษร้าย เพราะเหตุนั้นแล ทานที่บุคคลให้แก่ผู้ไม่มีความอยาก (ตัณหา) จึงมีผลมาก"

ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธองค์ได้ทรงพร่ำเตือนว่า ผู้ที่จะทำทานให้ได้กุศลมาก ๆ ควรเลือกบุคคลที่จะทำก่อน **เช่นบุคคลที่อยู่ในศีลทัสสนะ หรืออยู่ในสัจจะ**

เรื่องที่ ๓๙

โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ ข้อ

๑. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วย กาย วาจา ใจ

๒. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง มี โลภ โกรธ หลง เป็นต้น

๑. เว้นจากทุจริต ๓ อย่างคือ

ก. ประพฤติชั่วด้วยกาย เรียกกายทุจริต คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม

ข. ประพฤติชั่วด้วยวาจา เรียกวจีทุจริต คือ พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ

ค. ประพฤติชั่วด้วยใจ เรียกมโนทุจริต คือ โลภอยากได้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

ทุจริต ๓ อย่างนี้ เป็นกิจไม่ควรทำ ควรละเสีย

๒. ประกอบสุจริต ๓ อย่าง คือ

ก. ประพฤติชอบด้วยกาย เรียกกายสุจริต คือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม

ข. ประพฤติชอบด้วยวาจา เรียกวจีสุจริต คือ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดคำหยาบ เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ

ค. ประพฤติชอบด้วยใจ เรียกมโนสุจริต คือ ไม่โลภอยากได้ของเขา ไม่พยาบาทปองร้ายเขา เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม

สุจริต ๓ อย่างนี้เป็นกิจควรทำ ควรประพฤติ

๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง

มีโลภ โกรธ หลง เป็นต้น มีคำอธิบายดังต่อไปนี้ คือ

พระพุทธโอวาทข้อนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานโดยตรง การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน คือ การเจริญสติปัฏฐาน ทั้ง ๔ ได้แก่ กายานุปัสสนา เวทนานุ-ปัสสนา จิตตานุปัสสนาและธรรมานุปัสสนา ย่อให้สั้น ได้แก่ การกำหนดรูป-นาม ย่อลงมาในแนวปฏิบัติเพื่อกำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลง ได้แก่ การกำหนดท้อง โดยเอาสติปักลงไปที่พอง-ยุบ ภาวนาตามว่า **“พอง-หนอ ยุบ-หนอ”** โดยประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

ก. อาตาปี มีความเพียรเผา โลภ โกรธ หลง

ข. สติมา มีสติทัน รูปพอง รูปยุบ

ค. สมฺปชาโน รู้ทุก ๆ ขณะ ทุกระยะ ตั้งแต่เริ่มพอง กลางพอง และสุดพอง มิให้เผลอ ถ้าทำได้อย่างนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ผู้นั้นจะละความโลภ ความโกรธ ความหลงได้เด็ดขาด ดังบาลีว่า **อาตาปี สมฺปชาโน สติมา อภิชฺฌา-โทมนสฺสํ วิเนยฺย โลเก** แปลเป็นใจความว่าผู้มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ จะละเสียได้ซึ่งความโกรธ ความโลภ ความหลง ดังนี้

สรุปความว่า ผู้ใดเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เอารูปนามเป็นอารมณ์ทันปัจจุบันดี รูปนามปรากฏ เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้บรรลุ มรรค ผล นิพพาน ละเสียได้ซึ่งโลภ โกรธ หลง นั้นแหละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า ผู้ทำใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง ดังข้อความข้างต้นนั้น

เรื่องที่ ๔๐

ธรรมคุ้มครองโลกมี ๒ อย่าง คือ

๑. **หิริ** ความละอายต่อบาป

๒. **โอตตัปปะ** ความสะดุ้งกลัวต่อบาป

ดังบาลีที่สมเด็จพระบรมศาสดาตรัสว่า

"เทฺวเม ภิกฺขเว ธมฺมา สุกฺกา กตเม เทฺว หิริ จ โอตฺตปฺปญฺจ อิเม โข ภิกฺขเว เทฺว ธมฺมา สุกฺกา"

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ธรรมอันขาวบริสุทธิ์หมดจด สะอาด มีอยู่ ๒ อย่างคือ หิริ และโอตตัปปะ

หิริ คือ ความละอายต่อบาปนั้น
มีลักษณะเกลียดบาป
มีหน้าที่ไม่ทำบาป
มีผลคือย่นย่อต่อทุจริตธรรม
มีเหตุใกล้ชิดคือการเคารพตัวเอง

โอตตัปปะ คือ ความหวาดกลัวสะดุ้งต่อบาป
มีความสะดุ้งต่อบาปเป็นลักษณะ

มีการไม่ทำบาป ไม่ทำทุจริตเป็นกิจ
มีการหวาดกลัวต่อทุจริตเป็นผล
มีการเคารพผู้อื่นเป็นเหตุใกล้ชิด

เหตุที่จะให้หิริ และโอตตัปปะเกิดนั้นมี ๒ อย่างคือ

๑. เหตุภายนอก ๔

๒. เหตุภายใน ๘

เหตุภายนอก ๔ นั้น คือ :

ก. กลัวต่อการถูกติเตียนตนด้วยตนเอง

ข. กลัวต่อการติเตียนจากผู้อื่น

ค. กลัวต่อราชทัณฑ์ คือกฎหมายบ้านเมือง ๑๐ ประการ

ง. กลัวต่อภัยในอบายภูมิ ๔

เหตุภายใน ๘ นั้น คือ :

๑. กุละ มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงตระกูลของตน

๒. วยะ มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงวัยของตน

๓. พาหุสัจจะ มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงการศึกษาของตน

๔. ชาติมหัตตะ มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงชาติอันประเสริฐของตน

๕. **ระสัตถุมหัตตะ** มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงพระพุทธเจ้า ครูอาจารย์

๖. **ทายัชชะมหัตตะ** มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงมรดกของพ่อแม่

๗. **สพรัหมจารีมหัตตะ** มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงเพื่อนผู้ที่ดีเคยพบเห็นกันมา

๘. **สุรภาจะ** มีความละอายบาป กลัวบาป โดยคำนึงถึงความกล้าหาญของตนเอง

เมื่อบุคคลใดระลึกถึงเหตุภายนอกและเหตุภายในเหล่านี้แล้ว จะเกิดความละอายบาป กลัวบาป ไม่กล้าทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ย่อมจะได้รับความสุขกายสบายใจทั้งในโลกนี้และโลกหน้า.

เรื่องที่ ๔๑

อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมี ๓ อย่าง

๑. ทรงสั่งสอนเพื่อจะให้ผู้ฟังรู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น เช่น ทรงสอนให้รู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

๒. ทรงสอน มีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรองตามให้เห็นจริงได้ เช่น สอนให้รู้ว่า ทุกข์ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ต้องมีเหตุ ๆ นั้นเรียกว่าสมุทัย ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ

ก. กามตัณหา อยากได้กามคุณทั้ง ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสอันอ่อนนุ่ม ตาอยากได้รูปมาดู หูอยากได้เสียงมาฟัง จมูกอยากได้กลิ่นมาดม ลิ้นอยากได้รสมาลิ้มเลีย กายอยากได้โผฏฐัพพะมาถูกมาจับ ใจอยากนึกคิดถึงอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับใจ เพื่อให้หลงใหลไปตามนั้น

ข. ภวตัณหา ความอยากได้รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสสบาย มาเชยชม แล้วยึดถือว่าเป็นของ ๆ ตน เป็นของดีจึงหลงติดอยู่ เพราะเข้าใจว่าเป็นของเที่ยง ซึ่งเรียกว่า สัสตทิฏฐิ ภพชาติจึงยาวออกไปไม่สิ้นสุดยุติได้ มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตลอดอนันตกาล

ค. วิภวตัณหา เมื่อได้รูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น เหล่านั้นมาแล้ว เห็นว่าไม่เป็นบาปไม่เป็นบุญ ขาดสูญหมด ภพชาติต่อ ๆ ไปก็ไม่มี เห็นว่าสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ตายแล้วสูญ จึงประมาทงมงายสร้างแต่บาป สร้างแต่อกุศลมีผลเป็นทุกข์ โดยองค์ธรรม ได้แก่ โลภ กับ อุจเฉททิฏฐิ

๓. ทรงสั่งสอนเป็นอัศจรรย์ คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่การปฏิบัติจนได้มรรค ผล เป็นต้น

กุศลมูล ๓ อย่าง

รากเหง้าของกุศล คือ บุญ เรียกว่า กุศลมูล มี ๓ อย่าง คือ

๑. อโลภะ ความไม่โลภ

๒. อโทสะ ความไม่โกรธ ไม่คิดประทุษร้าย

๓. อโมหะ ความไม่หลง คือ มีปัญญาดี

ทั้ง ๓ นี้เรียกว่า กุศลมูล แปลว่ารากเหง้าของบุญ รากเหง้าของกุศล ถ้าทั้ง ๓ นี้มีอยู่แล้ว กุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ย่อมเจริญมากขึ้น เหตุนั้น บุคคลทุก ๆ คน ควรบำเพ็ญให้เกิดให้มีขึ้นในสันดานของตน

กล่าวถึงอโลภะ

๑. ลักษณะของอโลภะ คือ ไม่ติด ไม่ข้องในกามคุณทั้ง ๕ เช่น เรื่องพระชนก พระองค์จะไม่รักในพระเทวีก็หามิได้ แต่พระองค์มิได้หลง และพระยาฉัททันต์รักในนางสุภัททา แต่มิได้ติด และ

พระเวสสันดรรักพระแม่มิ่งมัทรีศรีสมร ชาลีและกัณหา แต่พระองค์มิได้ติดในรูปารมณ์เหล่านั้น

๒. หน้าที่ของอโลภะ คือ ไม่เก็บ ไม่ติด ไม่ยึดมั่น เช่น ไม่ติด ไม่ยึดมั่นใน รูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น

๓. ผลของอโลภะ คือ ไม่ติดไม่เกาะ ไม่ข้องอยู่ในสมบัติจนเกินไป และไม่ติดไม่เกาะ ไม่ข้องอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เช่น ไม่ติดหนัง ติดละคร ติดลิเก เป็นต้น

๔. เหตุอันใกล้ชิดที่จะให้อโลภะเกิด คือ โยนิโสมนสิการ การใส่ใจโดยอุบายอันแยบคาย

อโลภะ คือความไม่โลภนี้ เป็นบุญกุศลล้วน ๆ ควรบำเพ็ญ

กล่าวถึงอโทสะ

๑. ลักษณะของอโทสะ คือ มีความไม่ดุร้าย หยาบคายเป็นลักษณะ

๒. หน้าที่ของอโทสะ คือ มีการไม่จองเวร และไม่เดือดร้อนเป็นหน้าที่

๓. ผลของอโทสะ คือ มีความเย็น ความสะอาด ไม่เดือดร้อนเป็นผล

๔. เหตุใกล้ชิดที่จะให้อโทสะเกิดคือ มีความใส่ใจโดยอุบายอันแยบคายเป็นเหตุใกล้ชิด

อโทสะ คือความไม่คิดประทุษร้าย ความไม่โกรธนี้เป็นของดี เป็นกุศลล้วน ควรอบรมให้เกิดให้มีขึ้นในตนอยู่ตลอดกาล

กล่าวถึงอโมหะ

๑. ลักษณะของอโมหะ คือ มีการรู้แจ้งแทงตลอดตามความเป็นจริงเป็นลักษณะ

๒. หน้าที่ของอโมหะ คือ มีความแจ่มแจ้งแห่งอารมณ์เป็นหน้าที่ คือ มีหน้าที่รู้แจ่มแจ้ง ซึ่งอริยสัจธรรมทั้ง ๔

๓. ผลของอโมหะ คือ มีความไม่หลง ไม่งมงายและมีการกำจัดมืด คือ อวิชชาเป็นผล

๔. เหตุใกล้ชิดที่จะให้อโมหะเกิด คือ มีสมาธิเป็นเหตุใกล้ชิด หรือมีความเป็นผู้มีปัญญาแก่กล้า และความเป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นเหตุใกล้ชิดที่จะให้อโมหะเกิด

อโมหะ คือ ความไม่หลงนี้เป็นของดี เป็นกุศลล้วน ควรอบรมให้เกิดให้มีขึ้นในตนเป็นนิตย์

อโลภะ อโทสะ อโมหะ ทั้ง ๓ นี้ เป็นตัวบุญเป็นตัวกุศล ย่อมนำมาแต่ความสุขความเจริญ แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตามตลอดทั้งภพนี้และภพหน้า

เพราะฉะนั้น ขอท่านสาธุชนทั้งหลาย จงรีบขวนขวายประกอบคุณธรรมทั้ง ๓ นี้ให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นในตนเถิด

อกุศลมูล ๓ อย่าง

รากเหง้าของอกุศล คือ บาป เรียกว่า อกุศลมูลมี ๓ อย่าง คือ

๑. **โลภะ** ความอยากได้

๒. **โทสะ** ความโกรธ

๓. **โมหะ** ความหลง คือไม่รู้จริง

เมื่อรากบาปเหล่านี้มีอยู่แล้ว บาปอื่น ๆ ที่ยังไม่เกิดก็จะเกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นก็ย่อมจะเจริญมากขึ้นโดยลำดับ

กล่าวถึงหน้าตาของโลภะ

ความจดจ่อต่ออารมณ์ คือ ความอยากได้อารมณ์

มีลักษณะยึดมั่นอารมณ์ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ

มีหน้าที่เหนียวแน่น

มีผล คือ ไม่มีใจเผื่อแผ่

มีเหตุใกล้ชิด คือ อารมณ์ดีงาม เช่น รูปสวย เสียงเพราะเป็นต้น

อารมณ์ดีงาม ให้เกิดความสบายใจ

ความสบายใจ ให้เกิดความอยากได้

ความอยากได้ ให้เกิดการแสวงหา

เมื่อแสวงหาได้แล้ว ทำให้เกิดการยึดมั่น ถือมั่นว่าเป็นของเรา ลูกของเรา ภรรยาของเรา สามีของเรา บ้านของเรา เป็นต้น

นี้เป็นบ่อเกิดของโลภะ และกองทุกข์อันใหญ่หลวง สายโลภะนี้ เมื่อตายไปแล้ว ไปเกิดเป็นเปรตกับอสุรกายเป็นส่วนมาก

กล่าวถึงหน้าตาของโทสะ

หน้าตาของโทสะ คือประทุษร้าย ทุบตีต่าง ๆ

มีลักษณะดุร้าย

มีหน้าที่เผานิสัยของตนให้เดือดร้อน

มีผล คือ การลงมือประทุษร้ายผู้อื่น สัตว์อื่น

มีเหตุใกล้ชิดที่จะให้โทสะเกิดคือจากอนิฏฐารมณ์

อนิฏฐารมณ์ คือ อารมณ์ไม่ดี ไม่งาม เห็นแล้วกระทบใจ เรียกว่าเกิดปฏิฆะ เมื่ออารมณ์ไม่ดีกระทบใจเกิดขุ่นใจ ไม่สบายใจ เรียกว่าเกิดโกรธ

เมื่อการโกรธได้เกิดขึ้นแล้ว ความฉุนเฉียวคิดประทุษร้ายก็เกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่าโทสะ โทสะนี้เกิดขึ้นมาแล้ว ถ้ายังทำลงไปไม่ได้ก็เกิดพยาบาท อาฆาต จองเวร จึงเป็นวิติกกมะ คือ ก้าวล่วงต่อไป สายโทสะนี้ไปตกนรก ๔๕๖ ขุม ขุมใด ขุมหนึ่งเป็นส่วนมากแล้วแต่กรรมแรงและกรรมเบา

กล่าวถึงหน้าตาของโมหะ

หน้าตาของโมหะ คือ หลง ไม่รู้ งมงาย มีลักษณะเซ่อ คือไม่รู้อริยสัจ ๔

มีหน้าที่ไม่รู้บัญญัติ ไม่ให้รู้ปรมัตถ์

มีผลคือความมืดมนไม่รู้สัจธรรม

มีเหตุใกล้ชิดคือ ความไม่แยบคาย เมื่อไม่แยบคายเลยทำให้ใจเฉย ๆ หรือแม้มัชฌัตตารมณ์ คือ อารมณ์กลาง ๆ ก็เป็นเหตุให้

ใจเฉยๆ เมื่อเฉยแล้ว ก็ไม่มีสติ เมื่อไม่มีสติจึงเห็นผิดเป็นชอบและหลงติดอยู่ สายโมหะนี้เมื่อตายไปก็เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเป็นส่วนมาก

โลภ โกรธ หลง ทั้ง ๓ นี้ เรียกว่า รากของบาป เมื่อบาปมีรากอยู่แล้ว ย่อมต่อให้บาปอื่น ๆ เจริญงอกงามขึ้น เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีรากมั่นคงถาวรดี ย่อมดูดอาหารมาเลี้ยงลำต้นให้เจริญวัฒนา แตกกิ่งก้านสาขายิ่ง ๆ ขึ้นโดยลำดับ ฉันนั้น

เพราะฉะนั้น พุทธบริษัททุก ๆ คน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องละความโลภ ความโกรธ ความหลงนี้ให้ได้ ถ้าละไม่ได้ก็มีหวังไปอบายภูมิ เพราะมีพื้นคือได้สร้างเหตุเป็นทุนไว้แล้ว อีกอุปมาหนึ่ง เหมือนกับเราได้ซื้อตั๋วเครื่องบินไว้แล้ว และตัวเองก็ได้ขึ้นไปอยู่บนเครื่องบินแล้ว เครื่องบิน ๆ ออกจากสนามบินไปไกลแล้ว เราจะตะโกนก้องเครื่องบินว่า ฉันไม่ไป ๆ ก็ไม่มีใครยอมฟังเป็นเด็ดขาด ข้อนี้ฉันใด เมื่อเรามีโลภ มีโกรธ มีหลงอยู่แล้ว จะตะโกนก้องทั้ง ๓๑ ภูมิว่า ฉันไม่ไปอบายภูมิ ๆ ๆ ๆ ก็ไม่มีใครฟังเป็นเด็ดขาดต้องไปแน่ ๆ ฉันนั้น เหมือนกัน.

เรื่องที่ ๔๒

การพิจารณาตนของตนเองว่า ละเครื่องผูกรัดที่ให้ติดในวัฏฏะ ๓ อย่าง ที่กล่าวต่อไปนี้ได้หรือยัง

ผู้ใดต้องการทำมหากุศลอันเลิศ ตามที่ได้เทียบไว้ในหนังสือชื่อว่าขยายทางสู่ความสุข หน้า ๕๙ แล้ว ควรจะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม คือเจริญสติปัฏฐาน ๔ ได้แก่ การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เพราะได้รับผลเป็นมหากุศลสูงสุด แม้จะทำทาน เจริญศีลอย่างใด ตามที่ยกตัวอย่างมาแล้วนี้มากมาย แม้ในหนังสือเล่มนี้ด้วยก็ดี ก็หาเท่ากับการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ผ่านญาณ ๑๖ ดังที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือ หลีกอบายภูมิ แต่หน้า ๑๒ ซึ่งท่านจะได้ทราบว่าทางที่พ้นทุกข์ได้แก่การดับทุกข์ โดยท่านพอจะเข้าใจถึงการปฏิบัติจนได้เห็นนิโรธสัจจะด้วยตัวของท่านเอง แปลว่าท่านได้บรรลุธรรมวิเศษแล้ว เพราะผ่านครั้งนี้ แม้แต่ครั้งที่ ๑ เท่านั้นแล้ว เพราะพระพุทธองค์ทรงรับรองแน่นอนว่า ไม่ไปอบายภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน เพราะเป็นอริยบุคคลชั้นโสดาบัน และมีโอกาสพ้นจากสังสารวัฏได้ มิฉะนั้น จะต้องติดอยู่กับภพ ต้องเสวยผลแห่งการกระทำของตน ไม่มีโอกาสที่จะพ้นไปได้เลย

ข้าพเจ้าอยากจะให้ท่านพิจารณาตัวท่านเองว่า เมื่อท่านได้ปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านได้ละสัญโยชน์คือ เครื่องผูกรัดสัตว์โลกให้ติดอยู่กับภพแล้วหรือยัง ขอยกตัวอย่างเครื่องผูกรัดสัตว์โลกให้ติดอยู่ในวัฏฏะเพียง ๓ ประการเท่านั้นก่อน ซึ่งพระอริยบุคคลชั้นโสดาบันละได้เด็ดขาดนั้น ท่านรู้สึกว่าเมื่อท่านปฏิบัติแล้วยังจะละได้จริง ๆ หรือเปล่า เครื่องผูกรัดคือสัญโยชน์ที่ยังเหลืออีก ๗ ข้อ ท่านอริยบุคคลบางชั้นก็ละได้เด็ดขาด บางชั้นก็เป็นเพียงทำให้เบาบางลงเท่านั้น

เครื่องผูกรัดที่พระโสดาบันละเด็ดขาดซึ่งจะอ้างนี้ก็คือ

๑. สักกายทิฏฐิ คือ ความเห็นผิด โดยเชื่อว่าเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เช่น การนั่งว่าเรานั่ง การนอนว่าเรานอน ในการยืนว่าเรายืน เรารู้สึกว่าเจ็บ เช่น ปวดขา ว่าขาของฉันปวด จะเห็นอะไรก็ว่าฉันเห็น ไปถูกอะไรเข้า ก็ว่าฉันถูก ความเข้าใจเช่นนี้ เรียกว่า สักกายทิฏฐิ อันเป็นความเห็นผิด

แต่ถ้าใครไม่ได้เข้าปฏิบัติแล้ว และมีผู้มาบอกว่า ขอให้ละสักกายทิฏฐิเสีย เช่น บุคคล ตัวตน เรา เขา ไม่มี จะละได้อย่างไร เช่น ขาของฉันเกิดเจ็บ เวลานั่งมีเมื่อยปวด จะว่าขาของฉันไม่เจ็บอย่างไร ฉันแลเห็นอะไร ๆ จะว่าฉันไม่แลเห็นอย่างไร และอื่น ๆ อีกทุกอย่าง

ถ้าจะพูดโดยรวมแล้ว สักกายทิฏฐิหมายความว่า ความเห็นผิดในขันธ์ ๕ คือ มีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ตามทวารทั้ง ๖ ในขณะกระทบกับอารมณ์ภายนอก

ถ้าใครไม่ได้ปฏิบัติผ่านญาณ ๑๖ แล้ว จะต้องพูดว่าฉันก็เป็นฉัน ฉันเจ็บที่ขาก็ต้องว่าฉันเจ็บขาของฉัน จะเป็นอื่นไปไม่ได้ ฉันเห็นอะไรฉันต้องว่าเห็นจริง ๆ จะเป็นว่าไม่ใช่ฉันไม่ได้

แต่เมื่อผ่านญาณ ๑๖ แล้วจึงจะละได้ คือผู้ปฏิบัติเห็นเด่นชัดตั้งแต่สังขารุเบกขาญาณเป็นต้นไป เพราะเมื่อมีสมาธิญาณแก่กล้ามีสติกำหนดรู้เท่านั้น เรียกว่าในเวลานั้นมี **ปรมัตถ์อารมณ์** เป็นต้น เช่นปวดที่ขา สติกำหนดรู้ว่าปวดเท่านั้น อาการปวดนั้นก็หายไป หรือเห็นอะไร สติกำหนดรู้ว่าเห็น รูปที่เห็นนั้นก็หายไป นี่แสดงให้เห็นว่า ขาที่ว่าปวด พอรู้ก็กำหนด ความปวดก็หายไปเช่นนี้ก็แสดงว่าไม่ใช่ขาของเรา ถ้ายังเป็นขาของเราอยู่ ก็ต้องยังมีความปวดอยู่ ตามเห็นรูป พอเรามีสติรู้โดยกำหนดว่า เห็น เท่านั้นรูปก็อันตรธานไป ไม่เห็นอีกแล้ว นี่ก็แสดงว่า ถ้าเป็นตาของเราก็ควรจะยังเห็นอยู่ ก็เท่ากับในอารมณ์ที่เรียกว่า ปรมัตถ์อารมณ์นี้ แสดงว่าไม่ใช่ของเรา ฉะนั้น พระอริยบุคคล มีพระโสดาบัน เป็นต้น ถ้ามีสมาธิญาณแก่กล้า จึงจะเห็น **รูป นาม** โดยปรมัตถ์อารมณ์ที่ไม่ใช่เขาและของเราเท่านั้น ถ้าไม่มีสติกำหนดรู้อารมณ์ คือ ไม่อยู่ในสมาธิญาณแก่กล้า คือ อยู่ในสภาพปกติ ก็ย่อมเห็นตามบัญญัติอารมณ์นั้นเอง

พระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน ถ้าไม่ใช่พระสงฆ์แล้ว ก็ยังปกครองเรือนอยู่ได้ แต่ประกอบการเลี้ยงชีพ เป็นสัมมาอาชีวะโดยสุจริตธรรม เหตุที่ยังไม่ได้สละสมบัติเคหสถานเพื่อไปบำเพ็ญพรตก็เพราะยังละความเกิดโดยปราศจากความเห็นผิดของจิตประกอบด้วยโลภะไม่ได้ (โลภทิฏฐิคตวิปปยุตตจิตตุปบาท) แต่ท่านเหล่านี้

ละสักกายทิฏฐิได้เด็ดขาด และเมื่อประกอบการอาชีพก็เป็นสัมมาอาชีวะ

พระอริยบุคคลทั้งหลาย มีพระโสดาบัน เป็นต้น ละสักกายทิฏฐิได้เด็ดขาดนั้น ให้ผลคือความหมุนเวียนในวัฏฏะสงสารของท่านน้อยลง อย่างมากอีกเพียง ๗ ชาติเท่านั้น และจะไม่ไปเกิดในอบายภูมิ ๔ คือ นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน แต่จะไปเกิดในภพที่มีแต่ความสุขตลอดไปจนหมดภพชาติ

๒. **วิจิกิจฉา** คือ ความสงสัยในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้น ก็เป็นเครื่องผูกรัดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นอกุศลธรรม ทำให้บุคคลติดอยู่ในวัฏฏะ ส่วนการสงสัยอย่างอื่น ๆ ไม่ใช่

ความเลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัยนี้ เป็นสุภาพธรรมที่ตรงกันข้ามกับวิจิกิจฉา ฉะนั้น ผู้ที่เลื่อมใสในคุณพระศรีรัตนตรัย เช่น พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเชื่อตาม ๆ กันมา เช่น บิดา มารดา หรือบรรพบุรุษเป็นพุทธศาสนิกชน เช่นนี้ ยังไม่จัดเข้าในความเลื่อมใสอย่างแท้จริงโดยไม่หวั่นไหว เพราะอาจเปลี่ยนแปลงได้ในเมื่อถูกชักชวนให้เลื่อมใสในศาสนาอื่น ด้วยคำพูดของนักพูด โดยหาคำพูดให้คนเลื่อมใสเช่นพวกเราคนไทยที่หันไปเข้าศาสนาอื่นก็มีในเวลานี้ไม่น้อย

ฉะนั้นความเลื่อมใสศรัทธาชนิดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เรียกกันว่า **อเวจฺจปฺปสาท** จะเกิดได้แต่เฉพาะโยคีบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน ๔ คือเจริญวิปัสสนากรรมฐาน โดยกำหนดรูปนามตามอารมณ์เป็นปัจจุบันธรรมอยู่ เมื่อเห็นรูปนาม ตามสภาวะที่เป็นจริง

โดยชัดแจ้งแล้ว จะรู้สึกด้วยปัญญาญาณว่า สภาพธรรมทั้งหลายมีแต่รูปกับนามเท่านั้น สมจริงตามที่พระพุทธองค์ทรงเทศนาไว้ ข้อนี้เป็นเหตุให้ความเลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัยโดยไม่หวั่นไหวเริ่มเกิดขึ้น แต่ความเลื่อมใสนี้ยังอ่อนอยู่ จะเกิดและตั้งอยู่ชั่วขณะที่กำลังพิจารณาเห็นอยู่เท่านั้น ยังไม่ทำลายความสงสัยคือวิจิกิจฉาได้เด็ดขาด ถึงแม้ว่าจะเห็นรูป-นามมีความเกิดดับอยู่โดยสภาพไม่เที่ยงหรือการเกิดดับอยู่โดยสภาพของความทนอยู่ไม่ได้ หรือจะเห็นรูป-นามมีความเกิดดับอยู่ในสภาพของความเป็นสิ่งบังคับบัญชาไม่ได้ ไม่ใช่ตัวตนถอนเสียซึ่งอัตตะ ความเห็นว่ามีตัวตนก็ดี ก็เห็นชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น การเห็นเช่นนี้ ก็ยังไม่อาจทำลายวิจิกิจฉาหรือทำความเลื่อมใสในพระพุทธคุณอย่างแท้จริงได้ ต่อเมื่อโยคีบุคคล (ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน) ผ่านญาณ ๑๖ ไปแล้ว จึงจะเลื่อมใสอย่างแท้จริง คือไม่หวั่นไหวเพราะละวิจิกิจฉาเสียได้แล้ว ต่อเมื่อปฏิบัติ ถึงสังขารุเบกขาญาณ มีความวางเฉยต่อรูปนามที่เกิดดับอยู่ตามธรรมดา และเมื่อสมาธิแก่กล้าขึ้น ญาณก็แก่กล้า ทั้งประกอบด้วยอินทรีย์ทั้ง ๕ เท่ากันสมบูรณ์และสม่ำเสมอกันด้วยดีแล้ว (ดูหลีก อบายภูมิ หน้า ๔๐ ตอนท้าย) ตรงเวลาที่สภาวะปรากฏเงียบไปหรือสะดุ้ง คือการขาดของสันตติที่เรียกว่านิโรธในอริยสัจตอนนี้ คือเป็นตอนที่ได้มรรคญาณและผลญาณมีนิพพานเป็นอารมณ์ โดยทิ้งสังขารอารมณ์ (รูป-นาม) ต่อแต่นี้ผู้ปฏิบัติก็จะรู้ชัดด้วยตนเองว่า ได้ถึงแล้วซึ่งมรรคธรรมและผลธรรม และเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธามรรคธรรมและผลธรรม และเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาความเลื่อมใสในพระ

พุทธคุณโดยเที่ยงแท้แน่นอน ดังนี้จึงจะทำลายวิจิกิจฉาได้โดยเด็ดขาดซึ่งเรียกว่า **อเวจฺจปฺปสาทสทฺธา**

ส่วนความเลื่อมใสในพระธรรม จะบริบูรณ์อย่างแท้จริงนั้นต้องเป็นผู้ที่บรรลุอริยธรรม มีจิตหยั่งลงสู่กระแสพระนิพพาน คือได้ผ่านมรรค ผล นิพพาน จึงจะได้ชื่อว่ามีความเลื่อมใสในพระธรรมอย่างไม่หวั่นไหว เพราะได้ประสบพระนิพพานด้วยตนเองมาแล้วจึงมีความเห็นว่า มรรค ผล นิพพาน ในโลกนี้มีจริง ๆ

ส่วนความเลื่อมใสในพระสงฆ์นั้นมี ๒ ประการ ประการแรกคือเลื่อมใสในสมมติสงฆ์ ความเลื่อมใสเช่นนี้ ไม่นับเป็นความเลื่อมใสอย่างแท้จริง ส่วนความเลื่อมใสศรัทธาอันแท้จริงนั้นได้แก่ความเลื่อมใสอย่างแท้จริงในพระอริยบุคคล เรียกว่าพระอริยสงฆ์

อริยสงฆ์นั้น เกิดได้ในบุคคลที่เห็นหรือรู้ว่ามีอริยสงฆ์ในโลกนี้อย่างแท้จริง และผู้ที่จะเห็น หรือรู้ว่ามีอริยสงฆ์อย่างแท้จริงก็ต้องเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติจนได้มรรคธรรมและผลธรรมเสียก่อน

พระอริยบุคคลมี ๔ จำพวก ต่างกันโดยการประหารกิเลสด้วยอำนาจของอริยมรรค ๔ ครั้ง คือ โสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นย่อมทำลายกิเลสบางส่วนให้หมดไป ผู้ใดปฏิบัติได้บรรลุธรรมขั้นต้น ตนเองก็มีความรู้อยู่ว่า กิเลสของตนบางส่วนได้ถูกทำลายด้วยอำนาจอริยมรรคที่ตนได้ปฏิบัติมา จึงพิจารณาทราบถึงการปฏิบัติของผู้อื่น ด้วยการบรรลุธรรมขั้นสูงขึ้นไป มีพระสกทาคามีและพระอนาคามีบุคคลเป็นต้นว่าท่านเหล่านั้นก็ย่อมมีการทำลายกิเลสให้เบาบางและขาดสูญอย่างเด็ดขาดในบางส่วน เช่นที่ตนได้ปรากฏมาแล้ว

แม้ที่สุดการปฏิบัติขั้นสูงสุด อันเป็นการทำลายกิเลสทั้งหมดได้เด็ดขาดโดยไม่มีเหลือด้วยอำนาจอรหัตตมรรค ก็ต้องมีได้โดยแน่นอนเช่นนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีศรัทธาโดยแท้จริงคือเชื่อว่าพระอริยสงฆ์ในโลกนี้มีจริง

ก. ผู้มีอริยทรัพย์ ๗ ประการ มีในเรื่องสุปพุทธะ

อริยบุคคลชั้นโสดาบันนี้ สิ้นความสงสัยในพระรัตนตรัยอย่างแน่นอน ดังมีเรื่องปรากฏในสมัยพุทธกาล ซึ่งจะยกมาแสดงเป็นอุทาหรณ์ เพื่อจะได้พิจารณาเปรียบเทียบดูดังต่อไปนี้

มีชายผู้หนึ่งเป็นบุรุษอนาถา หาที่พึ่งมิได้ ดำรงชีพอยู่ด้วยการภิกขาจาร นอกจากความยากไร้ดังกล่าวแล้ว ยังมีโรคร้ายอันเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคมคือโรคเรื้อน อันทำให้ร่างกายพิการอีกโสดหนึ่งด้วย

เช้าขึ้นบุรุษผู้หาที่พึ่งมิได้นี้ก็ถัดบ้างเดินเขยกไปบ้าง เที่ยวขอทาน มีอาหารจากผู้ใจบุญยังชีพไปวันหนึ่งๆ เขาผู้นี้ชื่อว่าสุปพุทธะ ชายผู้มีนามว่าสุปพุทธะนี้ ได้รับความทรมานจากโรคร้ายประจำตัวด้วยอาการคัน และเจ็บปวดแสบปวดร้อนเพียงไร ท่านคงจะนึกวาดภาพอันแสนสังเวชเหล่านั้นได้

วันหนึ่ง นายสุปพุทธะถัดไปถึงพระวิหาร ที่พระบรมศาสดากำลังทรงแสดงธรรมเทศนาสั่งสอนประชุมชนอยู่ เขามีความเลื่อมใสปรารถนาจะเข้าไปฟังบ้าง แต่ดูสภาพตนเองแล้วก็อนาถใจ จึงยับยั้งไว้เพียงนั่งแอบอยู่ที่ริมประตูวิหาร แล้วตั้งจิตเงี่ยโสตประสาทสดับพระธรรมเทศนานั้น

แม้เพียงที่ได้โอกาสอันน้อยในการสดับพระธรรมเทศนา สุปพุทธะก็สามารถได้บรรลุคุณวิเศษ คือ โสดาปัตติผลเป็นอริยบุคคลในพระพุทธศาสนานี้ ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในอริยธรรมที่ตนได้บรรลุธรรม เขาคิดจะเข้าไปถวายอภิวาท และประกาศตนเป็นอุบาสกเฉพาะพระพักตร์พระศาสดา แต่ก็ต้องสะกดใจไว้ด้วยความสลดใจในเรือนร่างอันน่าสังเวชของตนอีกวาระหนึ่ง

ครั้นเมื่อพระพุทธองค์จบพระธรรมเทศนาแล้ว หมู่พุทธบริษัททั้งหลาย ก็พากันออกจากพระวิหารไปสู่เคหสถานแห่งตน ๆ จนหมด เขาคิดจะเข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดา แต่ก็ท้อใจในสภาพของตน จึงค่อย ๆ ถัดพาร่างออกมาพ้นบริเวณวิหารนั้น

ขณะนั้น ท้าวสักกเทวราชทรงทราบว่า "สุปพุทธกุฏฐินี้ใคร่เพื่อกระทำคุณที่ตนได้ในศาสนาของพระศาสดาให้ปรากฏ" ทรงดำริว่า "เราจะทดลองนายสุปพุทธกุฏฐินั้น" จึงปรากฏกายให้สุปพุทธะเห็นพระองค์ด้วยเทวานุภาพ ตรัสว่า "สุปพุทธะเธอเป็นมนุษย์ขัดสน เป็นมนุษย์ยากไร้ เราจะให้ทรัพย์หาที่สิ้นสุดมิได้แก่เธอ โดยจะให้เธอกล่าวเพียงว่าพระพุทธไม่ใช่พระพุทธ พระธรรมไม่ใช่พระธรรม พระสงฆ์ไม่ใช่พระสงฆ์ อย่าเลย พระพุทธไม่ใช่ของเรา พระธรรมไม่ใช่ของเรา และพระสงฆ์ไม่ใช่ของเรา เธอจงกล่าวเพียงเท่านี้ได้ไหม เราจะให้ทรัพย์แก่เธอทันที" ลำดับนั้นสุปพุทธะเมื่อได้ยินพระดำรัสของท้าวสักกะเช่นนั้น ก็รู้สึกไม่พอใจ จึงถามว่าท่านเป็นใคร เมื่อทราบว่าเป็นท้าวสักกะเทวราช จึงกล่าวต่อไปว่า "ท่านจงไปให้พ้น ท่านเป็นคนอันธพาล ท่านไม่สมควรจะพูดกับเราว่า เป็นคนเข็ญใจ เป็นคน

ขัดสน เราไม่เป็นคนเข็ญใจ ไม่เป็นคนขัดสนเลยตามที่ท่านว่า เราเป็นผู้ถึงความสุขและมีทรัพย์มาก คือ**สมบูรณ์ด้วยอริยทรัพย์ ๗ ประการ** คือ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ สุตะ จาคะ และปัญญา อันพระบรมศาสดาได้ตรัสว่าทรัพย์เหล่านี้มีแก่บุรุษ สตรีผู้ใด ผู้นั้นได้ชื่อว่าไม่ยากจน ท่านสิเป็นคนยากจน ท่านจงหลีกไปให้พ้นเรา เราไม่ต้องการอะไรจากท่านผู้เป็นคนพาล

ท้าวสักกะทรงสดับถ้อยคำของสุปพุทธะนั้นแล้ว ก็ทรงตระหนักในพระทัยว่า บุรุษผู้มีร่างพิการนี้ได้บรรลุธรรมวิเศษโดยแท้จริง ทรงละเขาไว้ในระหว่างทางเสด็จไปสู่สำนักของพระศาสดา กราบทูลการโต้ตอบถ้อยคำนั้นทั้งหมดแก่พระศาสดาแล้ว ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่ท้าวสักกะนั้นว่า “ท้าวสักกะ ทั้งร้อยทั้งพันแห่งคนทั้งหลายผู้เช่นกับพระองค์ ไม่อาจเพื่อจะให้สุปพุทธะกล่าวว่าพระพุทธไม่ใช่พระพุทธ พระธรรมไม่ใช่พระธรรมหรือพระสงฆ์ไม่ใช่พระสงฆ์ได้เลย เพราะสุปพุทธะได้บริบูรณ์ด้วยศรัทธาในพระรัตนตรัยโดยแท้จริง ทำลายเสียซึ่งความเคลือบแคลงสงสัยในพระรัตนตรัยสิ้นแล้ว เธอประกอบด้วยศรัทธาความเชื่อในพระรัตนตรัย ศีลความงดเว้นจากทุจริตทางกาย วาจา หิริ ความละอายต่อบาป โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป สุตะ การฟัง จาคะ การสละบาป ปัญญา การแทงตลอดอริยสัจ ๔ เธอได้ถึงแล้วซึ่งความเป็นผู้มั่งคั่งด้วยอริยทรัพย์อันประเสริฐ เป็นอริยสาวกในพระพุทธศาสนานี้

ในเวลาอันกระชั้นชิดนั้น ปรากฏว่ามียักษิณีตนหนึ่งซึ่งเป็นเวรกับสุปพุทธะในอดีตชาติที่แล้วมา ได้มาพบกับสุปพุทธะสัญจร

อยู่ในถนนด้วยสภาพที่น่าเวทนา อาศัยอำนาจที่ตนเคยจองเวรกันไว้ในอดีตชาติ จึงทำให้ยักษิณีตนนั้นมุ่งทำลายชีวิตสุปพุทธะโดยจำแลงร่างจากยักษิณีเป็นโคแม่ลูกอ่อน วิ่งตรงเข้าใช้เขาอันแหลมคม ขวิดร่างสุปพุทธะด้วยกำลังแรงและรวดเร็วยิ่ง ไม่ทันที่ผู้ใดจะทำการช่วยเหลือได้ พลันชีวิตของสุปพุทธะก็ถึงกาลอวสานในบัดนั้น และด้วยความสมบูรณ์แห่งอริยทรัพย์ จึงได้ปฏิสนธิเป็นเทพบุตรผู้มีอานุภาพมากในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์พิภพ ถึงกับเป็นที่เพ่งเล็งของเหล่าเทพบุตรผู้เจริญด้วยมหิทธิศักดิ์มาก่อน ซึ่งบัดนี้สู้สุปพุทธะไม่ได้ จึงพากันวิพากษ์วิจารณ์สุปพุทธเทพบุตรถึงสภาพความเป็นอยู่ในมนุษย์โลกว่าเป็นผู้ยากไร้อนาถาและมีร่างกายสกปรกโสโครก ด้วยโรคอันน่าแสยงถึงเพียงนั้น ไม่น่าเลยที่จะมาเป็นผู้มีมหิทธานุภาพยิ่งกว่าพวกเรา ผู้เปี่ยมด้วยเทวฤทธิ์มาก่อน

เมื่อข่าวเพ่งเล็งของเทพบุตรเหล่านี้ ทราบถึงท้าวสักกะเทวาธิราช ท้าวเธอจึงเรียกประชุมเทพบุตรเหล่านั้นและทรงกล่าวสุนทรกถาแสดงคุณคืออริยทรัพย์ ๗ ประการซึ่งสมบูรณ์บริบูรณ์พร้อมอยู่ในขันธสันดานของสุปพุทธเทพบุตรผู้เป็นอริยสาวกแต่เมื่อครั้งยังเป็นอยู่ด้วยร่างของบุรุษผู้ทุพพลภาพ พร้อมทั้งประทานโอวาทแก่ทวยเทพเหล่านั้น ให้ทราบถึง **คุณแห่งอริยทรัพย์ทั้ง ๗ ประการว่าประเสริฐยิ่งกว่าทรัพย์ใดๆ แม้ทรัพย์อันเป็นทิพย์สมบัติในเทวสถาน**

เทพยดาทั้งหลาย เมื่อได้สดับเทวโองการจากท้าวสักกะดังนั้น พลันก็บังเกิดความเลื่อมใสในคุณ คือ อริยทรัพย์ทั้ง ๗

มีศรัทธาเป็นต้น ต่างพากันเคารพยำเกรงสุปพุทธเทพบุตรสืบแต่นั้นเป็นต้นมา

นี่เป็นอุทาหรณ์ ที่แสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในคุณพระรัตนตรัยซึ่งปรากฏแก่พระอริยบุคคล ผู้ผ่านมรรคญาณและผลญาณโดยแท้จริง

ส่วนการสงสัยอื่นๆ ที่พระอริยบุคคลยังมีอยู่ เช่นเจ้ามหานาม ซึ่งเป็นพระสกทาคามีบุคคล ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า ดังปรากฏอยู่ในมหาวรรค สังยุตตนิกายพระบาลีมีใจความว่า

ข. ผู้ที่กำลังจะจุติ ถ้าเป็นพระอริยบุคคลแม้จะไม่นึกอะไรก็ไม่ไปเบื้องต่ำ

เจ้ามหานามได้เสด็จเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญขณะที่ข้าพระองค์มาเฝ้าอยู่เฉพาะพระพักตร์พระองค์และพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ก็มีจิตน้อมเนื่องอยู่เฉพาะพระพุทธองค์ พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ แต่เมื่อข้าพระองค์กลับจากเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเดินทางกลับไปสู่พระนคร เมื่อผ่านไปในกรุงกบิลพัศดุ์ซึ่งเนืองแน่นด้วยสัตว์อันเป็นพาหนะทั้งหลาย มีช้างซึ่งกำลังเมามันและม้าดุร้ายส่งเสียงร้องเป็นที่น่าหวาดกลัวไปตามถนน รู้สึกเป็นที่น่าหวาดเสียวยิ่งนัก ทั้งรถม้าเกวียนซึ่งเป็นพาหนะโดยสารของบุคคล และสำหรับลำเรียงขนส่งสินค้าไปสู่ตลาด ต่างก็วิ่งไปมาอย่างสับสน ขณะเมื่อกำลังเดินทางอยู่ในถนน จิตใจของข้าพระองค์นี้มีแต่ความหวาดระแวงภัยจะเกิดแก่ชีวิต หาได้มีจิตที่จะระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยไม่ ข้าพระองค์ปริวิตกว่า

ถ้าเกิดอุบัติเหตุขึ้นในท้องถนนหลวงและเป็นอันตรายถึงกับชีวิตในขณะนั้นจะไปสู่สุคติหรือทุคติเช่นใด เพราะในเวลานั้นมีจิตปริวิตกถึงอันตรายอยู่ ไม่ทันที่จะระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงพระเมตตาแก้ข้อกังขาแก่ข้าพระองค์ด้วย

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสตอบเจ้ามหานามว่า ดูกรมหานามไม่ต้องกลัวมหานามไม่ต้องกลัว ถึงแม้จะทำกาลกิริยาลงในขณะนั้นก็จะไม่ไปสู่ภูมิต่ำ เพราะว่าพระองค์ได้มีจิตหยั่งลงสู่กระแสธรรม และมีศรัทธาอันยิ่งบริบูรณ์ด้วยอริยธรรม คือมีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาอันยิ่ง ไม่มีวันที่จะตกต่ำลงเช่นนี้ จิตที่จะปฏิสนธิต่อไปจะต้องไปสู่สุคติภพ แม้ว่าร่างกายของพระองค์จะแตกทำลายด้วยประการใดๆก็ตาม เช่นร่างนั้นจะถูกยื้อแย่งจิกกินแห่งฝูงนกทั้งหลายมีหมู่กาและนกแร้งจิกกินอยู่ หรือเหยี่ยวเฉี่ยวโฉบเนื้อไปกินอยู่ สุนัขบ้านสุนัขป่ายื้อแย่งกันกินเป็นเนื้ออาหาร หรือหมู่มดและหนอนทั้งหลายบ่อนชอนเนื้อแห่งซากศพนั้นๆ เป็นอาหารอยู่แล้วก็ตาม แต่จิตของเจ้าของร่างนั้นได้บรรลุธรรมวิเศษแล้วทั้งสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาอันยิ่ง ไม่มีการกลับต่ำลง มหานามผู้บรรลุธรรมวิเศษนี้ชื่อว่า อริยสาวกในพระพุทธศาสนา ย่อมมีจิตน้อมไปสู่พระนิพพาน มุ่งตรงไปสู่พระนิพพาน ไม่มีที่จะทวนกระแสกลับลงสู่ภพเบื้องต่ำอีกเลย

เมื่อพระเจ้ามหานามได้สดับพระพุทธพจน์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าซึ่งทรงแสดงขจัดข้อกังขาที่เกิดแก่พระองค์เช่นนี้ จึง

ทำให้พระองค์พ้นจากความสงสัยในคติวิสัยดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า พระอริยบุคคลนั้นสิ้นสงสัยแต่เฉพาะนิวรณ์วิจิกิจฉา คือสิ้นสงสัยในคุณพระรัตนตรัยอันเป็นอปายคมนิยะคือนำสู่อบายภูมิ ซึ่งถูกทำลายด้วยอำนาจอริยมรรคคือโสดาปัตติมรรคเป็นต้นเท่านั้นส่วนความสงสัย นอกจากนี้อันเป็นปฏิรูปกวิจิกิจฉา ซึ่งไม่ใช่กิเลสอันพึงประหาร เช่นความสงสัยในกิเลสที่ประหารไปแล้วว่ามีอะไรบ้าง กิเลสที่ยังเหลืออยู่มีอะไรบ้าง ตลอดจนความสงสัยในคติดังพระเจ้ามหานามนี้ก็อาจมีได้

ส่วนสุปพุทธะ ซึ่งเป็นตัวยืนโรงให้เราทราบว่า เขาเป็นผู้นำให้เรารู้จักว่า การเลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฝังในตัวเขาอย่างไร ตลอดที่เขามีอริยทรัพย์ ๗ ประการ จนได้ไปเป็นเทพบุตรผู้มีอานุภาพมากในสรรค์ชั้นดาวดึงส์ ก็น่าจะทราบว่าบุพกรรมของเขาจะเป็นอย่างไร ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ได้ยินว่าอดีตกาลสุปพุทธะได้เป็นบุตรเศรษฐีคนหนึ่งเขามีเพื่อน ๓ คนเป็นบุตรเศรษฐีเช่นกัน ๔ สหายนี้ในวันหนึ่งได้นำหญิงแพศยา ผู้เป็นนครโสเภณีคนหนึ่งไปสู่สวนอุทยานเสวยสมบัติตลอดทั้งวันแล้ว ในเวลาเย็นทั้ง ๔ ปรึกษากันอย่างนี้ว่า “ในที่นี้ไม่มีใครคนอื่น เราทั้งหลายจะถือเอากหาปณะพันหนึ่ง และเครื่องประดับทั้งหมด ที่พวกเราให้แก่หญิงนี้ ฆ่าหญิงนี้เสียไปกันเถิด” หญิงนั้นได้ฟังถ้อยคำของเหล่าเศรษฐีบุตรเหล่านั้นแล้วคิดว่า ชนพาลพวกนี้ไม่มียางอาย อภิรมณ์กับเราแล้ว บัดนี้ปรารถนาจะฆ่าเรา เราก็รู้กิจที่ควรจะทำแก่พวกเหล่านั้น” เมื่อถูกชนเหล่านั้นจะฆ่าอยู่

ได้ทำความปรารถนาว่า ขอเราพึงเป็นยักษิณีผู้สามารถเพื่อฆ่าชนเหล่านี้ เหมือนอย่างที่พวกนี้ฆ่าเราฉะนั้น เหมือนกัน”

ภิกษุหลายรูป กราบทูลการกระทำกาละของสุปพุทธะนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ทูลถามว่า สุปพุทธะผู้มีร่างไม่สมประกอบมีร่างกายน่าเกลียด แล้วได้อริยทรัพย์ ๗ ประการ และทำกาละอย่างน่าอนาถ บุพกรรมของเขาเป็นอย่างไร พระพุทธองค์ทรงตรัสว่านอกจากทำกรรมลามกดังที่กล่าวมาแล้ว เขายังได้ถ่มน้ำลายรดพระตครสิขิปัจเจกพุทธะ เมื่อเขาได้ตายไปครั้งกระโน้นเขาได้ไหม้อยู่ในนรกตลอกกาลนาน ด้วยวิบากที่เหลือถึงความเป็นคนมีโรคเรื้อนในบัดนี้แล้ว และได้ทรงพยากรณ์ความที่สุปพุทธะได้บรรลุโสดาปัตติผล สมบูรณ์อริยทรัพย์ ๗ ประการและได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรในดาวดึงส์แล้ว

๓. สีลัพพตปรามาสะ หมายถึงความยึดถือในการปฏิบัติที่ผิด เป็นเครื่องร้อยรัดอย่างหนึ่งเหมือนกับการปฏิบัติที่ผิดนี้คือการปฏิบัติที่ไม่ประกอบด้วยมรรค ๘ ไม่สามารถจะรู้แจ้งในอริยสัจ ๔ ได้ มัวไปหลงงมงาย ถือลัทธิว่ามีพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกสร้างมนุษย์สัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลาย แม้ว่าจะทำบาปอะไรๆ ไว้เมื่อได้ไปแก้บาปแก่ผู้แทนพระเจ้าแล้ว ก็มีพระเจ้าเป็นผู้รับบาปแทนฉะนั้น ตนจะต้องเอาใจพระเจ้าที่ตนนับถือก็พอ เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วก็ไปเกิดในสวรรค์ ไปอยู่ด้วยพระเจ้า ได้รับความสุขเป็นนิจนิรันดร ความยึดถือเช่นนี้ เป็นสีลัพพตปรามาสะ นอกจากนี้การแสดงความเคารพนับถือ อ้อนวอนบวงสรวงเทพยดา เจ้าป่า เจ้าเขา

ภูตผีปีศาจต่างๆ ด้วยความหวังว่า เมื่อตนละโลกไปแล้วจะมีความสุข เช่นนี้ก็เป็นสีลัพพตปรามาส

ส่วนการบูชาเทพยดาหรือพระภูมิเจ้าที่ จะเป็นสีลัพพต-ปรามาสหรือไม่ ย่อมแล้วแต่โยนิโสมนสิการ คือการมุ่งหมายบูชานั้น ด้วยเจตนาว่า การบูชานั้น กระทำไปเพียงเพื่อรักษาประเพณีด้วยบรรพบุรุษได้เคยกระทำอุปการะแก่เทพยดาทั้งหลายมาแล้ว ตนก็กระทำไปเพื่อรักษาประเพณีซึ่งเคยกระทำมา ไม่ได้ทำเพื่อหวังความสุขในภพหน้า หรือเมื่อตนได้ประกอบการกุศลใดๆ แล้ว อุทิศส่วนกุศลไปให้ด้วยไมตรีจิต เช่นนี้ไม่เป็นสีลัพพตปรามาส ฉะนั้น การบูชาของพระอริยบุคคล ซึ่งมีการบูชาเทพยดา ก็ไม่เป็นสีลัพพตปรามาส เพราะพระอริยบุคคลย่อมรู้แจ้งเห็นจริงว่า มรรค ผล นิพพานมีจริง โดยที่ตนรู้เห็นมาด้วยตนเอง จึงมีความเชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัยว่า การปฏิบัติอย่างอื่น นอกจากการปฏิบัติ ตามองค์มรรค ๘ แล้ว ไม่อาจรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ที่จะเป็นที่พึ่งอันแท้จริงได้

พระโสดาบันบุคคลละสีลัพพตปรามาสะได้เด็ดขาด ขอพี่น้องชาวพุทธทั้งหลาย จงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนา คือ ขอจงพากันได้บรรลุ มรรค ผล นิพาน ด้วยกันทุกท่านเทอญ.

อิทํ เม ธมฺมทานํ นิพฺพานสฺส ปจฺจโย โหตุ

อิทํ เม ปุญฺญภาคํ สพฺพสตฺตานํ เทมิ.

- จบ -

รายนามผู้พิมพ์หนังสือ "ประทีปทอง"

คุณธนะเมศฐ์ - คุณฉัตรปวีณ์ ตันติฤทธิ์ดำรงค์ และครอบครัว ๑๐,๐๐๐ บาท

คณะของคุณชัยยะ ทรัพย์สมบูรณ์

๑.	คุณชัยยะ ทรัพย์สมบูรณ์	๓,๔๕๐ บาท
๒.	คุณอยุทธ์ พจน์อนันต์	๓,๔๕๐ บาท
๓.	คุณต่อวงศ์ เกิดสมนึก	๘๖๕.๕๐ บาท
๔.	คุณสายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา	๓,๔๕๐ บาท
๕.	คุณวรฤทธิ์ ไวเจียรนัย และครอบครัว	๑,๗๒๕ บาท
๖.	คุณมณฑนา ถาวรานนท์	๑,๗๒๕ บาท
๗.	คุณพงษ์อมร ศรีรักษา และครอบครัว	๑,๗๒๕ บาท
๘.	คุณฐานุตรา สร้างสุขดี และครอบครัว	๑,๗๒๕ บาท
๙.	คุณสมโรจน์ วสุพงศ์โสธร	๓๖๒.๒๕ บาท
๑๐.	คุณเก็จชญา จันทสดิษฐ์ และครอบครัว	๑,๗๒๕ บาท
๑๑.	คุณศิริกาญจน์ วินัยพานิช	๕๐๐.๑๕ บาท
๑๒.	คุณวิชิต กวางสบาย	๓๔๕ บาท
๑๓.	คุณบุญฤทธิ์ ไพรแก้ว และครอบครัว	๘๖๒.๕๐ บาท
๑๔.	คุณมัลลิกา ปราบอริพ่าย	๘๖๒.๕๐ บาท
๑๕.	คุณอังคณา ทองนพศรี	๑,๗๐๗.๗๕ บาท
๑๖.	คุณสมฤกษ์ ร่วมบุญ	๑,๗๐๗.๗๕ บาท
๑๗.	คุณอัญชลี หิรัญประเสริฐวุฒิ	๘๖๒.๕๐ บาท
๑๘.	คุณรุจิรา ภู่เพิ่มพูน	๑,๕๑๘ บาท
๑๙.	คุณบุศยาจรี ศรีเทพ	๓๔๕ บาท
๒๐.	คุณอังคณา พองาม	๓๔๕ บาท

๒๑. คุณมลฤดี พูสวัสดิ์ ๘๖๕.๕๐ บาท
๒๒. คุณวีรินทร์ อรวัฒนพันธุ์ และครอบครัว ๘๖๕.๕๐ บาท
๒๓. คุณกัฐพัทธ์ กีรติพงศานต์ ๘๖๕.๕๐ บาท
๒๔. คุณอำไพ ชลวิมล ๒๐๗ บาท
๒๕. คุณวรรณพงศ์ ตระกูลวิวัฒน์ และครอบครัว ๒๐๗ บาท
๒๖. คุณวรสิท์ พสุมาตร์ และครอบครัว ๓๒๗.๗๕ บาท
๒๗. คุณเจษฎา อาญาเมือง และครอบครัว ๑๕๕.๒๕ บาท
๒๘. คุณจิตติรัตน์ วิภูสุพรรณ์ และครอบครัว ๙๔๘.๗๕ บาท
๒๙. คุณภูเบศ เบล ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๐. คุณปาริยา หุตางกูร และครอบครัว ๓๗๙.๕๐ บาท
๓๑. คุณวิมล พลังรัตนกุล ๑,๗๒๕ บาท
๓๒. คุณนวรัตน์ เตชะวิวรรธน์ ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๓. คุณถวิล อยู่สบาย ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๔. คุณอรินทรา เตชะวิวรรธน์ ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๕. คุณวัลลาภา เตชะวิวรรธน์ ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๖. คุณธารทิพย์ เตชะวิวรรธน์ ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๗. คุณศศกนก ศักดาศรี ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๘. คุณกิตติวัฒน์ และคุณณภัทร ศักดาศรี ๑๕๕.๒๕ บาท
๓๙. คุณสุภาพร วงษ์ประดิษฐ์ ๓๒๗.๗๕ บาท
๔๐. คุณณชัยพงษ์ จตุพรชัยมงคล ๑๕๕.๒๕ บาท
๔๑. คุณอภิสิทธิ์ ปุณณะนิธิ และครอบครัว ๒๗๖ บาท
๔๒. คุณอุดม พัฒนวรกิจ ๓๔๕ บาท
๔๓. คุณกิตติ เชาวกุล ๑๕๕.๒๕ บาท
๔๔. ด.ช.อิทธิพัทธ์ เชาวกุล ๑๕๕.๒๕ บาท
๔๕. คุณนันทนัส บุญมาเปรม ๑๕๕.๒๕ บาท

๔๖. คุณเขมรัชต์ สุนทรนนท์ ๘๖๒.๕๐ บาท
๔๗. คุณอนุพงศ์ สุขศรีวงษ์ ๑๕๕.๒๕ บาท
๔๘. ครอบครัว ศิริเวชวิวัฒน์ ๑,๗๒๕ บาท
๔๙. คุณพัตร์สุดา สุขกลัด ๓,๖๒๒.๕๐ บาท
๕๐. คุณสุภาพรรณ อัยราวงษ์
๕๑. คุณวันธนบดี จิตตานุเคราะห์ ๒๑,๐๐๐ บาท
๕๒. คุณจิรกรณ์ - ดนัยธร นุตาลัย ๘,๔๐๐ บาท
๕๓. คุณฐิตาภรณ์ โคตรชนะ ๔๔๑ บาท
๕๔. คุณศันสนีย์ อัตระผดุง ๓,๑๕๐ บาท
๕๕. คุณรัชนก - อดุลย์ ตั้งสุวรรณ ๒,๑๐๐ บาท
๕๖. คุณชัยใจจริง - สิทธิกานต์ เส็งสุวัฒน์
คุณอณิมา ภูครองหิน ๒,๑๐๐ บาท
๕๗. คุณนัดดา วิมลทรัพย์สิน ๒๑๐ บาท
๕๘. คุณเมลดา ประทับสิงห์ ๑๐๕ บาท
๕๙. คุณสิริทัศน์ ศุภเลิศโสภณ ๑๐๕ บาท
๖๐. คุณนันทิกา สวนแก้ว ๑๐๕ บาท
๖๑. คุณวรวิทย์ - ธันญพัส สมานวัฒนเสถียร ๒๑๐ บาท
๖๒. คุณณรงค์ พงษ์หงษ์ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
๖๓. คุณสมาน - คุณนิตยา สมานรัตนเถียร และครอบครัว
๖๔. คุณเรืองวิทย์ สมานรัตนเสถียร และครอบครัว
๖๕. คุณเรืองรัตน์ สมานรัตนเสถียร
๖๖. คุณเรืองพร สมานรัตนเสถียร ๗๓๕ บาท

๖๗. คุณเกียง - ซูเชง ไพบูลย์รุ่งเรือง
๖๘. คุณสุทิศา ไพบูลย์รุ่งเรือง - คุณ Rob
๖๙. คุณวันทนีย์ - คุณชนกันต์ - คุณลลิดา - คุณพนิตตา สมานรัตนเสถียร
๗๐. คุณนิตยา ไพบูลย์รุ่งเรือง
๗๑. คุณคมกฤช - คุณเจนจิรา - คุณศญากวิน - คุณรักษิต - คุณธนิก ไพบูลย์รุ่งเรือง
๗๒. คุณจักกฤษณ์ ไพบูลย์รุ่งเรือง

(รายการ ๖๗–๗๒ รวม) ๒,๑๐๐ บาท

๗๓.	คุณศิริกุล ศักดิ์ศรีสงวน	๒๑๐ บาท
๗๔.	คุณสุชาติ ฤกษ์จันทร์ และครอบครัว	๑๔๗ บาท
๗๕.	คุณกาบจันทร์ คูตระกูล และครอบครัว	๑๐๕ บาท
๗๖.	คุณรัตตณา รอดโฉม	๔๒ บาท
๗๗.	คุณเขียว แก้วชาลี	๒๑ บาท
๗๘.	คุณพรรณี เนียมคำ	๒๑ บาท
๗๙.	คุณแนน	๒๑ บาท

คณะของคุณคามินท์ เลิศขจรสุข

๑.	คุณพิพัฒน์ เลิศขจรสุข และ สมจิตต์ เลิศขจรสุข	๔,๒๐๐ บาท
๒.	คุณอนิรุต พิเสฏฐศลาศัย ขัตติยา พิเสฏฐศลาศัย คุณนาราธร พิเสฏฐศลาศัย	๒,๑๐๐ บาท
๓.	บริษัท พูนสิน เคเบิล จำกัด	๒,๑๐๐ บาท
๔.	คุณคามินท์ เลิศขจรสุข	๔,๙๙๘ บาท
๕.	คุณพรรณี เอื้อชลิตานุกูล	๒๑๐ บาท
๖.	คุณธันยกร กิจชนะเลิศ	๑,๐๐๘ บาท
๗.	คุณภัทรา กิจชนะเลิศ และ เชษฐา กิจชนะเลิศ	๒,๐๑๖ บาท

๗. คุณภวิภา เนื่องจำนงค์ ๕๐๔ บาท
๘. คุณธนิกานต์ ศิริประภาวรรธ์ ๔๒๐ บาท
๙. คุณวรานนท์ วาณิชชประภา ๒,๑๐๐ บาท
๑๐. คุณประเสริฐ ตันเจริญ และ จริยา ตันเจริญ ๒,๑๐๐ บาท
๑๑. คุณธนวัฒน์ พิทักษ์สหกิจ ๒๑๐ บาท
๑๒. คุณขจิต ขจิตมณี ๒๑๐ บาท
๑๓. คุณบุญชรัสมิ์ ตั้งติพงษ์กูล ๒๑๐ บาท
๑๔. คุณวรีภรณ์ เตชะเกรียงไกร ๒๑๐ บาท
๑๕. คุณศรินญา วิทูรกิจวาณิช และ ธนกฤต ฉันทวิฑิตพงษ์ ๔๒๐ บาท
๑๖. คุณกนกมณี รัตนรุจิกร และครอบครัว ๔๒๐ บาท
๑๗. คุณอิลวิลา เลิศขจรสุข และครอบครัว ๑,๐๕๐ บาท
๑๘. คุณณัฐวุฒิ เกษกมล ๒๑๐ บาท
๑๙. คุณชานนท์ แดงโสภา ๒๑๐ บาท

คณะของคุณพรชัย เลิศสินวณิช และคุณอัมพร ฉ. สกุลปัญโญ

๑. คุณชวลิต ฉ. สกุลปัญโญ ๑,๗๐๐ บาท
๒. คุณชาญเวช สิมันต์ ๕๑๐ บาท
๓. คุณสุเทพ ตระกูลเวช ๕๑๐ บาท
๔. คุณนิธิมา ตระกูลเวช ๑,๐๒๐ บาท
๕. คุณทิวา - คุณอรวี - คุณวรถ อารยเวชกิจ ๑,๗๐๐ บาท
๖. คุณชัน ฮุง ยิน - คุณจิวเล้ง ๑๗๐ บาท
๗. คุณอัมพร ฉ. สกุลปัญโญ ๑,๗๐๐ บาท
๘. คุณพรชัย เลิศสินวณิช ๑,๗๐๐ บาท
๙. คุณแสงเดือน บัวพลอย ๑,๗๐๐ บาท
๑๐. คุณณัฐพัชร์ วิมุตตินันท์ ๕๑๐ บาท

๑๑. คุณมานิตย์ ชัยงาม และครอบครัว ๑,๗๐๐ บาท
๑๒. คุณอุบล-คุณตรีรัตน์ จันอ้น ๔๒๕ บาท
๑๓. คุณวุฒิการณ์ ฉ. สกุลปัญโญ ๑๗๐ บาท
๑๔. คุณจีรวรรณ สำงามซิง ๑๗๐ บาท
๑๕. คุณอาทิชา ฉิมพาลี ๑,๖๘๓ บาท
๑๖. คุณลัดดาวัลย์ แซ่อู่ ๑๕๓ บาท
๑๗. คุณชาลิดา วิทยาประภากร ๒๕๕ บาท
๑๘. คุณสมบัติ สุขเอียด ๒๕๕ บาท
๑๙. คุณณัฐชานันท์ ศิริอุดมเดชกุล ๑๕๓ บาท
๒๐. คุณหนึ่งนุช เจียมรจนานนท์ ๒๐๔ บาท
๒๑. คุณแม่ชูศรี เปลี่ยนอนุกูล ๑๗๐ บาท
๒๒. คุณแม่จำนงค์ ณ บางช้าง ๑๗๐ บาท
๒๓. คุณเสาร์คำ ใจคำ ๘๕ บาท
๒๔. คุณนภัทรา ดตีฆาอายุ ๘๕ บาท
๒๕. คุณนนทชา สมจิตต์ ๓๔๐ บาท
๒๖. คุณยรรยง ฉ. สกุลปัญโญ และครอบครัว ๕๑๐ บาท
๒๗. คุณภิญญูดา แก้วกาญจ์กุล ๖๙๗ บาท
๒๘. คุณอาณัติ โรจนจินดา ๑๗๐ บาท
๒๙. คุณยายผ่องศรี ชุ่มจินดา ๑๗๐ บาท
๓๐. คุณธีระ วงศราวิทย์ ๘๕๐ บาท
๓๑. คุณบังอร แซ่หั่น และปาณิสสรา-กิติภพ-พิชัย สีเพชร ๑๗๐ บาท
๓๒. คุณศศิวิมล เสตางกูล และครอบครัว ๑๗๐ บาท
๓๓. คุณจิดาภา วิสารอุดมกิจ ๑๗๐ บาท
๓๔. คุณหรรชา-คุณรวิกานต์ เสถียรพิทยากุล ๑๗๐ บาท
๓๕. คุณสมร ด้วงช้าง ๑๗๐ บาท

๓๖. คุณจริยาภร ฟาร์สโร ๑๗๐ บาท
๓๗. คุณสมฤทัย เมฆวิเชียรเจริญ ๑๗๐ บาท
๓๘. คุณสุวรรณา แซ่โค้ว ๖๘ บาท
๓๙. คุณกุ้ยลั้ง แซ่เตีย และครอบครัว ๖๘ บาท
๔๐. คุณเฉลิมชัย-คุณปราณี-คุณทิพวรรณ-คุณสุชัย ศศิพงษ์ชัย ๖๘ บาท
๔๑. คุณรุ้งนภา มัณยานนท์ ๕๑ บาท
๔๒. คุณหยี แซ่หลิ่น ๕๑ บาท
๔๓. คุณอินทิรา เอมหลาด ๕๑ บาท
๔๔. คุณฐิติตา พันขุน ๓๔ บาท
๔๕. คุณฐาวลี พันขุน ๓๔ บาท
๔๖. คุณธัญจิรา ภวพงศ์สุภัทร ๓๔ บาท
๔๗. คุณสุ เฉลิมฤทธิ์ ๑๗ บาท
๔๘. คุณฉุ้นเสี้ย แซ่โค้ว ๑๗ บาท
๔๙. คุณกาญจนา กิติถาวร ๕๑ บาท
๕๐. คุณวรรณา ประจงการ ๑๗ บาท
๕๑. คุณเป่งลิ้ม แซ่โค้ว ๑๗ บาท
๕๒. คุณกัลย์สุดา คงกิตติกร ๑๗ บาท
๕๓. คุณฉัตรเทพ คงกิตติกร ๑๗ บาท
๕๔. คุณสมจิตต์ ชูพงศ์ ๑,๐๐๐ บาท
๕๕. คุณกาญดา เปี่ยมจิตรกร ๑๐๐ บาท
๕๖. ไม่ประสงค์ออกนาม ๑๐๐ บาท
๕๗. คุณอัญชลี ทิมพรหม ๑๗๐ บาท
๕๘. คุณศิริพร ทิมพรหม ๘๕ บาท
๕๙. คุณทองคำ รอดมุ้ย ๑๘๐ บาท

๖๐. คุณทศพร สุทธจินดา
๖๑. คุณสุภาวดี สุทธจินดา } ๑,๐๐๐ บาท

๖๒.	คุณวงศ์สมบูรณ์ สุทธจินดา	๘๕๐ บาท
๖๓.	คุณแม่อุไร สมเจริญ และครอบครัว	๔๐๐ บาท
๖๔.	คุณเพ็ญแข ยังรอต	๘๕๐ บาท
๖๕.	คุณพิรพร คล่องเวสสะ	๘๕๐ บาท
๖๖.	คุณบริบูรณ์ อุไทยธราทร	๘๕๐ บาท
๖๗.	คุณผ่องใส เจริญสมบัติ	๑๗๐ บาท
๖๘.	คุณราชี เจริญสมบัติ	๒๐๐ บาท
๖๙.	คุณประจิตรา ประชุมแพทย์	๑๗๐ บาท
๗๐.	คุณจิตวรรณา ประชุมแพทย์	๑๗๐ บาท
๗๑.	คุณธัญญ์ทิพย์ พิพัฒผลกุล	๓๐๐ บาท
๗๒.	คุณปัณฑ์ณัฐ อาวุธวิทยา อุทิศให้นายบักเตี๊ย แซ่ตั๊ง	๓๔๐ บาท
๗๓.	คุณสุวรีย์ สมรรถชัยศรี	๑๐๐ บาท
๗๔.	คุณพสิษฐ์ หิรัญสัจจาเลิศ และครอบครัว	๑,๗๐๐ บาท
๗๕.	คุณหรรษวิชช์ กิจพูนผล	๓๔๐ บาท
๗๖.	คุณป้วยเคง แซ่ฉั่วและลูกหลาน	๑,๐๐๐ บาท
๗๗.	คุณวิสูตร-คุณวัสสา ศิโรดม	๕๑๐ บาท
๗๘.	ปีเตอร์แพน	๕๐๐ บาท
๗๙.	คุณภัทริยา แก้วประดับ	๑๗๐ บาท
๘๐.	คุณวรรณา ออกเวหา	๑๗๐ บาท
๘๑.	คุณสุดารัตน์ ชัยบุญรัตน์	๘๕๐ บาท
๘๒.	คุณภานุมาศ - คุณนาฏศิล คชประเสริฐ	๘๕๐ บาท
๘๓.	คุณทศพล ปิยะพิทักษ์วงศ์	๑,๐๐๐ บาท
๘๔.	คุณวิยะดา อมรเพชรกุล	๑,๐๐๐ บาท

๘๕. คุณสุวรรณี เผือกหนู	๒๕๕	บาท
๘๖. คุณศรีพันธ์ ติ๊บจันทร์	๒๕๕	บาท
๘๗. คุณสมจิต พาณิช ๘๘. คุณรัชฎาภรณ์ พาณิช ๘๙. ครอบครัว สวัสดิ์ - สุณีรัตน์ เพชรบูรณ์	๓๔๐	บาท
๙๐. คุณธัญลักษณ์ โชติถิรดา และครอบครัว	๙๑๘	บาท
๙๑. คุณวราทิพย์ โชติถิรดา, บุตรและธิดา	๕๙๕	บาท
๙๒. คุณฐาปนีย์ โชติถิรดา	๑๗๐	บาท
๙๓. คุณกิตติพล - คุณกิตติยา พงศ์นพรัตน์	๘๕๐	บาท
๙๔. คุณธีรพล อภัยสวัสดิ์	๑๕๓	บาท
๙๕. ครอบครัวมโนหรทัต	๓๔๐	บาท
๙๖. คุณสุพมาศ พะยอมสวาท	๑,๐๓๗	บาท
๙๗. คุณจตุรงค์ ดีอ่อน	๓๕๗	บาท
๙๘. คุณณัฐณิชา บุญเรืองและธิดา	๑๗๐	บาท
๙๙. ครอบครัวบุญเรือง	๑๗๐	บาท
๑๐๐. คุณฉัฐมณฑน์ สิริกุลวัฒน์	๕๑๐	บาท
๑๐๑. คุณชวลิต เกียรติโพธา	๑๗๐	บาท
๑๐๒. สพ.ญ.ดร.อภิรดี อินทรพักตร์	๑๗๐	บาท
๑๐๓. คุณจารุวรรณ - คุณอภิรักษ์ - ด.ช.ธนภัทร ด.ช.ภัทรธร อินทรพักตร์	๑๗๐	บาท
๑๐๔. คุณสุธี คุณสมหมาย กันยานุชรัตน์ และครอบครัว	๑๗๐	บาท
๑๐๔. คุณนิทัต-คุณอัญชลี อินทรพักตร์	๑๗๐	บาท
๑๐๖. คุณชัยณรงค์-คุณธาริณี ทรงบัณฑิตย	๓๔๐	บาท
๑๐๗. คุณไข่มุก เทพธาราทิพย์ และครอบครัว	๓๔๐	บาท
๑๐๘. คุณพรภัสสร แคล้วปลอดทุกข์ และครอบครัว	๕๑๐	บาท

๑๐๙. คุณอัญปวีร์-คุณนพสิทธิ์-คุณภูริวัจน์ กมลเลิศศิริโชติ ๘๓๓ บาท
๑๑๐. คุณอำภา แก้วทองหลาง ๘๕ บาท
๑๑๑. คุณบุษบา บุญรอดรักษ์ ๘๕ บาท
๑๑๒. คุณปุณิภา-คุณสมนึก จงมีรัก ๔,๐๐๐ บาท
๑๑๓. คุณภัคจีรา-คุณไพโรจน์ อินสิงห์และครอบครัว ๘๐๐ บาท
๑๑๔. คุณวาสนา ตันเซ็ง
๑๑๕. คุณพงษ์เทพ ไกรสันเทียะ } ๑,๐๐๐ บาท
๑๑๖. คุณศรีผกา เหลืองรุ่งทิพย์ ๓๐๐ บาท
๑๑๗. คุณก่อเกียรติ แสงแก้ว ๒๐๐ บาท
๑๑๘. คุณรัตนาภรณ์ เหลืองรุ่งทิพย์ ๒๐๐ บาท
๑๑๙. คุณสุรศักดิ์ เหลืองรุ่งทิพย์ ๒๐๐ บาท
๑๒๐. คุณศุภวัฒน์ เหลืองรุ่งทิพย์ ๒๐๐ บาท
๑๒๑. คุณสุธีรวัฒน์ เหลืองรุ่งทิพย์ ๒๐๐ บาท
๑๒๒. คุณพัชรี พันเกียรติ์ ๒๐๐ บาท
๑๒๓. คุณสมชัย จงมีรัก
๑๒๔. คุณบัวขาว โขรัมย์ } ๕๐๐ บาท
๑๒๕. คุณรุ่งฤดี ศิริสุนทโรทัย ๓๔๐ บาท
๑๒๖. คุณหงษ์ แซ่เล้า และครอบครัว ๓๔๐ บาท
๑๒๗. คุณเจริญศักดิ์ ตั้งวุฒิโชติสุทธิ ๑,๗๐๐ บาท
๑๒๘. คุณสุณี ตั้งวุฒิโชติสุทธิ ๓๔๐ บาท
๑๒๙. คุณนัยนา ตั้งวุฒิโชติสุทธิ ๓๔๐ บาท
๑๓๐. คุณธีระพงศ์ ตั้งวุฒิโชติสุทธิ ๑๗๐ บาท
๑๓๑. คุณพงศ์ศิริ ตั้งวุฒิโชติสุทธิ ๑๗๐ บาท
๑๓๒. คุณศิริ ศิริสุนทโรทัย ๑๗๐ บาท
๑๓๓. คุณแสนศักดิ์ ศิริสุนทโรทัย และครอบครัว ๓๔๐ บาท

๑๓๔. เมจิ-สาหร่าย-ฝ้าย ๑๗๐ บาท
๑๓๕. คุณโชคชัย แสงสุริโยทัย
๑๓๖. คุณพรรณี แสงสุริโยทัย
๑๓๗. คุณเศรษฐโชค แสงสุริโยทัย ๑,๗๐๐ บาท
๑๓๘. คุณพิชชา แสงสุริโยทัย
๑๓๙. ดอลลี่
๑๔๐. คุณวิสสวัสดิ์ - คุณวิชชุดา วิตนากร ๙๓๕ บาท
๑๔๑. คุณสุทธาวดี เข็มทอง ๗๔๘ บาท
๑๔๒. คุณอุทิศ - คุณกานดา เข็มทอง
๑๔๓. คุณดารกา เข็มทอง และครอบครัว ๘๕๐ บาท
๑๔๔. คุณอัษฎาวุธ เข็มทอง และครอบครัว
๑๔๕. คุณทนง จิรศิริพงศ์ชัย ๑,๐๐๐ บาท
๑๔๖. คุณเพียงเพ็ญ จิรศิริพงศ์ชัย และครอบครัว ๑,๒๐๐ บาท
๑๔๗. คุณชัยวัฒน์ จิรศิริพงศ์ชัย ๑,๐๐๐ บาท
๑๔๘. คุณกุลญาฤทธิ์ จิรศิริพงศ์ชัย ๒๐๐ บาท
๑๔๙. คุณพรรวินท์ จิรศิริพงศ์ชัย ๑,๐๐๐ บาท
๑๕๐. คุณเจริญศรี ยืนยงหัตถภรณ์ ๑,๐๐๐ บาท
๑๕๑. คุณสุกัญญา ร่วมสนิทวงศ์ ๕๐๐ บาท
๑๕๒. คุณชิษณุพงศ์ จิวเลิศเลขา และครอบครัว ๕๐๐ บาท
๑๕๓. ด.ช.ธีรดล อุปนันท์ ๖๘ บาท
๑๕๔. น.ส.ธนวันต์ อุปนันท์ ๑๐๒ บาท
๑๕๕. น.ส.สิรินันท์ ชื่นชม ๘๕๐ บาท
๑๕๖. รศ.รัตนา-น.ส.ทรรศนง ทองสวัสดิ์ ๑,๐๒๐ บาท
๑๕๗. นายไพฑูรย์ ปทุมศรี ๘๕ บาท

๑๕๘. น.ส.จันทร์เพ็ญ ชื่นชม ๘๕ บาท

๑๕๙. นายบุญเลิศ - นางจินตนา เถื่อนยืนยง ๓๔๐ บาท

๑๖๐. นางคำออน ศรีวิชัย

๑๖๑. นายพิเชษฐ์ - นางอุบลรัตน์ ใจมูล ๓๔๐ บาท

๑๖๒. นางสุดสงวน ศรีวิชัย

๑๖๓. นายสง่า - นางวัฒนาฤดี เชี่ยวศิลป์ และครอบครัว ๕๑๐ บาท

๑๖๔. นายเซีย ทงเฮียง ๑,๗๐๐ บาท

๑๖๕. ครอบครัว “แซ่ฉั่ว” ๑,๐๒๐ บาท

๑๖๖. ครอบครัว “เจตศรีสุภาพ” ๓,๔๐๐ บาท

๑๖๗. คุณหงาหมุ่ย เทพสุวรรณ และครอบครัว ๑๕๓ บาท

๑๖๘. คุณหนูนิตย์ สิงห์สถิตย์ ๘๕ บาท

๑๖๙. คุณปวีณา เมฆสิงห์วี ๘๕ บาท

๑๗๐. ด.ญ.วรัญญา ชาญบรรยง ๘๕ บาท

๑๗๑. คุณสุทธิพงษ์ ชาญบรรยง ๘๕ บาท

๑๗๒. คุณวรพิน รุ่งเจริญรัตน์ และครอบครัว ๘๕ บาท

๑๗๓. คุณวีรยา ยอดจันทึก ๖๘ บาท

๑๗๔. คุณวิษณุ ยอดจันทึก ๓๔ บาท

๑๗๕. คุณวาสนา นาคิลชาติ ๓๔ บาท

๑๗๖. คุณบานเย็น ยอดจันทึก ๖๘ บาท

๑๗๗. คุณวิศักดิ์ ยอดจันทึก ๖๘ บาท

๑๗๘. คุณอาทรย์ ปิดตานัง และครอบครัว ๖๘ บาท

๑๗๙. คุณมยุรี ศรีธาราม และครอบครัว ๘๕ บาท

๑๘๐. คุณสุนทรี เจริญงามพิศ และครอบครัว ๖๘ บาท

๑๘๑. คุณกนกวรรณ เหล่ารัตน์ ๘๕ บาท

๑๘๒. คุณปิโยรส ชรินกาญจน์ ๑๕๓ บาท
๑๘๓. คุณนันทพร ศรีวิชัย ๕๑ บาท
๑๘๔. คุณสุกัญญา ตั้งวงศ์เจริญลาภ และครอบครัว ๑๕๓ บาท
๑๘๕. คุณลำไย สมสอาด ๘๕ บาท
๑๘๖. คุณพรศิริ ฐานวิสัย ๑๗ บาท
๑๘๗. คุณสาธิต จันทร์เหนือ ๓๔ บาท
๑๘๘. คุณจีรวัฒน์ เวสกุล ๓๔ บาท
๑๘๙. คุณอมรเทพ สุวรรณโชติ ๓๔ บาท
๑๙๐. คุณจันทรรัตน์ ใจอ่อน ๓๔ บาท
๑๙๑. คุณทวีศักดิ์ พิมพ์อ้น และครอบครัว ๑๓๖ บาท
๑๙๒. คุณกุศล ตูบสันเทียะ ๓๔ บาท
๑๙๓. คุณธนิต ศรีกรมภ์ ๖๘ บาท
๑๙๔. คุณณัฐพร โตนวน ๓๔ บาท
๑๙๕. คุณคำตัน ลิวไธสง ๕๑ บาท
๑๙๖. คุณปิยะ ลิวไธสง ๓๔ บาท
๑๙๗. คุณสุมิตร พริ้งไธสง ๑๗ บาท
๑๙๘. คุณพ่อสุทธิ - คุณแม่หวล อิ่มใจ ๕๑ บาท
๑๙๙. ด.ช.ภูรินท - ด.ญ.อัญมณี อิ่มใจ ๕๑ บาท
๒๐๐. คุณอำพันธ์ พริ้งไธสง ๕๑ บาท
๒๐๑. คุณประทุม ปิ่นภาพันธ์ ๑๗ บาท
๒๐๒. คุณทัศนีย์ กอละพันธ์ ๕๑ บาท
๒๐๓. คุณนฤมล เกตุประเสริฐ ๕๑ บาท
๒๐๔. คุณรำเพย นวมหอม ๕๑ บาท
๒๐๕. คุณชัยวัฒน์ กอละพันธุ์ ๕๑ บาท
๒๐๖. คุณศรารัตน์ เสือเสน ๖๘ บาท

๒๐๗. คุณวรรณภา จิรวัฒน์วาทิน ๘๕ บาท
๒๐๘. ด.ญ.ธัญชิดา - ด.ญ.ธารีรัตน์ โพธิ์พยัคฆ์ ๓๔ บาท
๒๐๙. ด.ช.ธีรภัทร์ ปัดทุมมา ๕๑ บาท
๒๑๐. คุณอ้อย - ด.ญ.ดวงกมล ปิดตานัง ๕๑ บาท
๒๑๑. คุณสีไพล แจ้ดสันเที๊ยะ ๕๑ บาท
๒๑๒. คุณทัศวรรณ จันทาสี ๑๗ บาท
๒๑๓. คุณสมเกียรติ สะแกนอก ๑๗ บาท
๒๑๔. ด.ญ.ปิยะรัตน์ สนิท ๓๔ บาท
๒๑๕. คุณแม่คำ - คุณอ้วน จันทร์คำ ๕๑ บาท
๒๑๖. ด.ช.อติวิชญ์ อินทประเสริฐ ๕๑ บาท
๒๑๗. คุณกาญจนา สว่างกรรณ์ ๕๑ บาท
๒๑๘. คุณคมสัน สุนทระศานติก และครอบครัว ๘๕ บาท
๒๑๙. คุณสิริพร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ๑๗๐ บาท
๒๒๐. คุณเฉลิมพล เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ๑๗๐ บาท
๒๒๑. คุณภัทราทิพย์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ๑๗๐ บาท
๒๒๒. คุณรัตนา พฤกษมาศวงศ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๓. คุณวริน กาญจนานุรักษ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๔. คุณวงศกาญจน์ กาญจนานุรักษ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๕. คุณพรสันติ์ ประทีปสว่างวงศ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๖. คุณพรพิรุณ ประทีปสว่างวงศ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๗. คุณจิรภัทร ประทีปสว่างวงศ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๘. คุณศิริพร จันทนพงศ์พันธุ์ ๑๗๐ บาท
๒๒๙. คุณศิริมา จันทนพงศ์พันธุ์ ๕๑ บาท
๒๓๐. คุณศิริรัตน์ จันทนพงศ์พันธุ์ ๑๗๐ บาท
๒๓๑. คุณสุรนันท์ จันทนพงศ์พันธุ์ ๘๕ บาท

๒๓๒. คุณวันเพ็ญ จันทนพงศ์พันธุ์ ๘๕ บาท
๒๓๓. คุณศิริพงศ์ จันทนพงศ์พันธุ์ ๒๐๔ บาท
๒๓๔. คุณธนัชชา จันทนพงศ์พันธุ์ ๑๗ บาท
๒๓๕. คุณธนภูมิ จันทนพงศ์พันธุ์ ๑๗ บาท
๒๓๖. คุณพรรณพดล จันทนพงศ์พันธุ์ ๓๔๐ บาท
๒๓๗. คุณอัญชลี ตั้งเจริญพาณิชย์ ๖๖๓ บาท
๒๓๘. คุณธนาภา สุนทรวิภาต ๑๗๐ บาท
๒๓๙. คุณสุชาดา อรรถเสถียร ๑๗ บาท
๒๔๐. คุณวรรณกร ฉัตรพรมงคล ๑๗ บาท
๒๔๑. คุณอรนุช เต็มนอง ๑๐๒ บาท
๒๔๒. คุณธันย์สุดา ภัทรวิชยศพงศ์ ๑๐๒ บาท
๒๔๓. คุณจีรนันท์ จันทร์มณี ๖๘ บาท
๒๔๔. คุณสุนันทา สงวนพงษ์ ๓๔ บาท
๒๔๕. คุณจิรพันธ์ สงวนพงษ์ ๓๔ บาท
๒๔๖. ด.ญ. ณัชชา สงวนพงษ์ ๓๔ บาท
๒๔๗. ด.ช. ภูมพีรวัฒน์ สงวนพงษ์ ๓๔ บาท
๒๔๘. นายสุทธิ์ และ นางลออ โตศรีพลับ ๓๔ บาท
๒๔๙. คุณวาศิณี นพรัตน์ ๓๔ บาท
๒๕๐. คุณอำพรรณ สุวรรณอำภา ๘๕ บาท
๒๕๑. คุณฐานิดา - ไชยา เจริญยิ่ง ๘๕ บาท
๒๕๒. คุณจารุนันท์ พรสี่ ๓๔ บาท
๒๕๓. คุณละออง คงสีจันทร์ ๑๗ บาท
๒๕๔. คุณธีราวัฒน์ โรหิตเสถียร ๑๗๐ บาท
๒๕๕. ด.ช. ภูริวัฒน์ โรหิตเสถียร ๑๗๐ บาท

๒๕๖. คุณนิศานาถ โลมาอินทร์ ๑๗๐ บาท
๒๕๗. คุณอรุณรัตน์ เริงธรรม ๓๔ บาท
๒๕๘. คุณจันทรช เตชะนันทนา ๑๗๐ บาท
๒๕๙. คุณวิลาวันย์ จันทราวิสุทธิ์ ๑๗๐ บาท
๒๖๐. ด.ช. พัสวี สังหาร ๘๕ บาท
๒๖๑. คุณวรการ สังหาร ๘๕ บาท
๒๖๒. คุณปริชาติ วันเพ็ญ ๓๔ บาท
๒๖๓. คุณสมหมาย ขุมทอง ๓๔ บาท
๒๖๔. คุณนพรัตน์ เพิ่มนาม ๖๘ บาท
๒๖๕. คุณวิยะดา ธนูอาจ ๘๕ บาท
๒๖๖. คุณมานะ นกใหญ่ ๘๕ บาท
๒๖๗. นายบุญโฮม - นางเลิศลักษณ์ ใสอีเม้ง และครอบครัว ๕๑๐ บาท
๒๖๘. คุณอรุณศิริ ธำรงรักษ์ ๘๕ บาท
๒๖๙. คุณประสิทธิ์ กันธิยะ ๖๘ บาท
๒๗๐. คุณนงค์นุช แตงรอด ๘๕ บาท
๒๗๑. คุณฉวีวรรณ จิรวุฒินันท์ ๘๕ บาท
๒๗๒. คุณศรีประภา อยู่ปรี ๕๒๗ บาท
๒๗๓. คุณธัญญา อ่ำมิตเอิบ และครอบครัว ๑๐๒ บาท
๒๗๔. คุณดาวเทียม พุกแป้น และครอบครัว ๓๔๐ บาท
๒๗๕. คุณภาวีนี วาสิตาแสงสว่าง และครอบครัว ๖๖๓ บาท
๒๗๖. ครอบครัวคุณสุพล - ประยงค์ นันอนนท์ ๓๔๐ บาท
๒๗๗. คุณลักษณาพร จุฑามณีกุล ๑๗๐ บาท
๒๗๘. คุณพงศกร จุฑามณีกุล ๑๗๐ บาท
๒๗๙. คุณเชิดพงษ์ จุฑามณีกุล ๑๗๐ บาท

๒๘๐. คุณดวงศรี, สมชาย, ณฐพล, ปุณยวีร์, ธิติวุฒิ เอื้อหิรัญกิตติ ๑๕๓ บาท

๒๘๑. คุณอรุณศรี เจริญโสภา และครอบครัว ๑๗๐ บาท

๒๘๒. เฉลิมรัฐ มะยาระ และครอบครัว ๑๗๐ บาท

๒๘๓. คุณกิตติ - อรวรรณ เศรษฐ์เลาห์ และครอบครัว ๒,๐๐๐ บาท

๒๘๔. อุทิศให้ น.ส.หนูน้อย คลาจันทึก ๑,๐๐๐ บาท

คณะของคุณจักรพันธ์ ตั้งวิเทศจิต

๑. คุณจักรพันธ์ ตั้งวิเทศจิต
๒. คุณวิเชียร ตั้งวิเทศจิต
๓. นางสาวลูกอินทร์ ลือลาภ
} ๘,๖๒๕ บาท

๔. คุณนิมิตร สายดี
๕. คุณประนอม สายดี
๖. คุณชัยโกมล สายดี
๗. คุณปราโมทย์ สายดี
} ๑,๗๒๕ บาท

๘. นางสาววีราวัลย์ เกลี้ยงเกลา
๙. คุณวรเมธ บุญยก
๑๐. ด.ช.กัญจน์ บุญยก
๑๑. คุณจินตนา ลือลาภ
} ๑๗๐.๒๕ บาท

ยอดพิมพ์ **"ประทีปทอง"** จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

ธรรมทานอยู่เหนือการให้ทั้งปวง

ประทีปทอง